MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

KOMUNIKACIJOS INSTITUTAS

ERIKA JOCYTĖ

KOMUNIKACIJOS IR KŪRYBINIŲ TECHNOLOGIJŲ MAGISTRO

STUDIJOS, KKTvmns16-1

EUROPOS SĄJUNGOS ĮVAIZDIS PORTALO DELFI.LT SKILTIES „EUROPIETIS“ KOMENTARUOSE

MAGISTRO BAIGIAMASIS DARBAS

Darbo vadovas -

Doc. Dr. Virginijus Valentinavičius

Vilnius, 2017

TURINYS

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS 4

LENTELIŲ SĄRAŠAS 5

PRIEDŲ SĄRAŠAS 6

ĮVADAS 7

1. VIEŠOSIOS ERDVĖS IR VIEŠOSIOS NUOMONĖS VAIDMUO VISUOMENĖS INFORMAVIMO PRIEMONĖSE 10

1.1. Viešosios erdvės samprata ir interneto tapatinimas su ja 10

1.2. Viešosios nuomonės samprata ir jos patikimumas 12

1.3. Žiniasklaidos vaidmuo visuomenėje 15

2. INTERNETINĖS ŽINIASKLAIDOS REIKŠMĖ IR VISUOMENĖS ĮSITRAUKIMAS Į NAUJIENŲ KŪRYMĄ IR VIEŠOSIOS NUOMONĖS FORMAVIMĄ 18

2.1. Tradicinės žiniasklaidos persikėlimas į virtualią erdvę 18

2.2. Internetinių komentatorių ir jų komentarų samprata ir reikšmė 20

2.3. Vartotojų dalyvavimo internetinė erdvėje nelygybė 22

3. EUROPOS SĄJUNGA LIETUVOS KONTEKSTE 25

3.1. Europos Sąjungos kūrimosi istorija 25

3.2. Lietuvos įstojimas į Europos Sąjungą 27

3.3. Lietuvos piliečių požiūris į Europos Sąjunga visuomenės nuomonės tyrimuose 28

4. TYRIMAS: „NAUJIENŲ PORTALO DELFI.LT STRAIPSNIŲ IR KOMENTARŲ ANALIZĖ“ 32

4.1. Tyrimo „Naujienų portalo Delfi.lt straipsnių ir komentarų analizė“ metodologija 32

4.2. Tiriamojo atvejo aprašymas: Naujienų portalas Delfi.lt ir jo skiltis „Europietis“ 36

4.3. Statistikos „Skaitomiausios DELFI dienos naujienos“ apžvalga ir skilties „Europietis“ straipsnių autorių ir sąsajos su Lietuva analizė 38

4.4. Skilties „Europietis“ straipsnių komentarų turinio ir sulauktų reakcijų analizė 43

4.5. Straipsnių komentatorių IP adresų pasikartojimo ir dalyvavimo nelygybės taisyklės analizė 48
4.6. Ekspertinio tyrimo „Europos Sąjungos temoms skiriamo dėmesio Lietuvos žiniasklaidoje ir skiltyje „Europietis“ piliečių komentarų tendencijos vertinimas“ rezultatų analizė 51
IŠVADOS 55
REKOMENDACIJOS 57
LITERATŪRA 58
SANTRAUKA 61
SUMMARY 62
PRIEDAI 63

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 paveikslas. Viešosios erdvės veikimo modelis
2 paveikslas. Vartotojų dalyvavimo internetinėje erdvėje pasiskirstymas
3 paveikslas. Aktyviųjų ir pasyviųjų dalyvių komentarų pasiskirstymas pagal kiekį
4 paveikslas. Visuomenės nuomonės tyrimo Q11 klausimo atsakymų pasiskirstymas
5 paveikslas. Atvejo analizės tyrimo schema
6 paveikslas. Straipsnių kiekių pasiskirstymas pagal šaltinius
7 paveikslas. Straipsnių kiekių pasiskirstymas pagal sąsają su Lietuva atskirais mėnesiais
8 paveikslas. Straipsnių šaltinių pasiskirstymas pagal straipsnio sąsają su Lietuva
9 paveikslas. Komentarų pasiskirstymas gegužės – liepos mėnesiais imtinai
10 paveikslas. Komentarų procentinis pasiskirstymas gegužės – liepos mėnesiais imtinai
11 paveikslas. Anoniminių ir registruotų komentarų procentinis pasiskirstymas gegužės mėnesį
12 paveikslas. Anoniminių ir registruotų komentarų procentinis pasiskirstymas birželio mėnesį
13 paveikslas. Anoniminių ir registruotų komentarų procentinis pasiskirstymas liepos mėnesį

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. 2017.05–2017.07 (imtinai) laikotarpio skaitomiausi straipsniai susiję su ES
2 lentelė. Straipsnių, komentarų ir reakcijų bendri suminiai skaičiai pagal mėnesius
3 lentelė. Vartotojų aktyvumas komentuojant straipsnius pagal jų sąsajas su Lietuva
4 lentelė. Komentarų pagal kategorijas sulauktų reakcijų suminiai skaičiai ir vidurkiai
5 lentelė. Registruotų komentarų IP adresų pasikartojimas
6 lentelė. Anoniminių komentarų IP adresų pasikartojimas

PRIEDŲ SĄRAŠAS

1 Priedas. Straipsnių kiekių pasiskirstymas pagal šaltinius

2 Priedas. Straipsnių kiekių pasiskirstymas pagal sąsają su Lietuva atskirais mėnesiais

3 Priedas. Straipsnių kiekių pasiskirstymas pagal sąsają su Lietuva

4 Priedas. Komentarų pasiskirstymas 2017 m. gegužės – liepos (imtinai) mėnesiais pagal kategorijas

5 Priedas. Komentarų procentinis pasiskirstymas 2017 m. gegužės–liepos (imtinai) mėnesiais

6 Priedas. Anoniminių ir registruotų komentarų procentinis pasiskirstymas 2017 m. gegužės –liepos (imtinai) mėnesiais

7 Priedas. Kvietimas ekspertams dalyvauti apklausoje ir apklausos pavyzdys

8 Priedas. Nagrinėtų straipsnių sąrašas

ĮVADAS

Aktualumas. Praėjus jau daugiau nei 13 metų po Lietuvos įstojimo į Europos Sąjungą (ES) pastebimas vis dar neaktyvus žiniasklaidos dėmesys šiai tematikai ir pasyvus žmonių domėjimasis ja. Rodos, Lietuvos piliečiai dar ne visi supranta, jog tai jau nebe išorinės, tačiau vidinės politikos dalis ir „Briuselis“ bei jo sprendimai liečia mus visus. Jau praėjo daugiau nei dešimtmetis, kai mes esame Bendrijos dalimi ir svarbu domėtis, žinoti ir skatinti diskusijas šia tema, reikia aktualinti ją, o ne palikti nuošalyje. O norint paskatinti diskusijas labai svarbu ir tinkamai šviesti ir informuoti žmones, tam, jog būtų suvokta ES svarba ir reikšmė kiekvieno gyvenime, taip pat svarbu ir įsigilinti į jos kūrimosi raidą ir Lietuvos stojimo istoriją. Juk, kai žinosime, prie kokios Sąjungos prisijungėme bus galima diskutuoti turint tvirtesnį pagrindą ir svaresnius argumentus. Jei pažvelgsime į straipsnius ir komentarus, esančius po jais, pamatysime, kad dabar diskusijos verda dažniausiai nesiremiant faktais, tai tik padriki sakiniai, kurie dažniausiai neturi loginio samprotavimo. Todėl labai svarbu žinoti ne tik savo šalies istoriją, tačiau ir Europos Sąjungos, kadangi dabar mes esame jos dalimi.

Tradicinės medijos keliasi į virtualią erdvę, kuri suteikia galimybę piliečiams aktyviai dalyvauti diskusijose ir naujienų kūrime. Debatai yra labai reikšmingi, kadangi viešojoje erdvėje jiems vykstant yra sudaroma galimybė formuotis visuomenės nuomonei. Tačiau kyla abejonių ar iš tiesų tai visada yra naudinga ir reikalinga. Juk dažniausiai diskusijos nebūna konstruktyvios ir objektyvios. Žmonės komentaruose, prisidengdami anonimiškumo kauke, lieja neapykantą ir svaidosi įžeidinėjimais ar niekuo neparemtais nusistatymais į vienokius ar kitokius įvykius ar dalykus. Taip pat kyla klausimas ir kas tuos komentarus rašo ir kokia dalis visuomenės įsitraukia į virtualioje erdvėse vykstančius pokalbius ar požiūrių ir savo pastebėjimų pasidalijimus. Walter Lippmann atkreipia dėmesį į tai, jog iš tiesų tikrovė atrodo kitaip nei tai kaip ji suvokiama kiekvieno galvoje. Tad svarstytina ar komentarai gali atspindėti realią visuomenės nuomonę ir tikrovę. Ir jeigu tradicinėse medijose, kaip, pavyzdžiui, televizoriaus ekranuose, ne taip ir dažnai galima išvysti diskusijų apie Europos Sąjungą, tai būtent internete, naujienų portaluose, po straipsniais jų galima rasti. Kaip minėjome, jos tik išimtinais atvejais yra konstruktyvios, tačiau tai ir parodo, jog galbūt žmonėms trūksta žinių norint diskutuoti faktų kalba, o ne emocijomis ir savo asmenine patirtimi.

Skaitant tokias diskusijas po straipsniais, iškyla klausimas ar jos gali turėti įtakos visuomenės nuomonės formavimui ir koks gi vis dėl to yra kuriamas Europos Sąjungos įvaizdis jose. Svarbu įvertinti kokie straipsniai paskatina diskusijas, nes tikrai ne visi straipsniai apie ES sulaukia skaitytojų dėmesio. Taip pat įvertinti kokia straipsnių komentarų tendencija vyrauja, ar Bendrija vertinama teigimai, ar neigiamai. Bei žinoma labai svarbu panagrinėti ir tai, ar turi

įtakos visuomenės nuomonės formavimui. Tik įvertinus šiuos dalykus bus galima spręsti ar internetiniai komentarai yra reikšmingi ir reikia keisti jų ypatumus.

Ištirtumas. Nors veikalų apie Europos Sąjungą galima rasti daugybę, tačiau internetinių komentarų tematika nėra taip plačiai analizuojami Lietuvoje. Darbe, aptariant komentarus bei juos rašančius asmenis, remtasi Jakob Nielsen išvystyta teorija, Leonido Donskio įžvalgomis bei R. Baločkaitės, J. Kavaliauskaitės, L. Nevinskaitės ir I. Vinogradnaitės bendru darbu „Kalbėjimas paraštėse: alternatyvios viešosios erdvės Lietuvoje“. Taip pat atsižvelgta į psichologės G. Petronienės straipsnį apie internetinius komentarus. Aptartos plačiai išanalizuotos tiek Lietuvoje, tiek už jos ribų temos tokios kaip viešoji erdvė, žiniasklaida ir jos įtaka, viešoji nuomonė bei Europos Sąjunga.

Naujumas. Europos Sąjunga yra neatsiejama Lietuvos dalis tiek politiniame, ekonominiame, tiek ir kasdieniame kiekvieno gyvenime. Labai svarbu įvertinti šios Sąjungos reikšmę, ir istoriniame kontekste, ir mūsų šiuolaikiniame gyvenime. Tačiau didelės reikšmės turi visuomenės požiūris į ją. Įsibėgėjus „Brexit“, t.y. Didžiosios Britanijos pasitraukimui iš Europos Sąjungos procesui, reikalingas įvairiapusis visuomenės požiūrių į ES stebėjimas, norint išvengti panašaus scenarijaus mūsų šalyje. Nors yra atliekamas įvairios apklausos, visuomenės nuomonės tyrimai, tačiau jie ne visada atspindi tikrąjį požiūrį, taip galima nepastebėti kylančio nepasitenkino Bendrija. Todėl reikėtų stebėti tendencijas įvairiais aspektais. Reikėtų nepamiršti ir informacinio karo grėsmių, su kuriomis susiduriama ne tik žiniasklaidos melaginguose pranešimuose, bet taip pat ir komentaruose, kuriais stengiamasi keisti visuomenės nuomonę norima linkme.

Problema. Kokį Europos Sąjungos įvaizdį skaitytojai formuoja internetinio portalo Delfi.lt, skilties „Europietis“, komentaruose?

Darbo **objektas** – komentatorių nuomonė apie Europos Sąjungą.

Darbo **tikslas** – ištirti koks Europos Sąjungos įvaizdis kuriamas naujienų portalo Delfi.lt skilties „Europietis“ komentaruose.

Darbo **uždaviniai**:

1. Atlikti dokumentų analizę ir atskleisti viešosios erdvės ir viešosios nuomonės ypatumus.
2. Atlikti dokumentų analizę ir įvertinti žiniasklaidos įtaką visuomenei ir internetinių komentarų ir komentatorių ypatumus.
3. Pasitelkus apibendrinimo metodą atlikti dokumentų analizę ir apžvelgti Europos Sąjungos kūrimosi istoriją, Lietuvos tapimą jos nare bei piliečių viešosios nuomonės tyrimų rezultatus ir įvertinti ES reikšmę.
4. Atlikti naujienų portalo Delfi.lt, skilties „Europietis“ atvejo analizės tyrimą tokiais etapais:

(1) Aprašyti tiriamąjį atvejį: internetinį naujienų portalą Delfi.lt ir jo skiltį „Europietis“.

(2) Naudojant kokybinį turinio analizės metodą atlikti pasirinktos skilties straipsnių autorių ir sąsajos su Lietuva bei nagrinėjamų straipsnių komentarų analizę ir pasitelkiant grafinio atvaizdavimo metodą pateikti rezultatus.

(3) Naudojant statistinio vertinimo metodą išanalizuoti IP adresų pasikartojimų dažnumą ir dalyvavimo nelygybės taisyklės galiojimo analizę.

(4) Atlikti ekspertinį Europos Sąjungos temoms skiriamo dėmesio Lietuvos žiniasklaidoje ir skiltyje „Europietis“ piliečių komentarų tendencijos vertinimo rezultatų analizę.

Tyrimo metodologinės nuostatos. Tyrimui atlikti pasirinktas kokybinis tyrimas, kadangi naudojant šį tyrimą bus galima daugiau gauti informacijos, galbūt išaiškės aspektai, kurie buvo nenumatyti. Strategija pasirinkta atvejo analizė, nes komentarai tiriami konkrečiame viename naujienų portale Delfi.lt, skiltyje „Europietis“.

Tyrimo metodai. Magistro darbo uždaviniams įgyvendinti pasitelkti teoriniai metodai (apibendrinimas, palyginimas). Empiriniai duomenys surinkti stebėjimo ir ekspertinio tyrimo metodais. Stebėjimas reikalingas, norint surinkti duomenis tolimesniam tyrimui, o ekspertų apklausa pasirinkta, norint papildyti gautus tyrimo rezultatus objektyvia ekspertų nuomone, jog būtų galima formuoti galutines tezes. O duomenys apdoroti taikant kokybinę turinio analizę, grafinį apdorojimą ir taip pat atliekant statistinį komentarų sulauktų reakcijų vertinimą. Šių metodų pagalba buvo atlikta straipsnių komentarų, jų sulauktų reakcijų bei IP adresų, analizės. Kokybinė turinio analizė reikalinga duomenų surinkimui, su kuriais bus atliekamas tolimesnis tyrimas.

S**varbios sąvokos:** žiniasklaida, viešoji nuomonė, Europos Sąjunga, komentarai, Delfi.

1. VIEŠOSIOS ERDVĖS IR VIEŠOSIOS NUOMONĖS VAIDMUO VISUOMENĖS INFORMAVIMO PRIEMONĖSE

Internetas užima vis didesnę vietą kiekvieno šiuolaikinio žmogaus gyvenime. Pasitaiko atvejų, kai jis tapatinamas su viešąja erdve, tačiau kyla klausimas ar galima jį prilyginti jai. Nors internetas suteikia galimybę komunikacijai būti daugialypei, t.y. daugeliui komunikuoti su daugeliu, bet ar tokia komunikacija gali paskatinti diskusijas, kurios galėtų prisidėti prie politikos sprendimų priėmimo ir tapti svariu argumentu priimant sprendimus. Vis dėl to interneto vartotojai turi galimybę reikštis ir bandyti prisidėti prie visuomenės nuomonės formavimo.

1.1. Viešosios erdvės samprata ir interneto tapatinimas su ja

1962 m. pasirodžiusioje filosofo Jurgen Habermas knygoje „Viešosios erdvės struktūrinė transformacija“ pirmą kartą buvo išskirtos viešosios erdvės egzistavimo prielaidos bei savybės. Jis apibrėžė kokie yra žiniasklaidos santykiai su demokratija ir žinoma su valstybe. Taip pat veikale buvo iškeltos esminės sąlygos:

1. Privalo būti suteikta galimybė kiekvienam norinčiam dalyvauti debatuose, geriausia jei tai būtų didžiausias koks įmanoma piliečių įsitraukimas į juos.
2. Visuomenė turi būti išgirsta, o labiausiai vyraujanti nuomonė ir idėjos atsispindėti politiniuose sprendimuose.
3. Atvirumas, kadangi viešoji erdvė privalo būti prieinama kiekvienam norinčiam.
4. Debatai turėtų būti paremti racionalumu.
5. Viešojoje erdvėje turi išlikti galimybė kvestionuoti klausimus, kurie nebuvo aptariami.

Laikantis šių sąlygų atsiranda tai, ką laikome viešąja visuomenės nuomone. Tad viešąją erdvę galima apibrėžti kaip socialinio gyvenimo sritį, kurioje yra formuojama viešoji nuomonė. Pasak, J. Habermaso viešoji erdvė iš pradžių plečiasi ir apima labai didelę dalį žmonių, bet vėliau ji ima trauktis ir tuos įtrauktus žmones suskaldo į tam tikras grupeles (Hebermas, 1991). O tai įrodo, kad negali būti vieningos visuomenės nuomonės.

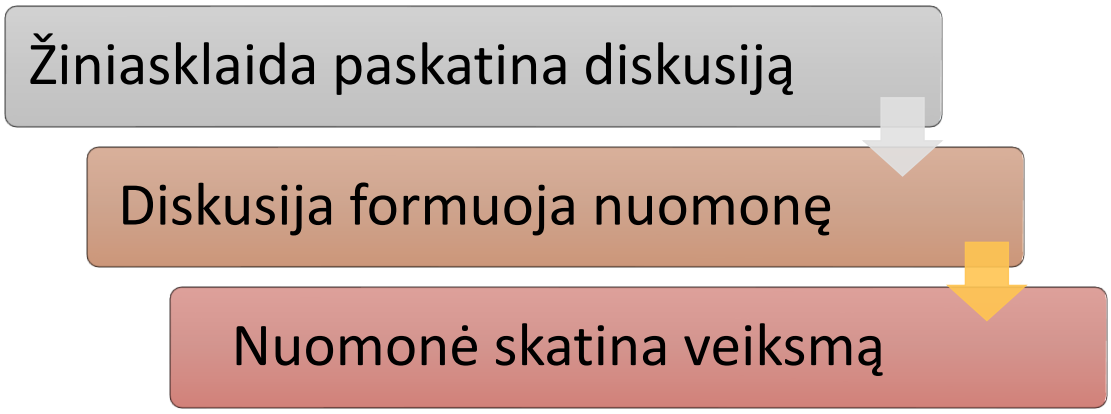
Vis dėl to kritikai stengėsi įrodyti, jog filosofo Jurgen Habermas apibrėžta viešoji sfera negali egzistuoti, nes tokias sąlygas užtikrinti būtų labai sunku. Tačiau, kita vertus, internetas sugrąžina visuomenę į tokią viešąją erdvę. O norint, kad joje komunikacija vyktų efektyviai, būtų laikomąsi laisvės ir lygybės kriterijų, kai kiekvienas turi teisę laisvai, nevaržomai išreikšti savo mintis. Apibrėžiama kokia turėtų būti kalbinė situacija. „Ideali kalbinė situacija tai, kai visi kalbėtojai yra lygiateisiai ir nėra jokios prievartos. Akivaizdu, kad tokioje situacijoje konsensusai

pasiekiami tik tuo atveju, jeigu juos visi vienodai nori įgyvendinti“ (Alexy, 2005). Ir šioje vietoje filosofas vėl nurodo idealiai kalbos situacijai reikalingus reikalavimus:

1. Visiems, be išimties, diskusijos dalyviams turi būti užtikrinamos lygiateisės galimybės pateikti paaiškinimus, pareiškimus, pagrindimus, tvirtinimus ar rekomendacijas. Taip pat, reikšti nepritarimą, paprieštarauti.
2. Visiems dalyviams, turi būti užtikrinamos ir lygios galimybės bet kada pradėti diskursą, dar galėtų jį tęsti kalbėdami bei atremdami kitų argumentus, klausdami bei atsakydami.
3. Dalyvauti diskurse galima tik tiems, kurie turi lygias galimybes įsakinėti ir gali pasipriešinti, leisti bei drausti, žadėti patys ir priimti pažadus kitų, sugebėti pasiaiškinti bei prašyti, jog pasiaiškintų kiti.
4. Diskurse gali dalyvauti tie, kurie turi lygias galimybes išreikšti savo požiūrį, emocijas, jausmus bei ketinimus.

Itin kritikuojamas dalykas tai, jog realybėje tai yra praktiškai neįgyvendinamas dalykas. Nors šiuolaikiniame pasaulyje internetas sudarė labiau palankias sąlygas tam.

Viešoji sfera turi tris veikimo etapus, kurie nurodyti 1 paveiksle, pateiktame žemiau. Kaip matome iš jo, etapai seka vienas po kito ir tik vienpusiu judėjimu, vadinasi atvirkštinio būti negali. Taip pat reiktų paminėti tai, kad visi šie trys etapai yra būtini ir nei vieno iš jų negalima praleisti, norint pasiekti rezultatus. Vienu svarbiausiu etapu yra laikoma diskusija, kurios metu formuojama nuomonė.

Šaltinis: Verbliugevičiūtė, 2006

1 paveikslas. **Viešosios erdvės veikimo modelis**

Pasak Pierre Bourdieu, kuris analizavo viešosios erdvės transformacijas, žiniasklaida turi pakankamai dviprasmišką vaidmenį politiniame pasaulyje. „Viena vertus, ji turi daug galios ir įtakos spręsti, kokia informacija ir kaip bus skelbiama visuomenei, tačiau kita vertus, ji nėra visavertė narė, kadangi žiniasklaidos turima galia labiau simbolinė“ (Jasnauskaitė, Juraitė, 2011).

Vienas svarbiausių diskutuotinų klausimų yra ar internetą galima laikyti viešąja erdve. J. Habermas kritikas Markas Posteris sako, jog internetui nėra jokių šansų tapti viešąja erdve. Jis remiasi tuo, jog jis negali būti suvokiamas kaip forumas, kuriame vyksta racionalios diskusijos, todėl ir pagrįsti, teisingi sprendimai negali būti priimami tokioje erdvėje. Taip pat diskusijoms labai svarbus gyvas bendravimas, matant savo oponentą, o internetas negali to užtikrinti, nes vienas iš interneto reklaminių šūkių yra, jog interneto tinkle niekas nežino, kad tu esi šuo ir gali savo identitetą keisti kada tik panorėjus. Taip pat internetas negali užtikrinti, jog būtų rastas kompromisas tarp skirtingų nuomonių gausybės.

Atsiradus internetui ir mėginant jį priskirti kaip šiuolaikišką viešąją erdvę sulaukiama tam daug kritikos, tačiau yra daug ir palaikymo. Įžvelgiami interneto aspektai, tokie kaip, internetinės peticijos, internetinės diskusijos, kurios pasitarnauja kaip įvairių grupių diskurso vieta, taip pat galimas demokratinio pokalbio idealas, jeigu bus laikoma interneto etiketo, atskleidžia interneto turimus pranašumus, kurių jokia kita viešoji erdvė neturi galimybių įgyvendinti. Tai erdvė, kuri vienija skirtingas žmonių grupes. Tačiau įsigalėjęs internetinis anonimiškumas prieštarauja iki tol vyravusiai viešosios erdvės nuostatai šiuo klausimu. Taip pat viešajai erdvei persikėlus į virtualią erdvę individai yra apsupami simuliakrų. Jie yra sukuriami žodžiais, sakiniais, kuriais bendraujama internete, nes dažnu atveju yra paliekama erdvė interpretacijai. Simuliakru gali tapti ir pats vartotojas, kadangi internete jis gali susikurti bet kokį norimą savo atvaizdą.

Taigi internetą būtų išties sudėtinga prilyginti viešajai erdvei. Tai galėtų būti palanki terpė tam, tačiau esant komentarams, pasižyminčiais necenzūrinių, įžeidžiančių žodžių gausa, reiškiama nepagarba, tolerancijos trūkumu kitokioms pažiūroms, yra prieštaraujama viešosios erdvės sampratai. Taip pat svarbus aspektas, jog piliečių nuomonės išsakymas komentaruose neturi įtakos politikos sprendimams, į juos nėra atsižvelgiama kaip į rimtus argumentus.

1.2. Viešosios nuomonės samprata ir jos patikimumas

„Terminas „viešoji nuomonė“ pirmą kartą paminėtas dar prieš mūsų erą, 50 metų pr. Kristų, Cicerono laiške, kuriame jis savo draugui Atikui rašė, jog jį suklaidino viešoji nuomonė“ (Bielinis L. 2005). Laikui bėgant šios sąvokos samprata keitėsi. Pradžioje tai buvo tik išsilavinusių ir turinčių nuosavybę piliečių nuomonė, kurios reikšmė buvo proporcinga žinių ir turto dydžiui. Vėliau, kai atsirado spauda, laikraščiai, ši sąvoka išsiplėtė ir ji buvo prilyginta tam, kas buvo spausdinama juose. Dar vėliau, dvidešimtame amžiuje, viešoji nuomonė prilyginta manifestams, tam kas yra juose išsakoma bei deklaruojama. E. Goffman ją apibūdino kaip „požiūrių ir lūkesčių rinkinį, tikėjimų konfigūracijas, kurios iškyla iš bendro viešųjų klausimų svarstymo ir pamąstymo“ (Goffman citata iš Rudzkienė, 2005). Šiais laikais ji vis labiau

prilyginama sociologinių tyrimų ir apibendrinimų rezultatams, o tai parodo visiškai kitokį visuomenės nuomonės būvį, kadangi jos rezultatų skelbimas yra savaime suprantamas dalykas. Taigi čia ir pasireiškia poreikis stengtis paveikti viešąją nuomonę.

Sociologiniai tyrimai, kurių metu yra atliekamos apklausos, sudaro galimybę klausimus pakreipti taip, jog gaunamas norimas atsakymas, t.y. respondentas pakreipiamas „teisingo“ atsakymo linkme. Taip yra sukuriamas vaizdas apie formuojamo klausimo svarbą ir apklausos dalyvių nuostatas. Todėl natūralu, kad yra nepasitikėjimas apklausomis ir abejojama jų objektyvumu. „Apklausų silpniausia vieta yra ta, jog jos dažniausiai atliekamos pagal užsakymą, o tai lemia tai, kad jų ideologija bus diktuojama užsakovo interesams“ (Bielinis L. 2005).

Dar vienas niuansas, kurį verta paminėti, jog šiais laikais labai dažnai viešoji nuomonė yra pasitelkiama tada, kai nebeturima svarių argumentų. Ne išimtis ir žiniasklaida, kuri ją naudoja formuojant savo pranešimus ir naujienas. Jie viešąja nuomonę naudojasi, kai susiduria su problemos ar įvykio vertinimu ir nežino kaip reikėtų tai daryti arba tiesiog nenori reikšti savo pozicijos, tuomet dažnu atveju pasitelkiami apklausų rezultatai. Tokiu būdu žiniasklaida pasisavina visuomenės interesų prioritetus, suformuotus vadovaujantis visuomenės nuomonės tyrimais. Galima sakyti, jog taip yra uždaromas kultūrinių, politinių, socialinių ar kitų visuomenės interesų ratas.

Apklausos taip pat sėkmingai naudojamos prilyginant jas visuomenės referendumams, kurių rezultatais naudojasi tapatinant juos su visuomenės pozicija, nuostatomis ar požiūriais įvairiais klausimais. Tokiu būdu piliečių valia yra pakeičiama į bendros nuomonės iliuziją, kuriai atstovauja žiniasklaida. Žurnalistai apklausų duomenis naudojami tam, kad galėtų politikos sferoje dalyvauti kaip aktyvūs dalyviai, kurie turi savo legitimumo lygmenį, leidžiantį su politikais diskutuoti kaip su lygiais. Ir šioje situacijoje reali politinė komunikacija pasidaro dirbtine, kadangi atskirta individuali nuomonė nėra svarbi visuomenės lygmenyje. Žiniasklaida kartu su viešosios nuomonės tyrėjais sukasi uždarame rate, kuriame nėra vietos įsiterpti nepriklausomiems informacijos tiekėjams, o visuomenė yra įvardinama kaip pasyvus tyrimų, veikiamas įvairių jėgų, objektas.

Vis dėl to viešosios nuomonės tyrimai, neatspindi piliečių požiūrio ar nuostatų, tai greičiau tik visuomenės nuomonių klimato tyrimas. Anot P. Bourdieu, „tyrimo paskirtis yra paslėpti, jog viešosios nuomonės būvis yra jėgų ir įtampų sistema ir nėra nieko kas būtų labiau neadekvatu nei viešosios nuomonės išraiška procentiniu santykiu“. Gyvenant šiuolaikinėse demokratinėse valstybėse viešąsias nuomones galima įvardinti kaip organizuotos žiniasklaidos veiklos rezultatus, tačiau negalima jos įsprausti į rėmus apsiribojant atsakymais: „taip“, „ne“ ar „neturiu nuomonės“. Šiais laikais vis dažniau pasitaikantis atvejis, kai mažumos nuomonė yra

prilyginama visuomenės nuomonei ir iškreipiant tikrąjį realybės vaizdą. Tokiu būdu viešoji nuomonė po truputi tampa tik statistinė privačių nuomonių tyrimų rezultatų suvestinė.

Socialinė kontrolė – tokią paslėptą funkciją galime įvardinti, kalbant apie viešąją nuomonę. Kuo didesnis žiniasklaidos priemonių naudojimosi skaičius ir praleistų valandų tam skyrimas, tuo didesnė tikimybė, kad toks žmogus bus veikiamas nuolatos minimos visuomenės nuomonės. „Žiniasklaidos pranešimai neišvengiamai formuoja socializacijos agentą“ (Bielinis, 2005). Galima sakyti, jog žiniasklaida neatspindi visuomenės nuomonės, o atspindi tik reikiamai pakreiptą, mažumos požiūrį, kurį nuolatos matydamas pilietis pradeda save tapatinti su tokios nuomonės turėtoju.

Atliekant nuomonių tyrimus naudojamos sociologinės apklausos, tačiau jos vaizduoja tik statistinio, vidutinio individo, tačiau dažnu atveju ne kokybiškai reikšmingo piliečio portretą. Tokie tyrimai neparodo priežasčių, lemiančių vienokį ar kitokį rezultatą. Tad geriausiu atveju jie pateikia tik tendencijų tikimybes. Nors tokie tyrimai visuomenei reikšmingos įtakos neturi, tačiau jie labai pasitarnauja politikams, kai reikia priimti sprendimus. Taip jie gali manipuliuoti apklausomis bandydami patvirtinti savo sprendimo pagrįstumą.

Vyrauja tendencija, jog jeigu žmogus nesiremia žiniasklaidoje, viešumoje skelbta informacija ir jo nuomonės nepatvirtina jokios apklausos ar jau pasirodžiusi informacija, tokia nuomonė yra laikoma nepriimtina. Taip toks žmogus yra priverstas persikelti iš viešosios erdvės į privačią ir apgalvoti, kokią nuomonę gali deklaruoti viešai, o kurią turi pasilikti sau. Tokia situacija gali vesti į reiškinį vadinamą tylos spirale. Tylėjimo spiralė, tai teorija, kuri formuojama remiantis paplitusiu socialinės psichologijos požiūriu, jog asmeninė nuomonė priklauso nuo viešosios nuomonės. Ši teorija sako, jog visuomenė yra linkus izoliuoti tuos piliečius, kurie turi priešingą nei jų požiūris, dėl to dažnai jų tikroji nuomonė būna nutylima, atsižvelgiant į nuomonių klimatą.

Taigi viešosios nuomonės formavimui itin reikšminga yra žiniasklaida ir ji dažnais atvejais atspindi tik mažumos požiūrį. „Viešosios nuomonės formavimas matuojamas triukšmo žiniasklaidoje ir sulaukiamo dėmesio skale, tačiau ne kokybiniais visuomenės ar joje besiformuojančių vertybių parametrais“ (Bielinis, 2005). Taip pat ji nėra tai ką girdime reikalaujant savo teisių ar intensyviausiai reiškiant savo požiūrį, o greičiau tai nuomonė tų, kurie tuo metu yra nuostatų klausimu priimtiniausi ir už kuriuos kalba žiniasklaida. O jos formuojama nuomonė tampa dažnai net svarbesnė nei teismo, politinių ar kitų institucijų sprendimai, kadangi būtent ji manipuliuoja svarbiausia politinės įtakos svertu – viešąją nuomone.

1.3. Žiniasklaidos vaidmuo visuomenėje

Išsiaiškinus, jog žiniasklaida yra labai svarbus viešosios nuomonės formavimo elementas verta plačiau apžvelgti jos vaidmenį visuomenėje. Taigi įžengus į informacijos amžių susiduriama su situacija, kai iš gausybės informacijos kiekių labai sunku atsirinkti tai kas reikalinga ir ieškotina. Dažniausia gaunama ta informacija, kuri labiausiai nušviesta žiniasklaidos. Visuomenė nebejaučia informacijos stygiaus, dabar ji susiduria su priešinga problema – kai informacijos tiek daug, svarbu reikia atsirinkti kuria galima tikėti.

„Lietuvių kalba terminai žiniasklaida ir masinės komunikacijos priemonės dažnai naudojami kaip sinonimai, tačiau žymėtina, kad šie terminai nėra tikslūs vienas kito atitikmenys“ (Grigas, 2016). Pasak D. McQuail, „masinė komunikacija tai procesas, kurio metu specializuotos siuntėjų grupės technologinėmis priemonėmis perduoda simbolinį turinį didelei, heterogeninei ir plačiai pasklidusiai auditorijai“ (McQuail, 1994). Šis apibrėžimas komunikaciją įvardina kaip pranešimų perdavimą, tačiau tai neapima reakcijos į tą pranešimą, t.y. dalijimąsi tuo pranešimu bei komunikacijos dalyvių tarpusavio sąveikos. Apibrėžime minimos specializuotos siuntėjų grupės bei masinę komunikaciją vykdančios institucijos ir yra masinės komunikacijos priemonės. O žiniasklaida šiuo atveju yra kur kas siauresnė sąvoka, kadangi ji tik rengia ir skleidžia žinias. H. Lasswell išskyrė tokias žiniasklaidos funkcijas: aplinkos stebėjimą, ryšių tarp atskirų visuomenės narių užtikrinimą ir kultūrinio paveldo perdavimą, O L. Bielinis nurodo dar ir visuomenės viešosios nuomonės patraukimą problemų link. Priešingai nei masinės komunikacijos priemonės, kurios atliekas dar ir kitas funkcijas, kaip pavyzdžiui, pramogines. „Lietuvių kalboje galima sutikti ir kitų naudojamų apibrėžimų, tokių kaip masinės informavimo priemonės, visuomenės informavimo priemonės, išskiriančius kiek kitokius masinės komunikacijos aspektus, bet iš esmės juos galima laikyti sinonimais“ (Nevinskaitė, 2011).

Žiniasklaidos priemonės turi itin reikšmingą vaidmenį informuojant žmones apie naujausius įvykius. Ji yra tarsi tarpininkas tarp visuomenės ir ją supančio pasaulio. Tačiau ji atsirenka kokią informaciją teikti, pasirinkdama tam tikrus tikrovės fragmentus, ir bando pakreipti visuomenę jai norima linkme. Tad pateikta informacija ne visada būna tiksliai tokia, kokia yra iš tiesų, tai tarsi langas, kurio rėmai uždengia dalį vaizdo, o pakabintos užuolaidos dar ir uždeda spalvų filtrą. Tokiu principu žiniasklaida formuoja dienotvarkę. Dienotvarkės nustatymas yra procesas, kurio metu suteikiamo dėmesio kiekis įvykiams ar tam tikriems klausimams lemia tai, kaip visuomenė vertins tų įvykių ar klausimų reikšmingumą. Šioje vietoje dar reiktų išskirti ir rėminimo teoriją, kuri remiasi prielaida, jog kiekvienas įvykis, kiekviena naujiena, gali būti matomi iš daugelio skirtingų perspektyvų ir vertinama remiantis skirtingais kriterijais. Pats naujienų rėminimas – tai procesas, kurio metu siekiama suteikti tam tikras kategorijas ir struktūras mintims, taigi rėmai

lemia realybės suvokimą ir atvaizdavimą. Paprastai sakant, įrėminti reiškia atrinkti tam tikrus aspektus ir juos išryškinti komunikuojamoje žinutėje, taip formuojant nuomonę norima linkme. Anot M. Castellso (2009), „tarp žiniasklaidos pateikiamos informacijos visuomenei ir visuomenės pasitikėjimo politinėmis institucijos egzistuoja kompleksinis ryšys“.

Žiniasklaidos priemonės atlieka socialinio užpildo funkciją. Šiais laikais, jos turi ypatingą padėtį, kadangi sukuria mus supančios realybės vaizdinį, nurodydamos į kuriuos įvykius, žmones, reiškinius turime atkreipti dėmesį ar kokias problemas reikėtų spręsti, kurios iš jų opiausios, o kurios mažiau reikšmingos. Informacijos vartotojams žiniasklaida pateikia itin platų spektrą įvairių aktualijų, faktų ir žinoma nuomonių. Taigi, aktualus klausimas gali tapti tam tikra stereotipų sklaida, kadangi žiniasklaida turi galią platinti, palaikyti bei įtvirtinti jos sukonstruotas stereotipines nuostatas ir nuomones. Tiriant spaudos poveikį socialinės realybės suvokimui, komunikacijos mokslų specialistai, ypatingai atkreipia dėmesį į stereotipo vaidmenį. „Pastarąjį sudaro sudėtingos nuostatos, atspindinčios su paprastintą realybės reiškinių supratimą“ (Schaller, Latane, 1996). Stereotipas – žiniasklaidos tyrimuose reiškia nuolatinį to paties vaizdinio apie asmenį, reiškinį ar įvykį akcentavimą žiniasklaidoje. „Toks vaizdinys susidaro tada, kai kelios savybės taikomos visai grupei, kurioje gali būti šimtai įvairaus amžiaus, išsilavinimo ir profesijos žmonių“ (Germanavičiūtė, 2002). Tokiu būdu žiniasklaida ir formuoja stereotipus, plečia jų sklaidą ir formuoja tam tikrą visuomenės nuomonę.

Galima išskirti tokius žiniasklaidos poveikio visuomenei lygius:

- Afektyvus, kuris daro poveikį moraliniams vertinimams, sukuria norą susitapatinti arba apsiriboti nuo aprašomojo objekto.
- Elgsenos, kuriuo siekiama išprovokuoti konkrečius veiksmus.
- Kognityvinis, kuriuo yra teikiamos nuostatos, įvardinamos vertybės bei fiksuojamas supratimas apie reiškinį.

Nors kiekvienas žmogus yra individualus ir turi savo interesus bei domisi jam įdomiomis temomis, tačiau domėjimąsis kas vyksta aplink mus bei visame pasaulyje ir naujienų sekimas yra neatskiriama šiuolaikinės visuomenės gyvenimo dalis. O jos šios laikais yra ypač lengvai prieinamos. Kiekvienas žmogus įvairiausiais, jam priimtiniausiais kanalais gali naujienas sekti dvidešimt keturias valandas per parą. Žiniasklaidos naudojimas ir naujienų sekimas tarsi patenkina žmonių žinių gavimo poreikį, kai kuriais atvejais gali užpildyti žinojimo spragas bei formuoja nuostatas ir nuomonę. Reikiamą informaciją galima gauti skirtingais kanalais, iš įvairių šaltinių, bet daugeliui kasdienio gyvenimo naujienų poreikį patenkina žiniasklaida, kuri nuolatos, nesustodama, atrinkinėja, sistemina ir skleidžia nesibaigiantį informacijos ir naujienų srautą.

Šiuolaikinės technologijos ir masinės komunikacijos priemonių paplitimas sudarė sąlygas nepertraukiamam naujienų srauto cirkuliavimui. Literatūroje galima rasti daug įvairių sąvokos

„naujiena“ apibrėžimų. Pavyzdžiui, Žurnalistikos enciklopedijoje jia apibrėžiama kaip „naujas dalykas, kas nors nauja, kas atsitinka, lemia tą atsitikimą, ir to atsitikimo rezultatai. Tai pranešimas apie įvykį, faktą, nuomonę, kurie domina visuomenę“ (Urbonas, 1997). Ir čia svarbu atkreipti dėmesį į tai, jog iš esmės sakoma, jog tai ką pateikia žiniasklaida turėtų būti aktualu piliečiams, tačiau dažnai krypstama ta linkme, jog pateikiama tai kas norima, jog būtų įdomu piliečiams pasitelkiant jau minėtą dienotvarkės nustatymo principą. „Bet atidžiau pažvelgus į naujienas tampa aišku, kad naujienos neatspindi tikrovės, o yra žurnalistų sukonstruotas darinys“ (Potter, 2005). Taigi tikri įvykiai paskatina kurti naujienas, tačiau tai kas yra pateikiama kaip naujiena dažniausiai nėra pats įvykis, tikslingiausia būtų sakyti, kad tai yra tik pasakojimai sukurti apie įvykius, kadangi juos aprašo žmonės, kuriems yra daroma tam tikra įtaka bei veikia apribojimai, kurie nepriklauso nuo jų valios. „Pasak politikos mokslų atstovo L. Sigal, naujiena yra ne koks nors konkretus įvykis, bet tai, kas kažkieno sakoma, kad įvyko, vyksta arba įvyks“ (Schudson, 2003). Jau pati sąvoka „naujiena“ tarsi sako, kad tai yra kažkas ko dar nežinome. Tad apibendrinant, galima sakyti, jog naujienos tai iki šiol buvusi nežinoma, nauja informacija apie įvairius pastaruoju metu vykstančius ar jau nutikusius įvykius.

Nors šiais laikais vyrauja nuomonė, kad spauda ir žiniasklaida linksta į verslo ir pramogų sferą, nuošalyje palikdama patikimą informaciją ir socialinę analizę. Taip pat ir Lietuvoje žiniasklaida yra glaudžiai susijusi su verslu ir politika, o tai atveria galimybes korupcijai, politinėms manipuliacijoms. Tačiau negalima teigti, jog visa žiniasklaida bloga. Juk vis dėl to žiniasklaida yra pagrindinis viešosios sferos formavimo instrumentas. Remiantis visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų instituto „Vilmorous“ atliktu, 2017 m. spalio 6 – 15 d. laikotarpiu, tyrimu, kurio metu buvo apklausti 1030 Lietuvos piliečių, Lietuvos žiniasklaida pasitiki tik 37.3 proc. respondentų, tačiau tai vis tiek daugiau nei kitomis institucijomis, tokiomis kaip Seimas, Vyriausybė, savivaldybė ir kt. Žiniasklaidos daroma įtaka pasireiškia tuo, jog piliečiai domisi pranešimais, atitinkančiais jų turimas išankstines nuostatas. Žmonės yra linkę perimti viešais kanalais siunčiamas žinias, požiūrius ar net stereotipus. Tad kuo daugiau stebės to paties žiniasklaidos kanalo naujienas, tuo labiau susitapatins su jo formuojamomis nuostatomis. Taigi galima sakyti, jog jei žiniasklaidoje viena ar kita naujiena bus mažai viešinama, tai ir piliečiams ji gali neatrodyti pakankamai svarbi.

Galima daryti prielaidą, jog žiniasklaida užimą ypatingai svarbią vietą šiuolaikiniame pasaulyje. Kiekvienas susiduria su ja savo kasdienybėje, o nuo jos atsiriboti labai sunku. Savo pranešimuose ji naudoja darbotvarkės nustatymą, tam, jog galėtų formuoti kas visuomenei turėtų būti aktualu, o kas mažiau svarbu. O naujienos, kurios pateikiamos žiniasklaidos, apie tą patį įvykį skirtinguose šaltiniuose gali nesutapti, kadangi kiekvienas autorius pateikia pasakojimus remdamiesi savo suvokimu ir nuostatomis.

2. INTERNETINĖS ŽINIASKLAIDOS REIKŠMĖ IR VISUOMENĖS ĮSITRAUKIMAS Į NAUJIENŲ KŪRYMĄ IR VIEŠOSIOS NUOMONĖS FORMAVIMĄ

Šiais laikais internetas yra viena pagrindinių naujosios medijų priemonių, kurį pagal paplitimą galima laikyti visai atskira medija. Jis kaip nauja, visai kitokia, nei buvo iki tol, komunikacijos forma atsirado XX a. septintajame dešimtmetyje, o tiksliau 1969 metais. Pradžioje internetas buvo naudojamas tik vienpusei komunikacijai. Vartotojai galėjo tik pamatyti, skaityti bei parsisiųsti reikiamą puslapį ar bylą. Tačiau vėliau, vis labiau jis buvo adaptuotas pasitarnauti visuomenei ir leisti jai dalyvauti, kuriant ir skleidžiant pranešimus bei formuojant visuomenės nuomonę. Ir iš vienpusės, tai tapo daugiakrype komunikacija. Vartotojai tapo nebe nuolankūs medijų ir žiniasklaidos sekėjai, o aktyvūs dalyviai. Tuomet ir pradėjo internete dominuoti organizacijų puslapiai, naujienų portalai, internetinės parduotuvės bei kitas turinys.

Internetas nuo tradicinės masinės komunikacijos priemonių skiriasi auditorijos atžvilgiu. „Jis pateikia daugiau įvairios informacijos ir leidžia ieškoti bei rinktis ją pagal savo poreikius ar pomėgius, suteikia daug daugiau galimybių kurti turinį, ir visa tai pateikiama mažesnėmis sąnaudomis, negu buvo ankščiau“ (Nevinskaitė, 2011). Reikia nepamiršti ir to, jog naudojimąsis juo yra daug paprastesnis, kadangi jis prieinamas ir per mobiliąsias priemones. Internetas ir jo funkcionavimas labai svarbus kalbant apie valstybės demokratiją bei jos piliečių laisvo žodžio teisės užtikrinimą, reiškiant savo nuomonę. O taip pat jis suteikia galimybę įvairioms organizacijoms, įstaigoms ir institucijoms didinti savo žinomumą, naudoti tai individualioms marketingo komunikacijoms.

2.1. Tradicinės žiniasklaidos persikėlimas į virtualią erdvę

Ankstyvuoju pasaulio žiniatinklio laikotarpiu laikraščiai bei žurnalai internete pradėjo archyvuoti ankščiau išspausdintų savo publikacijų elektronines versijas. Nors toks tekstinės spaudos publikacijų kėlimas į internetą neturėjo didelės auditorijos, nes prieigą prie tinklo vis dėl to turėjo tik nedidelis kiekis žmonių, tačiau tai galima vadinti interneto naujienų portalo užuomazga.

Pirmasis didelis interneto prieigos ir paslaugų teikėjas JAV buvo CumpuServe, kurio dėka buvo keliami pirmieji laikraščiai į virtualią erdvę. „Pirmasis pasinaudojo šia galimybe The Columbus Dispatch, kuris tai įgyvendino 1980 m. liepos 1 dieną. O jo pavyzdžiu pasakė vėliau ir kiti, tokie kaip The Washington Post, The New York Times, The Minneeapolis Star Tribune bei kiti laikraščiai“ (Grigas, 2016).

Kai 1993 m. pasirodė pirmoji grafinė naršyklė Mosaic, įvyko lūžis ir susiformavo mums geriausiai atpažįstama naujienų portalų versija. Tada ir patapo naršymo procesas internete panašiausias į esantį dabar. Grafinės naršyklės pasirodymas ir nuolatinis interneto naudotojų skaičiaus didėjimas turėjo įtakos tam, jog laikraščiai bei žurnalai ėmė keltis ir į internetines naujienų svetaines. Dar tais pačiais metais JAV tokie laikraščiai ir žurnalai kaip Florida Today, Time Online, Service: America Online bei kiti ėmė kurti grafines sąsajas turinčius portalus. O už metų, t.y. 1994 metais ir Europoje startavo pirmieji tokie portalai, vienas iš jų buvo britų dienraščio The Daily Telegraph interneto versija Elektronic Telegraph (Grigas, 2016). Vienas pirmųjų įvykių, kurio naujienos iškart buvo skelbiamos internete realiuoju laiku buvo Kalifornijos valstijoje vykęs žemės drebėjimas 1994 metais. Tuomet ir prasidėjo internetinių naujienų portalų veiklų pradžia ir vieta kur žmonės galėjo rasti operatyviai pateiktą informaciją bei naujienas jiems rūpimomis temomis ir svarbiais klausimais.

Interneto žiniasklaidos priemonės turi ne tik visas žiniasklaidos priemonėms būdingas savybes, tačiau dar ir dėl kanalo specifikos prisidedančias savybes, tokias kaip interaktyvumas, grįžtamasis ryšys, itin spartus naujienų cirkuliavimas bei kitas. Šios savybės interneto naujienų portalus padaro vartotojams dar patrauklesnius ir labiau išpildančius jų lūkesčius. Kaip rodo tyrimai, naujoji žiniasklaida, kuri yra papildyta vaizdais, garsais ir pan. daro labai didelį psichologinį poveikį ir sėkmingai įtraukia skaitytojus. Dėl to susiformavo nuostato, jog dėl savo patrauklumo ir gebėjimo patraukti žmones, ji yra išnaudojama jų linksminimui.

Technologinis stebuklas – taip būtų galima apibūdinti internetą, kuris atvėrė duris į glaudesnį bendravimą su visu pasauliu. „Internete dominavo komunikacija – sinchroniško el. pašto ir naujienų grupių ir sinchroniškų pokalbių kambarių forma“ (Nevinskaitė, 2011). Į internetą persikelia po truputi visos tradicinės medijos. Ir pagrindinė viso to priežastis yra nesustojamai spartėjantis gyvenimo tempas, dėl kurio trumpėja teksto kelias nuo autoriaus iki skaitytojo.

Internetinė žiniasklaida Lietuvoje užima vis didesnę auditorijos dalį šalyje. O tą parodo viešosios nuomonės tyrimų institutų atliekami tyrimai. Remiantis Kantar TNS žiniasklaidos tyrimų apžvalga 2016 m. Lietuvos skvarbos rodikliai (bendra, mėnesio ir dienos auditorijos) augo 3 procentiniais punktais. Nors Lietuvos gyventojų, kurie naudojasi internetu dalis, kinta nežymiai, tačiau didėja visuomenės dalis, kuri reguliariai naudojasi internetu. Per pastaruosius ketverius metus labiausiai augo interneto dienos auditorija – nuo 59 iki 66 proc.. Manoma, kad ši tendencija išliks ir artimiausiu metu ir netgi augs gyventojų dalis, kuriai internetas yra kasdienė medija. Iš 5 populiariausių veiklų internete antroji pagal populiarumą yra naujienų portalų skaitymas, net 91 proc. Lietuvos interneto naudotojų tai daro. Taigi galima sakyti, jog internetinė žiniasklaida ne tik vis labiau įsitvirtina ir tampa populiaresnė nei tradicinė žiniasklaida, bet dar ir dėl to turi galimybę daryti įtaką labai didelei daliai visuomenės formuojant nuomonę.

2.2. Internetinių komentatorių ir jų komentarų samprata ir reikšmė

„Demokratijos utopija – ideali, visiems atvira ir prieinama viešoji sfera, kur žmonės susitinka ir bendrauja tarpusavyje kaip lygūs, nevaržomi jokių statuso, ekonominės ar kitos priklausomybės pančių“ (Baločkaitė, Kavaliauskaitė, Nevinskaitė ir Vinogradnaitė, 2009). Ir tam puikiai tinka internetinės erdvės. Čia viešai be jokių išlygų gali reikštis kiekvienas norintis ir tai gali daryti slėpdamąsis po slapyvardžiais, anonimiškumu, IP indeksais. Pirmiausia komentarai parodo kaip skaitytojas atkoduoja siųstą pranešimą, paprasčiau sakant, kaip supranta parašytą tekstą. St. Hallas savo darbuose išnagrinėjo kaip perskaitytas tekstas yra suvokiamas ir išskyrė tris skaitymo strategijas:

1. Hegemoninė, kai skaitytojas geba perskaityti pranešimą, sėkmingai perima autoriaus siųstą žinutę.
2. Diskutuojanti, kai tekstas yra interpretuojamas ar perleidžiamas per savo patirties ir nuostatų prizmę.
3. Kontrahegemoninė, kuri priešinasi dominuojančiam diskursui. Šiuo atveju skaitytojas nors tekstą ir supranta, tačiau jo nepriima, o visiškai atmeta.

Tad būtent internetinės žiniasklaidos pranešimai yra atviri išsakyti savo nuostatas komentaruose. Jie parodo naudojamas skirtingas skaitymo strategijas. Pranešimai yra vertinami, kritikuojami, interpretuojami.

Internetinių komentarų erdvė patraukia anonimiškumu, interaktyvumu, suteikiamomis galimybėmis be baimės, laisvai reikšti savo nuomonę, kritikuoti ir nebūti dėl to smerkiamam ar užsipultam visuomenės. Tai erdvė, kuri atvira ne tik demokratijai, tačiau ir patyčioms, provokacijoms. Internetiniai komentarai gali būti traktuojami kaip tam tikras informacijos šaltinis, kuriame galima ne tik sužinoti kitų nuomonę, pažiūras, rasti straipsnyje nepublikuotų faktų, tačiau ir patiems išsakyti poziciją. Tačiau taip pat jie gali atlikti ir pramoginę funkciją, t.y. sudaro galimybę tiesiog pabendrauti.

Internetinio teksto komentaras, tai skaitytojo išraiška į pasirodžiusį tekstą. Jis pats vienas be komentuojamojo teksto dažniausiai yra sunkiai suprantamas ir negali atlikti jokios funkcijos. Tad kyla klausimas ar paimtas vienas komentaras gali būti laikomas atskiru ir savarankišku tekstu. Internetiniai komentarai yra išsiskiriantys, kadangi jų tema yra iš anksto nulemta komentuojamo teksto, nors pasitaiko atvejų, kai jie rutuliojasi natūraliai bei gali pakrypti ir į kitas temas. Atskirų komentarų kiekį lemia temos aktualumas piliečiams, vieni straipsniai yra aktualesni ir susilaukia gausybės visuomenės reakcijų komentuojant, kiti lieka nepastebėti, be jokių replikų. Komentarų turinys priklauso nuo motyvo, kurio vedamas žmogus jį rašė. Jie gali būti įvairūs, pavyzdžiui, noras vertinti, išreikšti savo poziciją, paprieštarauti. Pasitaiko atvejų, kai komentarai naudojami

norint pasireklamuoti, įnešti į diskusiją naujų faktų ar tiesiog norint įsilieti į socialinį diskursą. Tačiau yra ir tokių, kurių tikslas įteigti neigiamą nuostatą ar įžeisti ir išlieti savo blogas emocijas.

Internetiniai komentarai primena polilogą, kadangi kiekvienas besidalijantis savo nuomone, išreiškia savo poziciją, paprastai sakant daugelis kalbasi su daugeliu. Ir tą patvirtina formalieji komentarų bruožai – pseudonimai ir kreipiniai. Čia visi bendrauja kaip lygus su lygiu. Komentaruose vyrauja šnekamoji kalba, dažnai netaisyklinga, pilna gramatinių klaidų, nenaudojant lietuviško raidyno, taip pat familiarumas. Vos pažvelgus į komentarus gali išvysti chaosą, t.y. tarpusavyje nesusijusias replikas, padrikas mintis, kurios yra išdėstytos tik pagal parašymo laiką ar sulauktų reakcijų kiekį. Tačiau pasitaiko išimčių, kaip pavyzdžiui, įsiplieskusi diskusija tarp komentatorių, kurie replikuoja vienas kito išsakytas mintis.

Internetiniuose komentaruose galima surasti plačiausią spektrą socialinės įvairovės. Naujienų svetainėse po straipsniais labai daug komentarų, kuriais stengiamasi įžeisti, paskleisti gandus, padiskutuoti apie rašytą temą, pasidalinti mintimis ar įžvalgomis. Nors piktų, subjektyvių, įžeidinėjančių autorius ar minimus tekste asmenis komentarų tendencija išlieka bene ryškiausia. Vienas iš piktų komentarų rašymo motyvų, pasak psichologų, neturėjimas ką veikti ar asmeninės nuoskaudos, kadangi psichologiškai sveikas žmogus rūpinsis kaip pasielgti, jog padarytum gera sau, o ne kitam bloga. Kitas motyvas galėtų būti – nepilnavertiškumo jausmas, nuvertindamas kitą, žmogus pasijaučia pats vertesnis. Dar vieną neapykantos kupinų komentarų atsiradimą viešumoje paskatina tai, jog žiniasklaidos pateiktus pranešimus komentatorius supranta pagal savo „sugedimo“ lygį.

Nepaisant to, komentarai ne visada būna pikti ar įžeidžiantys, pasitaiko ir objektyvių, protingų argumentais paremtų komentarų. Pastarieji autoriui būna netgi naudingi, kadangi tai padeda tobulėti, pažvelgti į savo darbą iš kitų požiūrių kampų. Kartais pasitaiko tekstų, kurie iškreipia tikrovę bei kaltina kitus, tuomet net ir labai kritiški komentarai laikomi adekvačiais. „O kartais portaluose gali pastebėti keistus dėsningumus, pavyzdžiui, viename portale pasirodžius nesvarbu kokio turinio pranešimui apie tarptautines žydų organizacijas ar Izraelį, komentarų skaičius neįtikėtinu greičiu perkopia per keletą šimtų“ (Donskis, 2004). Panašaus efekto galima sulaukti ir su kitokiais raktiniais žodžiais.

Taip pat verta pastebėti, jog dažniausiai interneto komentatoriai nukrypsta nuo žiniasklaidos užduotos temos, jie pradeda plėtoti kitas mintis ar įsivelia į nereikšmingas diskusijas su kitais mąstytojais tarpusavyje. Šiais laikais ypatingai klesti anonimiškos neapykantos kultūra komentaruose. Visgi internetiniai komentarai reikalingi norint sukurti viešosios erdvės egzistavimo iliuziją, kuri yra neįsivaizduojama be diskusijos. Tačiau reikia atkreipti dėmesį į tai, jog anonimiški pasisakymai negali sukurti visavertės viešosios erdvės. Žvelgiant kitu kampu, visgi internetiniai komentarai yra atspindys mūsų moralinių vertybių. Vadinamieji internetiniai

anonimai yra išsiskirianti minia. Ji virtuali, postmoderni ir empiriškai nesuvokiama. Jai nebūdinga individualybė, tik noras išsilieti.

Taigi internetinių komentarų erdvė dažniausiai slepiasi naujienų portaluose po straipsniais, kurie ir duoda impulsą į diskusiją. Komentarų turinį pagal atliekamas funkcijas galima suskirstyti į tris skirtingas kategorijas:

(1) Papildantys autoriaus turinį – tai komentarai, kuriais skaitytojas pasidalina savo patirtimi, žinomais faktais.

(2) Taisantys autoriaus turinį – tai komentarai, kuriais norima pataisyti pranešimą, pateikiant kas parašyta netiksliai ar klaidingai.

(3) Kritikuojantys autoriaus turinį – komentarai, kuriais išreiškiamas kritinis požiūris į pateiktą informaciją.

Taip pat reiktų paminėti ir dar vieną kategoriją komentarų, tai tie, kurie nėra susiję su pateiktu pranešimu, dar vadinamieji niekiniai komentarai.

Internetinių komentarų, kurie byloja apie sąmonės, viešosios moralės bei kultūros lygį, dar ilgai nepakeis ir Lietuvos įstojimas į Europos Sąjungą bei jos vertybių erdvė. Anot viešosios erdvės kritikų, žmonės, kurie pakliūna į virtualią erdvę yra valdomi stipresnių jėgų – viešųjų ryšių, reklamos bei politinės retorikos. Dar vieną kaip minusą įvardina, tai, jog jie per daug įsitraukę į anonimišką. Virtualus bendravimas, kuris didina visuomenės susvetimėjimą, žmonės nebemoka bendrauti, užjausti. Taip praktiškai išnyksta neverbalinė komunikacija, kadangi pasikliaunama tik parašytu tekstu bei sutartiniais simboliais, reiškiančiais tam tikras emocijas nuošalyje paliekant tai ką galima iš transliuoti kūno kalba ir pan.. „Taip pat labai sunku identifikuoti kitą žmogų tokiu būdu, jam panorėjus jo tapatybės gali ir nepavykti atskleisti. Rašant komentarus galima apsimesti tuo, kuo iš tiesų nesi, iškreipiant tikrovės vaizdą. Tad Lietuvoje skirtumas tarp viešo ir užkulisinio diskurso yra ypatingai ryškus“ (Baločkaitė ir kt., 2009).

2.3. Vartotojų dalyvavimo internetinė erdvėje nelygybė

Dauguma internetinių erdvių suteikia galimybę piliečiams rašyti komentarus, tačiau pastebima, kad didžioji dalis jų lankytojų yra tik pasyvūs skaitytojai. Taigi maža vartotojų dalis sudaro neproporcingai daug turinio.

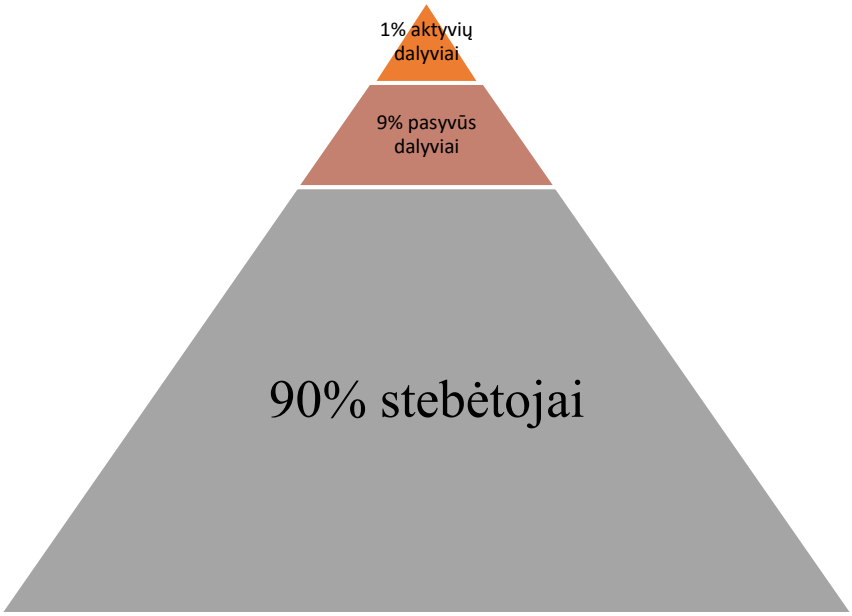
Kalbant apie vartotojų dalyvavimą internetinėse diskusijose yra taikytina taisyklė „90-10-1“, kurios autorius yra Jakob Nielsen. Remiantis šia J. Nielsen taisykle išskiriami trys internetinių erdvių vartotojų tipai:

1) Stebėtojai – tai tie, kurie skaito naujienas, pranešimus, kitų komentarus, tačiau internetinėje erdvėje nesireiškia.

2) Pasyvieji dalyviai – tai vartotojai, kurie periodiškai arba jaučiant poreikį pasireiškia internetinėje erdvėje, tačiau daug laiko tam neskiria.

3) Aktyvieji dalyviai – tai dalyviai, kurie parašo didžiąją dalį visų internetinių komentarų. Dažniausiai greičiausiai sureaguojantys į pasirodžiusį pranešimą ar naujieną.

Ši dalyvavimo nelygybė sutinkama daugelyje interneto vietų. Jai iliustruoti yra pasitelkiama piramidė, kuri yra pateikta 2 paveiksle. Iš jos matome, jog 90 proc. parašyto turinio yra sukurta aktyvių dalyvių, kurie sudaro 1 proc., o likusius 10 proc. turinio parašo pasyvieji, sudarantys 9 proc. vartotojų. Bet ši situacija gali iškreipti tikrovės vaizdą, pavyzdžiui, norint išsirinkti

Šaltinis: sudaryta pagal Nielsen, 2006

2 paveikslas. **Vartotojų dalyvavimo internetinėje erdvėje pasiskirstymas**

ar kavinę pavalgyti dažnai yra paskaitomi apie ją atsiliepimai, tai jeigu aktyvieji dalyviai parašys daug neigiamų atsiliepimų, nors ir didelė dalis stebėtojų ir pasyviųjų dalyvių būtų kitos nuomonės, tačiau jau apie tą įstaigą vyraus neigiama nuomonė. Tokiu būdu vaizdas bus iškreiptas ir klaidinantis visuomenę. Kaip matome žemiau pateiktame, 3 paveiksle, tie 10 proc. visuomenės, esantys pasyviais ir aktyviais interneto dalyviais, parašo labai daug turinio. Iš kurio 90 proc. jo parašo tas mažas, 1 proc. aktyviųjų dalyvių, o likusias 10 proc. sukuria pasyvieji dalyviai. Būtent dėl šitokio pasiskirstymo tikrovės vaizdas yra iškreipiamas ir komentarai negali atspindėti visuomenės viešosios nuomonės.

Šaltinis: sudaryta pagal Nielsen, 2006

3 paveikslas. **Aktyviųjų ir pasyviųjų dalyvių komentavimo pasiskirstymas pagal kiekį**

Tačiau reikia nepamiršti, jog visuomet yra išimčių iš taisyklių ir kiekvienas atvejis yra unikalus, tad nereikėtų kategoriškai teigti, jog tokiomis proporcijomis pasiskirsto vartotojai. Negalima sakyti ir to, jog tai negali pasikeisti, kadangi visi vartotojai yra lygiateisiai ir net stebėtojai panorėję gali bet kada prisidėti prie pasyvių ar aktyvių dalyvių.

3. EUROPOS SĄJUNGA LIETUVOS KONTEKSTE

Šiandieninę Europos Sąjungą sudaro 28 valstybės narės. Ir nors viena iš jų jau pradėjo procesą išstojimui iš jos, tačiau reiktų nepamiršti ir to, jog yra valstybių siekiančių narystės. Tad šis skaičius nebūtinai gali sumažėti, galbūt galimas variantas, jog jis tik didės. Toks valstybių susivienijimas, kai jungiasi ne tik panašios valstybės, bet ir pakankamai skirtingi kraštai, su savo tradicijomis, mentalitetu, nelygiomis ekonominėmis galimybėmis, yra unikalus. Tad nenuostabu, jog šiai bendrystei skiriama labai daug dėmesio ir galima rasti labai daug knygų, straipsnių, monografijų apie Europos Sąjungą. Tačiau negalim teigti, jog žiniasklaida mirga pranešimais apie ją. ES tematikai žiniasklaidos dėmesio Lietuvoje nėra daug. O būnant jos dalimi labai svarbu net tik žinoti Europos Sąjungos institucijas, jų veiklas, tačiau taip pat ir atkreipti dėmesį į tai, kuo gyvena ir kaip mąsto jos narių piliečiai. Taigi šiame skyriuje aptariama Europos Sąjungos raida, Lietuvos įstojimas ir piliečių požiūris į šią Bendriją.

3.1. Europos Sąjungos kūrimosi istorija

Europos Sąjungos susikūrimas, jos raida ir plėtra yra vienas reikšmingiausių mūsų žemyno veiksnių, kuris turi stiprų poveikį šiuolaikinės visuomenės gyvenimui. „Tai iš esmės lemia ir programuoja esminius civilizacijos pokyčius, jau dabar veikiančius bei ateityje galinčius dar labiau paveikti situaciją įvairiose Europos šalyse bei kituose regionuose ir ilgalaikes visai žmonijai būdingas raidos tendencijas“ (Chlivickas, Melnikas, Razauskas ir Pipirienė, 2011). Europos Sąjungos vaidmuo dabartiniame pasaulyje yra ypatingai reikšmingas. Nepaisant to, kad Europos Bendrijos pirmosios steigėjos buvo šešios valstybės – Prancūzija, Vokietijos Federacinė Respublika, Belgija, Liuksemburgas, Italija ir Nyderlandai. Pirmasis žodis pavadinime - Europos, yra neatsitiktinis ir reikšmingas. Prancūzijos užsienio reikalų ministras Robertas Šumanas 1950 m. gegužės 9 dieną paskelbė deklaraciją, kuri yra laikoma Europos integracijos proceso pradžia. Taip pat tai buvo dabartinės Europos Sąjungos pamatas. Joje buvo skelbiami svarbiausi integracijos principai ir jų yra laikomąsi iki šios dienos. Deklaracijoje nurodomas svarbiausias uždavinys - taikos palaikymas bei ekonominė gerovė. O šį uždavinį galima įgyvendinti tik sukūrus Europos federaciją, kas yra sudėtinga ir reikalauja ilgo proceso. Visgi pirmasis žingsnis Europos federacijos link buvo Prancūzijos ir Vokietijos anglių ir plieno gamybos sujungimas. Taip pat vyriausiosios Tarybos įkūrimas, kuri laikoma aukščiausias organizacijos organas. Ši valdyba buvo sudaryta iš nepriklausomų asmenų, kuriuos paskyrė valstybės narės, o pirmininkas išrinktas bendru susitarimu. Europos Taryba buvo įkurta 1949 m., Prancūzijoje, Strasbūre.

Šumano deklaracijoje buvo numatyta, kad tuo metu steigiama Europos anglių ir plieno bendrija (EAPB) neapsiribos tik esamomis narėmis, tačiau taip pat bus atvira ir kitoms Europos valstybėms. Steigimo sutartyse, kurios buvo pasirašytos 1951 m. ir 1957 m. ši nuostata buvo įrašyta ir 1993 m. Europos Sąjungos sutartyje, taip neužveriant kelio į Sąjungą kitoms valstybėms, kurios tuo metu negalėjo ar nenorėjo tuo metu jungtis, dėl vienokių ar kitokių priežasčių.

Šeštajame dešimtmetyje į Europos Bendriją net su didžiausiu noru daugelis valstybių negalėjo stoti dėl tuometinių įvykių ar aplinkybių. Visa vidurio ir Rytų Europa buvo atkirsta geležine uždanga nuo Europos civilizacijos. Ispaniją ir Portugaliją valdė diktatoriai, kuriems buvo nepriimtina demokratija. Į šią bendriją nestojo net tokios neutralios valstybės kaip Suomija, Austrija, Švedija, kadangi bijojo Sovietų Sąjungos nepasitenkinimo. Jungtinė Karalystė labai užtikrintai jautėsi ir viena. Ji savo ruožtu netikėjo vienijimosi idėja, jiems atrodė, kad tai negali būti įgyvendinta ir tokia sąjunga neturi ateities, tad nors ir buvo kviečiama jungtis, tačiau vis tiek atsisakė. Jungtinė Karalystė kartu su Šiaurės valstybėmis, su kuriomis buvo susijusi ekonomika bei neutralieji Šveicarai įsteigė kitą alternatyvią organizaciją – Europos laisvosios prekybos asociaciją (EFTA).

Šumano deklaracija turėjo ir trūkumų, joje pateiktas modelis buvo nepakankamas. Tam, jog būtų glaudesnis Europos vienijimasis neužtenka to, kad procese dalyvauja demokratiškos valstybės narės, turi būti ir demokratija ES lygmeniu, kurios pasigendama. „Ši spraga greičiausiai nebuvo atsitiktinė, nes Europos integracijos kūrėjai tuo metu jau turėjo patirties ir gerai suprato, kad politinė integracija yra labai sudėtingas ir probleminis klausimas“ (Spurga, 2012). „Dėl ypatingai didelio pasipriešinimo politinės integracijos idėjoms Europos Taryba nekūrė didesnės valstybių sąjungos, o pagrindiniu tikslu išsikėlė ir siekė demokratinių vertybių sklaidos ir rūpinimusi žmogaus teisėmis“ (Spurga, 2012).

1951 m. pasirašyta Paryžiaus sutartis, kuria ir buvo įkurta Europos anglių ir plieno bendrija. Galima sakyti, jog ši sutartis buvo pradžia minėtai Europos integracijai, kuri galiausiai peraugo į Europos Sąjungą. Svarbu paminėti, kad ši sutartis labai svarbi istoriškai dar ir todėl, kad Europoje pirmą kartą buvo įsteigta tarptautinė organizacija ir jos institucijoms buvo suteikti viršvalstybiniai įgaliojimai. Ši organizacija turėjo keturias institucijas: Taryba, Vyriausioji valdyba, Teisingumo Teismas ir Parlamentinė asamblėja, kurių sandara buvo reikšmingas pagrindas Europos integracijai.

1957 m. minėtos šešios Bendrijos steigėjos pasirašė Romos sutartį, kuria buvo sukurta bendra rinka – Europos ekonominė bendrija ir taip pat Europos atominės energijos bendrija. Ši sutartis turėjo aiškią užduotį – sukurti glaudesnę Europos tautų sąjungą. Vėliau penkiais etapais vyko tolesnė ES plėtra. Pirmuoju etapu, 1973 m., prie šios Bendrijos prisijungė dar trys valstybės

– Jungtinė Karalystė, Airija bei Danija. Vėliau 1981 m. į jų gretas įsiliejo ir Graikija. Praėjus penkeriems metams dar dvi valstybės nusprendė prisijungti – Ispanija ir Portugalija. Šių pavyzdžių pasekė ir neutraliosios valstybės, tokios kaip Suomija, Švedija bei Austrija 1995 m. padidino narių gretas. Paskutiniuoju, penktuoju etapu, 2004 m. įstojo į Europos Sąjungą Lietuva, Estija, Latvija, Lenkija, Čekija, Slovakija, Malta, Kipras, Vengrija ir Slovėnija, o 2007 m. ir Rumunija su Bulgarija. Taigi Bendrija gerokai išsiplėtė ir jungė nebe šešias valstybes, o jau dvidešimt aštuonias. Ją galima įvardinti kaip didžiausia pasaulio ekonomikos rinka. O dabartinį Europos Sąjungos pavadinimą ji įgavo 1993 metais, įsigalėjus Mastrichto sutarčiai.

„Europos Sąjunga – tai lygybių sąjunga, ir priimant visai Europai skirtus sprendimus svarbus yra kiekvienos valstybės balsas“ (Vitkus, 2004). Ypač reikšmingos vertybės – laisvė, demokratija ir įstatymų viršenybė, kurios lemia ES sėkmingumą, kuriant saugią ir stabilią aplinką. Europos Sąjunga veikia įvairiausiose politikos srityse – nuo vartotojų teisių iki saugumo ir gynybos. 2012 m. ES pasiekimai tarptautinėje arenoje buvo įvertinti Nobelio taikos premija už taikos, susilaikymo, demokratijos ir žmogaus teisių skatinimą Europoje.

3.2. Lietuvos įstojimas į Europos Sąjungą

Europos Sąjungos kūrimosi kontekste, Lietuva nepriklausomybę atgavo tik 1991 metais žlugus Sovietų Sąjungai, kaip ir kitos dvi Baltijos valstybės – Latvija ir Estija, todėl į Europos integracijos procesą, įsitraukė vėliau nei kitos Vidurio Europos šalys. Nepaisant to, šioms trims „Baltijos šalims pavyko greičiau vykdyti reformas ir 1995 metais pasirašyti asociacijos sutartis, po kurios buvo pradėta naujų šalių priėmimo strategija į Europos Sąjungą“ (Vitkus, 2004). Tais metais, rugsėjo mėnesį, buvo atliekama visuomenės nuomonės apklausa, kurioje buvo formuojamas klausimas: „Į kokias šalis, regionus, bendrijas turėtų orientuotis Lietuva tiek politiniame, tiek ekonominiame vystymesi?“ ir jau tada 23 procentai apklaustųjų atsakė, jog į Bendrąją Europos rinką. Vėliau 1992 m., birželio mėnesį, buvo atliekamas kitas tyrimas, kurio klausimas jau buvo daug konkretesnis. Piliečių tada klausė ar jie yra už ar prieš stojimą į Europos bendriją. Šio tyrimo rezultatai jau buvo aiškesnis ir labiau užtikrinti, kadangi net 63,5 proc. respondentų atsakė, jog jie yra už, o tik 4,3 proc. laikėsi nuomonės, kad ne, Lietuvai nereikia prisijungti, tačiau gana didelė dalis, t.y. 32,2 proc. negalėjo apsispręsti ir neturėjo konkrečios nuomonės tuo klausimu. Taigi požiūris tuo metu į Europos bendriją jau buvo palankus. Vėlesniais metais padaugėjo euro-skeptikų ir palaikančių idėją tapti bendrijos dalimi sumažėjo, kadangi vis garsiau buvo išreiškiamos abejonės dėl Lietuvos suvereniteto, potencialių migrantų ir kitų niuansų. „Tačiau 1997 m. – 1998 m. laikotarpiu palaikymas stojimo į Europos Sąjungą vėl pradėjo didėti, o tą galėjo lemti žiniasklaidos įtaka, kadangi buvo rodomos specialios

laidos, tokios kaip „Europos aikštė“, laikraštyje „Respublika“ atsirado savaitinis priedas pavadinimu „Euro plius“ “ (Gaidys, 1999).

Pirmasis Lietuvos prašymas įstoti į Europos Sąjungą buvo pateiktas dar 1995 metais, tačiau Europos Komisijos sprendimas po poros metų, t.y. 1997 m., jai buvo nepalankus ir gavo neigiamą atsakymą su siūlymu derybas nukelti vėlesniam laikui. Po tokių išvadų reformos Lietuvoje gerokai paspartėjo, o 1999 m. Europos Komisijos sprendimas jau buvo palankus ir 2000 m. prasidėjo derybos.

Derybos nebuvo lengvos ir galima išskirti dvi didžiausias Lietuvos problemas, kurios buvo jų objektas –Europos Sąjungos paramos užtikrinimas sprendžiant tokius klausimus kaip Ignalinos atominės elektrinės uždarymas bei Rusijos tranzito į jai priklausančius Rytprūsius organizavimas. Šios derybos galiausiai buvo baigtos 2002 metų pabaigoje. Derybų metu buvo rastas abiems pusėms priimtinas susitarimas. „Europos Sąjungą įsipareigojo suteikti svarią finansinę paramą, kad būtų įgyvendinti Šengeno reikalavimai, ir atsižvelgti į specifinę Lietuvos būtinybę užtikrinti Europos Sąjungos ir Rusijos sutartimi nustatytų Rusijos piliečių tranzito į Kaliningrado sritį ir iš jos sąlygų tenkinimą“ (Vitkus, 2004). Klausimas dėl Ignalinos atominės elektrinės taip pat buvo išspręstas, skiriant didelę finansinę paramą jos uždarymui.

Referendumas, kurio metu buvo sprendžiamas Lietuvos narystės Europos Sąjungoje klausimas, įvyko 2003 m. gegužės 11 dieną. Jo metu dalyvavo šiek tiek daugiau nei pusė Lietuvos piliečių, o už šią narystę pasisakė 91,97 % dalyvavusių rinkėjų. Ir to užteko tam, jog būtų nuspręsta prisijungti prie Europos Sąjungos ir tapti pilnateise jos nare. O 2004 m. gegužės 1 dieną Lietuva tapo oficialiai Europos Sąjungos valstybe nare.

Taip jau išėjo, jog nevisas laikotarpis Europos Sąjungoje buvo lengvas. Nuo 2009 m. iki 2013 metų Europoje buvo ekonomikai sunkus laikotarpis. Lietuvai reikėjo įdėti daug pastangų stengiantis įveikti šalyje prasidėjusią ekonominę krizę, kuri mūsų šalį užklupo bene pirmiausia ir smogė labai stipriai. Tačiau šie išbandymai padėjo pelnyti Bendrijos pagarbą ir įgauti pasitikėjimo, kas turėjo įtakos tam, jog Lietuvai buvo patikėtas svarbus darbas – pirmininkavimas Europos Sąjungos Tarybai.

3.3. Lietuvos piliečių požiūris į Europos Sąjunga visuomenės nuomonės tyrimuose

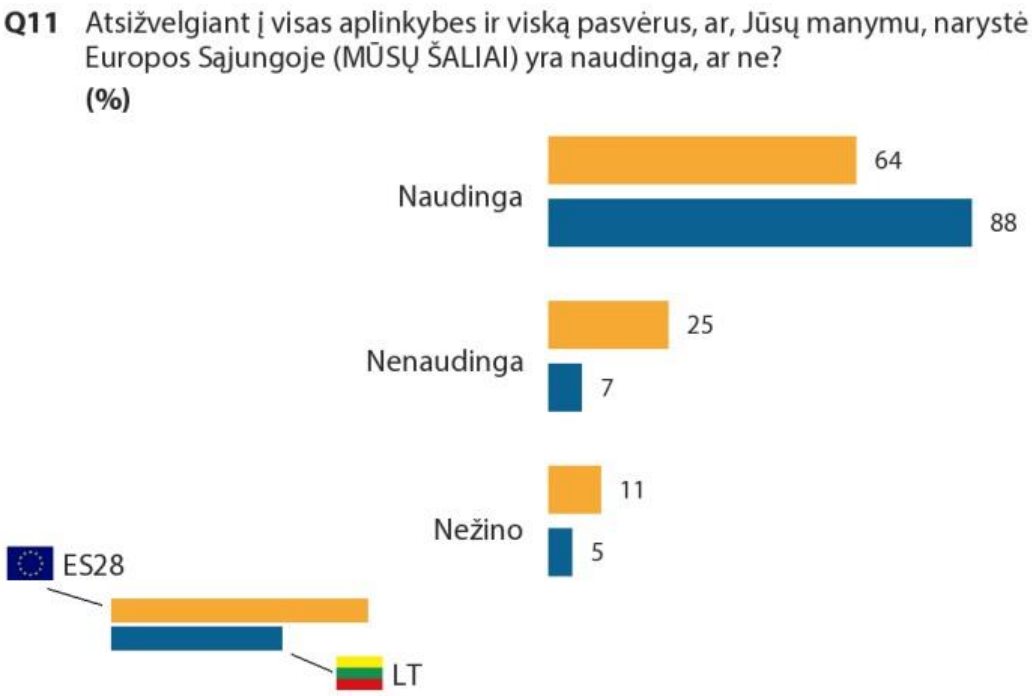
Lietuvą galima įvardinti kaip valstybę, kuri yra viena iš labiausiai vertinančių narystę Europos Sąjungoje. „Remiantis sociologiniais tyrimais ir politikos stebėsena, laikotarpis nuo Lietuvos įstojimo į Europos Sąjungą 2004 m. iki ekonominės krizės 2009 m. pasižymėjo itin pozityviomis lietuvių nuostatomis dėl ES“ (Lietuva Europos Sąjungoje, 2014). Didelė visuomenės dalis palaikė šią narystę ir tikėjo jos naudingumu, veikiančiomis ES institucijomis

bei ateitimi. Galima sakyti, jog Lietuva buvo viena optimistiškiausiai nusiteikusiųjų Europos Sąjungos atžvilgiu valstybių. Visgi situacija pakrypo į kitą pusę po ekonominės krizės, pasitikėjimas nebebuvo toks didelis.

„Apie Europos Sąjungą Lietuvos visuomenė nepasižymėjo dideliu informuotumu, kaip pastebi V. Gaidys, iki 2008 m. Lietuvos piliečių žinios apie ES buvo prastesnės nei ES vidurkis“ (Lietuva Europos Sąjungoje, 2014). Ir nors lietuviai nepasižymėjo informuotumu, tačiau remiantis Europos Parlamento „Eurobarometro“ duomenimis, 2008 metų pradžioje Lietuva buvo viena iš labiausiai ES pasitikinčia valstybe, net 62 proc. apklaustųjų teigė tikintys šia Sąjunga, kai pasitikėjimas rodiklis visoje ES buvo lygus 50 procentų. Ši apklausa nebuvo vienintelė, kuri patvirtino tokią nuostatą. Tais pačiais metais buvo atliktas ir Europos vertybių tyrimas, kuriame šiek tiek mažiau, nei prieš tai minėtame tyrime, Lietuvos piliečių išreiškė tokį pasitikėjimą, čia jis siekė 58,2 procentus. Tačiau čia taip pat ir Europos vidurkis buvo mažesnis – 46,7 procentai.

Praėjus beveik dešimtmečiui, t.y. 9 metams, ir pažvelgus į naujausius „Eurobarometro“ duomenis, kurie buvo surinkti tiesioginio interviu metu 2017.09.23 - 2017.10.02 laikotarpiu, matoma, kad pasitikėjimas Europos Sąjunga auga ir stiprėja. Į klausimą ar respondentų manymu, narystė (mūsų šalies) ES yra teigiamas dalykas, „taip“ atsakė 68 procentai apklaustųjų, o tai yra 11 proc. punktų daugiau nei ES vidurkis. Kaip neigiamą dalyką įvertino 5 proc., tai yra mažiau nei ES vidurkis, kuris siekia 12 procentus. Apsispręsti ar teigiamas, ar neigiamas negalėjo 25 proc., o tai taip mažiau nei ES vidurkis. Pažvelgus į toje pačioje apklausoje kiek kitaip suformuotą klausimą, kuris skamba taip: „Atsižvelgiant į visas aplinkybes ir viską pasvėrus, ar, Jūsų manymu, narystė Europos Sąjungoje (mūsų šaliai) yra naudinga ar ne?“, pastebimi kiek kitokie rezultatai.

Kaip matome 4 paveiksle, naudingumą Lietuvai būti ES nare įžvelgia net 88 procentai piliečių, dalyvavusių apklausoje, o tai net 22 procentiniais punktais daugiau nei ES vidurkis. Kaip nenaudingą dalyką įvardino 18 proc. punktų mažiau nei Europos Sąjungos vidurkis, taip pat ir susilaikiusiųjų nuo atsakymo ir sakančių, jog nežino tik 5 %, kas yra net daugiau nei dviem kartais mažiau nei lyginamasis ES vidurkis.

Šaltinis: Parlemeter 2017, Eurobarometras 88.1, 2017.

4 paveikslas. **Visuomenės nuomonės tyrimo Q11 klausimo atsakymų pasiskirstymas**

Panagrinėjus atidžiau kokios priežastys lėmė tokius rezultatus ir kokia respondentų manymu, narystės ES nauda yra didžiausiai šaliai, „Eurobarometro“ 88.1 duomenimis, apklaustieji labiausiai išskyrė naujas darbo galimybes, prisidėjimą prie ekonomikos augimo, piliečių gyvenimo sąlygų gerinimas. Šiek tiek mažiau paminėjo ES prisidėjimą prie taikos palaikymo ir saugumo stiprinimo, bendradarbiavimo gerinimo tarp Lietuvos ir kitų valstybių narių.

Taip pat verta paminėti tai, jog 2 procentiniais punktais daugiau respondentų mano, jog Europos Sąjungoje labiau atsižvelgiama į jų nuomonę, nei Lietuvoje. Atsižvelgiant į šiuos rezultatus, situacija gali atrodyti gana paradoksali. „Atsižvelgiant į makrolygmenį paaiškėja, kad daugiau ES institucijomis linkstama pasitikėti būtent tose šalyse, kuriose pasitikėjimas nacionaliniais jų atitikmenimis yra mažas“ (Lietuva Europos Sąjungoje, 2014).

Šiais metais buvo atliekama ir kita apklausa susijusi su Europos Sąjungos raidos scenarijais. Balandžio 18 – 25 dienomis Vilniaus politikos analizės instituto užsakymu buvo vykdomas visuomenės nuomonės tyrimas, kurio metu buvo apklausti 511 Lietuvos gyventojų. Jį atliko rinkos ir visuomenės nuomonės tyrimų kompanija „Spinter tyrimai“. Piliečių buvo klausiama apie požiūrį į penkis Europos Komisijos „Baltojoje knygoje“ pristatytus ES ateities raidos scenarijus. Apklausos rezultatai parodė, jog net 78 procentai respondentų sutiko arba visiškai sutiko su pateiktu teiginiu, kad Europos Sąjungos narės turėtų glaudžiau bendradarbiauti tarpusavyje, sprendžiant įvairius klausimus, tokius kaip saugumas, politika ar ekonomika. Būtent

šis ES scenarijus, dar vadinamas „Nuveikti daug daugiau bendromis jėgomis“, lietuvių yra palaikomas labiausiai. Tokio scenarijaus nepalaikė 6 proc. apklaustųjų, o 16 proc. atsakė, jog neturi nuomonės šiuo klausimu. Nepriimtiniausias respondentams pasirodė siūlymas „Kas norės, nuveiks daugiau“, tai vadinamasis kelių greičių Europos scenarijus. Jį palaikė tik 26 proc. apklaustųjų, neturėjo nuomonės 28 proc. piliečių ir nesutiko arba visiškai nesutiko su juo 46 proc. respondentų.

Taigi remiantis atliktomis apklausomis, manoma, jog didesnė dalis visuomenės palaiko Europos Sąjungą bei norėtų gilesnės integracijos į ją. Ir ši tendencija susiformavo ne pastaraisiais paskutiniais metais, tačiau vyrauja jau nuo pat stojimo į ją. Taip pat Europos Sąjungos institucijomis pasitikima labiau ir tą įrodo ir to paties minėto „Eurobarometro“ 88.1 tyrimo rezultatai, kuriuose matome, jog 62 proc. apklaustųjų norėtų, jog Europos Parlamentas vaidintų svarbesnį vaidmenį.

4. TYRIMAS: „NAUJIENŲ PORTALO DELFI.LT STRAIPSNIŲ IR KOMENTARŲ ANALIZĖ“

4.1. Tyrimo „Naujienų portalo Delfi.lt straipsnių ir komentarų analizė“ metodologija

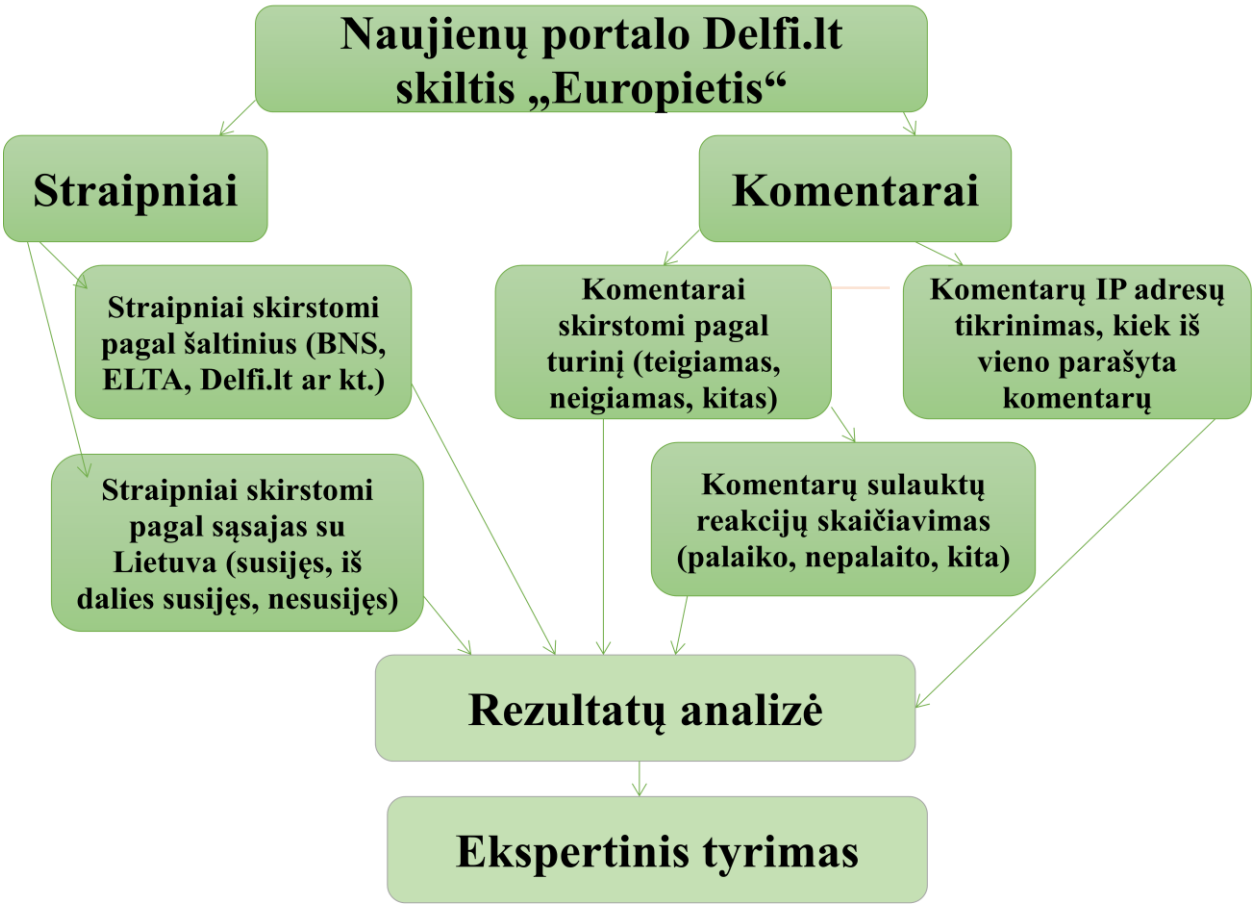
Anot metodologų, kokybiniuose tyrimuose yra remiamasi tikromis problemomis, nesukuriant išgalvotų elementų. Jis reikalingas norint patikrinti suformuotų teiginių teisingumą apie susidariusią situaciją. Atsižvelgiant į tai, jog kiekvienas tyrimas turi savo niuansų reikia įvertinti privalumus ir trūkumus naudojamo kokybinio metodo. O jis turi tiek pliusų, tiek ir minusų. Tokio tyrimo metu galima įvertinti iš pradžių nenumatytus aspektus, jis yra atviras, dėl to tinka pasirinktai naujienų portalo Delfi.lt skilties „Europietis“ straipsniams ir jų komentarams nagrinėti. Reikia atkreipti dėmesį ir į tai, jog atliekant jį, negali išvengti subjektyvumo, kadangi realybė yra visiems vienoda, tačiau kiekvienas ją suvokia ir vertina pagal save. Taigi atliekant kokybinį tyrimą yra remiamasi savo gebėjimais analizuoti ir vertinti tekstą, kompiuterinių programų pagalba galima tik norint atlikti kai kuriuos analitinius veiksmus. Tokiu būdų atlikus tyrimą gali atsirasti dar ir pirminis informacijos perteklius, nes tyrėjas gali nepajėgti išanalizuoti ir tikslingai panaudoti visą surinktą informaciją.

Atliekant kokybinę analizę praeinami trys etapai:

1. Skirstymas į kategorijas (pagal šaltinius, komentavimo tipą: registruotas ar anoniminis, komentaro turinį, reakcijas ir pan.).
2. Gautų duomenų apdorojimas (kokybinio turinio, grafinio apdorojimo ir statistinio metodais).
3. Duomenų apjungimas ieškant priežastinio ryšio (aptariami rezultatai, lyginami su kitais, daromos prielaidos).

Šiam procesui atlikti yra pasirenkama **atvejo analizės strategija**. Ši strategija pasirinkta būtent todėl jog tyrime nagrinėjamas vienas konkretus atvejis, t.y. vieno portalo, t.y. Delfi.lt, tik vienos skilties „Europietis“ straipsniai ir jų komentarai. Remiantis tokiais metodologais kaip K. Kardelis, B. Bitinas, L.Rupšienė, V. Žydžiūnaitė, atvejo analizė sudaro tinkamas sąlygas daryti atvejo apibendrinimus, kadangi dėmesys yra sutelkiamas tik į jį. Tačiau yra ir minusų, t.y. galimas subjektyvumas, ištiriamas labai mažas objekto laukas, taigi rezultatai tinkami tik pasirinktam konkrečiam atvejui. Taip pat tyrimo rezultatai yra tinkami tik pasirinktam laiko intervalui, kuriuo metu buvo atliekas tyrimas. Atvejo analizė atliekama pagal kitame puslapyje pateiktą 5 paveikslą. Visu tyrimo laikotarpiu renkami straipsniai ir jų komentarai, kurie bus nagrinėjami kokybiniu turinio analizės metodu. Vėliau jie analizuojami ir gavus rezultatus bei

pastebėjus ryškėjančią tendenciją formuojamas klausimynas ir vykdomas ekspertinis tyrimas, kuris padės apibendrinti gautus rezultatus bei daryti atitinkamas išvadas ir rašyti rekomendacijas.

Šaltinis: sudaryta autorės

5 paveikslas. **Atvejo analizės tyrimo schema**

Atvejo analizei atlikti pasirinkti tyrimo metodai – empirinis ir teorinis. Empiriniam **duomenų surinkimui naudojami metodai**: *stebėjimas* ir *ekspertinis tyrimas*. *Stebėjimo metodas* pasirinktas dėl to, jog šioje atvejo analizėje yra patogiausias ir galintis suteikti pakankamai informacijos vykdomam tyrimui. Stebėjimas yra sistemingas duomenų rinkimas apie situacijas, reiškinius ar objektus. Jis vertingas tuo, jog suteikia galimybę pamatyti tikrovę tokią, kokia ji yra, jos neiškreipiant. Šio metodo metu galima susirinkti pirminius reikalingus duomenis, tačiau reikia juos teoriškai pagrįsti. Stebėjimas iš šalies, kai stebimieji nežino esantys stebimi galima sakyti yra efektyviausias, kadangi jie neįtaria to ir elgiasi natūraliai, o tai neiškreipia rezultatų. Bet yra kitas niuansas, kurį galima įvardinti kaip minusą, tai, jog tyrėjas gali per daug subjektyviai vertinti įvykius. Dažnai stebėjimas yra taikomas kartu su kitais duomenų rinkimo metais, šiuo atveju kartu su eksperimentiniu tyrimu. Toliau atliekamas

ekspertinis tyrimas, kurio metu buvo apklausiami žmonės, turintys atitinkamos srities žinių, reikalingas norint įvertinti susidariusią situaciją ir tikslingiau vertinti gautus rezultatus. Anot metodologų vyrauja nuomonė, jog šiuo metodu gautos žinios yra pakankamai subjektyvios, nes jos susijusios su eksperto asmenine nuomone. Ekspertinio tyrimo esmė, jog jos metu dalyvaujantys ekspertai remdamiesi savo žiniomis įvertina susidariusią situaciją, o tai padeda formuojant tezes. Šio tyrimo metu šis metodas buvo pasirinktas tam, jog būtų galima objektyviau tyrėjui spręsti apie gautus rezultatus ir įvertinti jų reikšmingumą.

Atvejo analizės metu surinktus duomenis norint apdoroti, pasirinkti **teoriniai metodai**: *kokybinė turinio analizė, grafinis duomenų apdorojimas* ir *statistinis vertinimas*. Šie metodai pasirinkti siekiant tikslingiau ir plačiau panaudoti duomenis. „Turinio analizė – tai metodas, bandantis ištirti objektą, kuris yra objektyvus, pamatuojamas, patikrinamas akivaizdaus pranešimų turinio kiekiu“ (Fiske, 1998). Tikslingiausia ją taikyti didesne apimtimi, kadangi kuo ji bus didesnė, tuo tikslesnė. *Kokybinės turinio analizės* (KTA) metu nagrinėjami tekstinių dokumentų turiniai ir tai turi būti daroma nuosekliai ir sistemingai. Analizuojant KTA procedūras naudojamos kategorijos. Vienas iš šio tyrimo metodo privalumų, jog galima susintetinti didelius kiekius informacijos, sujungiant duomenis į kategorijas pagal turinį ir prasmę, ir formuoti empiriškai pagrįstas išvadas. Taip pat šis tyrimas suteikia daug vertingos informacijos, padeda formuoti požiūrį, įvertinti situaciją ar patikrinti turimą informaciją. Atliekant tyrimą naudojami originalūs žmonių bendravimo duomenys, kurie yra laikomi socialinės sąveikos produktais. Jie yra renkami nestandartizuotai, stebėjimo metodu, kadangi dalyviai yra stebimi natūralioje aplinkoje. Kokybinės turinio analizė metu, tyrimo duomenų interpretacijoje atsispindi tiek asmeninis pačio tyrėjo, tiek teorinis nagrinėjamo reiškinio suvokimas dėl to šis tyrimas yra laikomas interpretacinio pobūdžio. Turinio analizė metodas yra lengvai pritaikomas komunikaciniams tyrimas, todėl ir buvo pasirinktas, norint nagrinėti naujienų portalo Delfi.lt vartotojų komentarus.

Kitas metodas *grafinis duomenų atvaizdavimas* padeda aiškiau ir greičiau susidaryti vaizdą apie duomenis. „Vizualizavimas – tai grafinis informacijos pateikimas“ (Dzemyda, Kurasova ir Žilinskas, 2008). Svarbiausias jo tikslas yra aiškiai pateikti, apdoroti duomenys, kad būtų lengva juos suprasti ir vykdyti tolimesnius tyrimo etapus ar daryti išvadas. Per vaizdinius galima lengviau ir greičiau suprasti informaciją, nei pateikus ją tekstiniu formatu, tačiau reikia pasirinkti tinkamą tam vaizdavimo metodą. Taip pat grafinis vaizdavimas naudingas norint lyginti duomenis, tada aiškiau matomos tendencijos, skirtumai, nei pateikus tiesiog skaičius. Šiame tyrime naudojamos skritulinės ir stulpelių diagramos, sąsajų lentelės.

Statistinis duomenų apdorojimas susideda iš duomenų grupavimo, lentelių, statistinių charakteristikų ir jų skaičiavimo. Jis naudingas tuo, jog leidžia geriau pažinti, išnagrinėti, aiškiau

pamatyti tendencijas, apibendrinti rodikliais. Taip pat duomenis apdoroti taip, kad būtų galima lyginti skaičius tarpusavyje, pavyzdžiui, apskaičiuojant procentinėmis išraiškomis ar vidurkiais. Statistinis duomenų apdorojimas buvo atliekamas naudojantis Microsoft Office Excel programa. Statistinė analizė, darbe naudojama kaip pagalbinė priemonė loginiams samprotavimams, padedanti apdoroti ir susisteminti tyrimo rezultatus, kuriuos būtų galima lyginti tarpusavyje. Tai padeda aiškiau matyti ryškėjančias tendencijas ir skirtumus. Tačiau reikia nepamiršti, kad statistika negalima visiškai pasikliauti ir reikia įvertinti tai, jog tai tik tam tikros imties rezultatai.

Tyrimo imtis: Pasak metodologų „sudarant tyrimo dizainą, vienas svarbiausių uždavinių yra apsispręsti dėl tyrimo imties“ (Bitinas, Rupšienė, Žydžiūnaitė, 2008). Šio tyrimo generalinę aibę sudaro visi per tris mėnesius pasirodę straipsniai naujienų portalo skiltyje „Europietis“ ir jų komentarai. Taigi iš viso buvo tyriami 127 straipsniai ir 2355 komentarai.

Etikos principai. Šio tyrimo duomenys publikuojami laikantis etikos principų. Atliekant ekspertinį tyrimą yra viešinama tik ta informaciją, kurią sutiko pateikti respondentai. Šio tyrimo metu, šalia kvietimo dalyvauti apklausoje buvo siunčiami ir sutikimo dalyvauti joje raštai, kuriuose ekspertai pažymėjo kaip sutinka, jog būtų viešinama jų informacija (nekonfidenciali – gali būti minimas vardas, pavardė ir pareigos, dalinai konfidenciali – gali būti minimos tik pareigos, o vardą pavardę žinos tik tyrėjas, konfidencialia – respondentas įvardijamas tik eksperto numeriu, o visi kiti duomenys žinomi tik tyrėjui). Taigi yra laikomąsi šių pagrindinių principų:

- Savanoriško dalyvavimo, kadangi ekspertai galėjo apsispręsti ar nori dalyvauti apklausoje.
- Anonimiškumas ir konfidencialumas, nes ekspertų duomenys pagal, kuriuos būtų galima juos identifikuoti, yra neskelbiami be jų sutikimo.
- Žalos nebuvimas dalyviams, kadangi šio tyrimo metu nebuvo padaryta jokia žala tyrimo dalyviams.

Ribotumai. Atliekant ekspertinį tyrimą galėjo atsirasti ribotumų. Kadangi šis tyrimas buvo atliekamas internetinės apklausos pagalba, kurioje buvo užduodami atviri klausimai, ekspertai galėjo būti nepakankamai arba visiškai nesuinteresuoti atsakyti išsamiai, todėl galėjo nukentėti atsakymų kokybe, kartu ir visas tyrimas, nes remiantis jų nuomone buvo formuojamos tezės. Atliekant atvejo analizę reikia įvertinti tai, jog ji turi šias ribas:

- Konteksto – naujienų portalo Delfi.lt skiltis „Europietis“.
- Geografinės – Europos Sąjungos teritorija.
- Laiko – 2017 gegužės – liepos mėnesiai (imtinai).

Kadangi šis tyrimas nagrinėja konkrečiai tik vieno portalo ir tik vienos skilties komentarus, vadinasi tai gali būti nedidelė dalis visuomenės, nes negalima nustatyti kokia tiksliai jos dalis

galėjo skaityti, o skaitomumo rodiklius pateikti portalas Delfi.lt nesutiko. Reikia atkreipti dėmesį ir į pasirinktą laiką, tai paskutinis pavasario ir pirmi du vasaros mėnesiai, kai dažnai atostogaujama ir neskiriama galbūt tiek laiko naujienų skaitymui lyginant su kitais mėnesiais ir žinoma institucijų ir sprendimų priiminėjimas nevyksta taip intensyviai kaip rudens, žiemos ar pirmais pavasario mėnesiais. Taip pat naujienų portalas Delfi.lt turi teisę šalinti komentarus (plačiau žr. 4.2 poskyryje), taigi negalima teigti, jog skaičiai yra tikslūs, kadangi sunku įvertinti kiek galbūt komentarų buvo pašalinta ir kokie jie buvo. Kaip vieną iš ribotumo, galima įvardinti ir IP adresų skaičiavimą, kadangi tuo pačiu tinklu gali naudotis ne vienas, o keltas žmonių, dėl to negalima tiksliai pasakyti ar komentarus iš to paties adreso parašė tas pats žmogus ar skirtingi.

4.2. Tiriamojo atvejo aprašymas: Naujienų portalas Delfi.lt ir jo skiltis „Europietis“

Lietuvoje populiariausias, didžiausią auditoriją turintis naujienų portalas Delfi.lt savo veiklą pradėjo dar 1999 m.. Dabar šis portalas yra DELFI grupė dalis, kuri nuo 2007 metų priklauso Estijos žiniasklaidos grupei, didžiausio interneto portalo kompanijai Baltijos šalyje – „Ekspress Grupp“. DELFI savo veiklą vykdo lietuvių, rusų, lenkų ir anglų kalbomis. Taip pat vysto teminius portalus: Moteris.lt, Daraupats.lt, Cosmopolitan.lt, Manonamai.lt, Panele.lt ir kitus. Taip pat jam priklauso ir skelbimų portalai, valdo reklamos paslaugų internete įmonę „Adnet media“ ir leidžia Lietuvoje mėnesinius žurnalus „Moteris“, „Panelė“ ir kitus populiarius žurnalus.

Portalo Delfi.lt misija skaitytojams priimtiniausiu būdu operatyviai perduoti naujienas, kurios būtų parengtos objektyviai, patikimai bei išsamiai, laikantis aukščiausių profesionalumo standartų. Ir vadovaujasi keturiais jam svarbiausiais prioritetais – greitis, patikimumas, objektyvumas ir turinio įvairovė. Remiantis „Gemius Audience“ tyrimų, apie interneto portalų lankomumą, rezultatais, tarp Delfi.lt ir kitų Lietuvos portalų atotrūkis išlieka solidus ir stabilus. Akivaizdu, kad šis portalas savo pozicijų nežada užleisti. Jis užtikrina nuomonių įvairovę ir skatina portalo autorius diskutuoti visuomenei svarbiausiomis temomis.

Portalo Delfi.lt redakcijos darbas yra matuojamas skaitomumo rodikliais. Darbo dienomis šį naujienų portalą skaito beveik pusę milijono žmonių. Šiais metais, 2017-taisiais, kovo mėnesį, jis pasiekė skaitomumo rekordą – tuomet portale lankėsi ir skaitė naujienas net 1 387 000 interneto vartotojų iš įvairių įrenginių (kompiuterių, mobiliųjų telefonų bei planšečių).

Skaitomumo rodikliai nurodo aktyvų skaitymo laiką, kitaip sakant, įvertinama kiek konkrečiai laiko vartotojai praleidžia skaitydami vieną straipsnį. Taip pat yra taikoma 4,7 sekundžių taisyklės, kurios esmė ta, kad jeigu per tokį laiką nėra atliekamas joks aktyvus veiksmas straipsnyje (nekomentuojama, nepaslenkamas kursorius aukštyn ar žemyn ir pan.), tai

tas laikas yra išvis neskaičiuojamas. Dėl šių priežasčių aktyvus skaitymo laikas yra vienas esminių kokybinių parametrų, norint įvertinti portalų turinį.

DELFI suteikia galimybę lankytojams reikšti savo nuomonę po straipsniais rašant komentarus. Portalo komentarų sistema leidžia skaitytojams išsakyti nuomonę apie kasdien publikuojamas naujienas, taip jie gali paskelbti aprašyta tema turimą papildomą informaciją, pasidalinti idėjomis su bendraminčiais arba tiesiog padiskutuoti su kitais portalo lankytojais. Visa tai galima daryti pasirenkant tai daryti anoniminiu būdu arba registruotu, tačiau abiem atvejais bus rodomas IP adresas. Portalas Delfi.lt skatina vartotojus savo poziciją išsakyti užsiregistravus, nesislepiant po anonimiškumu. Prie registruoto vartotojo galima pasirinkti kokį rodys paveiksliuką ar nuotrauką, prie jo parašytos žinutės bus rodomas ID simbolis, patvirtinantis, jog tai yra registruoto vartotojo vardas. Net ir turint registruotą anketą, visada galima rinktis ir rašyti taip pat ir anonimiškus komentarus.

Visi parašyti komentarai iš karto atsiduria puslapyje, prieš tai jų niekas neskaito ir netaiso, tačiau jie nebus paskelbiami, jei juose bus naudojami necenzūriniai žodžiai, talpinamos nuorodos į kitus internetinius šaltinius ar IP adresas jau yra užblokuotas dėl taisyklių nesilaikymo. Taip pat portalas turi teisę šalinti skaitytojų komentarus, jeigu jie yra vulgarūs, skatina smurtą, įžeidinėja mažumas, skatina tautinę, rasinę, religinę ar kitokią neapykantą, yra grasinantys bei yra pasirašyti apsimetus kitu, realiai egzistuojančiu asmeniu ar kompanija. Reklama irgi griežtai draudžiama, visi komentarai, kurie reklamuoja prekes, paslaugas ar interneto svetaines yra trinami. Portalas pasilieka teisę ištrinti komentarus, kurie nėra susiję su komentuojamo rašinio tema. Net jei komentaras ir parašytas anonimiškai, tačiau skaitytojas vis tiek gali būti identifikuojamas ir paskelbęs šmeižiančius, viešųjų ar privačiųjų asmenų garbę ir orumą įžeidžiančius, tautinę bei rasinę ar kitokią neapykantą skatinančius teiginius, smurto kurstymą, raginimus nuversti teisėtą Lietuvos valdžią bei kitokius neteisėtus pranešimus, gali būti patrauktas baudžiamojon, administracinėn ar civilinėn atsakomybėn, todėl komentatorius turėtų įvertinti savo skelbiamos žinutės leistinumą prieš jį paskelbdamas viešai. Taip pat yra paliekama galimybė bet kuriuo metu pašalinti savo parašytą repliką. Visi komentarai rodomi 30 dienų, vėliau jie yra trinami.

Skaitytojai dar turi galimybę vertinti parašytus komentarus. Paspaudę mygtuką yra išreiškiamas pritarimas išsakytai nuomonei, o paspaudus - priešingai, nepritarimą. Visi paspaudimai yra sumuojami ir rodomi prie parašyto straipsnio. Taip pat yra dar trečia galima reakcija į komentarą. Ji gali simbolizuoti juoką, liūdesį, ašaras ar meilę, tačiau visos šios reakcijos yra sumuojamos bendrai, neskaidant jų į atskiras.

Šiame naujienų portale buvo sukurta skiltis „Europietis“, skirta viešinti Europos Parlamento (EP) veiklai, jo priimamiems sprendimams ir kitoms ES naujienoms. Ši skiltis šiuo metu jau yra

panaikinta, kadangi tai buvo tik laikinas projektas. Pasak Europos Parlamento informacijos biuro Lietuvoje atstovo, paskelbus konkursą, naujienų portalas Delfi.lt inicijavo projektą, ir laimėjęs skelbtą konkursą gavo dotaciją jam vykdyti. Projektas truko 8 mėnesius – nuo 2016 m. rudens iki 2017 m. vasaros. 56,91 proc. jo išlaidų finansavo EP, o likusią dalį dengė pats portalas. Remiantis portalo http://www.europarl.europa.eu duomenimis apie skiriamas dotacijas, paaiškėjo, jog šiam projektui EP skyrė 75 tūkst. eurų, vadinasi viso projekto kaina siekė maždaug 132 tūkst. eurų. Detalesnės informacijos apie šio projekto tikslus, siekius, norimą rezultatą portale pateikta nebuvo. Projektui pasibaigus ši skiltis buvo panaikinta portalo iniciatyva, o priežasčių portalas Delfi.lt nenorėjo atskleisti, kaip ir nesutiko pakomentuoti kaip buvo pasirenkami straipsniai patenkantys į ją, o kokie ne. Taip pat ir Europos Parlamento informacijos biuras Lietuvoje negalėjo pateikti išsamesnės informacijos dėl konfidencialumo sąlygų. Verta paminėti ir tai, jog anglų kalba esančiame Delfi.lt portale yra skiltis apie Europos Sąjungą, ji vadinasi „European union“. Taigi net skilties pavadinime yra klaida, rašant „union“ iš mažosios raidės. Tačiau čia naujienos šia tematika yra reguliariai skelbiamos.

4.3. Statistikos „Skaitomiausios DELFI dienos naujienos“ apžvalga ir skilties „Europietis“ straipsnių autorių ir sąsajos su Lietuva analizė

DELFI grupė kasdien paskelbia po daugiau nei 300 tekstų. O tam, jog būtų aišku kas skaitytojams įdomiausia, šis naujienų portalas turi statistiką, kurioje yra „Skaitomiausios DELFI naujienos“, kuriose galima susipažinti su skaitomiausiais praėjusios dienos straipsniais. Šioje skiltyje būna pateikiami devyni daugiausiai dėmesio sulaukę pranešimai. Panagrinėjus kokie, tyrimo laikotarpiu, t.y. 2017 m. gegužės – liepos (imtinai) mėnesiais, straipsniai pateko tarp skaitomiausių, galima daryti prielaidą, jog Europos Sąjungos temos nėra aktualios Lietuvos piliečiams. Kitame puslapyje esančioje 1 lentelėje pateikti visi to laikotarpio straipsniai susiję su ES, kurie pateko tarp labiausiai skaitomų. Skiltyje „Data“ nurodomas dienų intervalas, o ne konkreti diena, tačiau reikėtų orientuotis, kad jeigu nurodoma 2017.05.06 – 2017.05.08, tai duomenys bus tarpinės dienos, t.y. 2017.05.07. Ir grafoje „Užimama vieta“ nurodoma kelintoje vietoje pagal skaitomumą buvo tas straipsnis, iš visų labiausiai skaitomų pranešimų tą dieną (pavyzdžiui, jei „2 iš 8“, tai straipsnis buvo 2-oje vietoje pagal skaitomumą iš pateiktų 8 straipsnių).

Per tris tyrimo mėnesius, 2017.05 – 2017.07 imtinai, tarp daugiausiai skaitomų pateko tik 9 straipsniai susiję su ES. Įdomu tai, kad nei vienas iš šių patekusių straipsnių nebuvo patalpintas nagrinėjamoje skiltyje „Europietis“, tad galima sakyti, jog toje skiltyje atsidūrė ne visi straipsniai

susiję su Europos Sąjunga. Tačiau vienas straipsnis į TOP sąrašus pateko net du kartus iš eilės. Tai buvo straipsnis apie dabartinį Prancūzijos prezidentą E. Macroną pavadinimu „Vesti savo mokytoją ir nustebinti pasaulį? Santykių specialistai perspėja apie raudoną ribą“, kuris antrąjį kartą patekęs į TOP skaitomiausius iš antrosios vietos, nukrito į devintąją ir skaitomumo rodiklis sumažėjo. Tai galėjo lemti tai, jog straipsnio pavadinimas yra intriguojantis ir skamba labiau kaip pramoginio turinio. Kaip matoma, pateiktoje 1 lentelėje tik du straipsniai užėmė pirmas vietas tarp skaitomiausių naujienų. Publikuotas straipsnis „Tai, ko D. Trumpas nepasakė Europai: tokių veiksmų nebuvo ištisus dešimtmečius“, kurio skaitomumo rodiklis buvo didžiausias, jis pasiekė net 6766 val. 30 minučių. O antrasis „E. Macronas triumfuoja didele balsų persvara“, jo skaitomumo rodiklis buvo 3907 val. 17 min. Taip pat verta pastebėti, tai, jog net 5 iš 9 straipsnių patekusią į TOP skaitomiausius buvo apie E. Macroną.

1 lentelė. **2017.05–2017.07 (imtinai) laikotarpio skaitomiausi straipsniai susiję su ES**

Data	**Straipsnio pavadinimas**	**Skaitomumo rodiklis**	**Užimama vieta**
2017.05.06 - 2017.05.08	E. Macronas triumfuoja didele balsų persvara	3907 val. 17min.	2 iš 8
2017.05.07 - 2017.05.09	Gerokai vyresnė E. Macrono žmona apie jų santykių pradžią nutyli	2195 val. 12min.	4 iš 9
2017.05.07 - 2017.05.09	E. Macronas – kas jis ir ką jo pergalė reiškia Prancūzijai ir Europai?	1025 val. 52min.	8 iš 9
2017.05.09-2017.05.11	Pamoka klumpančiai Europai - taip kartą jau buvo	1032 val. 50min.	8 iš 9
2017.05.12 - 2017.05.14	Vesti savo mokytoją ir nustebinti pasaulį? Santykių specialistai perspėja apie raudoną ribą	2469 val. 42min.	2 iš 9
2017.05.13 - 2017.05.15	Vesti savo mokytoją ir nustebinti pasaulį? Santykių specialistai perspėja apie raudoną ribą	1707 val. 55min.	9 iš 9
2017.05.30 - 2017.06.01	A. Merkel prognozės susimąstyti privers ir Lietuvą: tikėtina, kad išvydome tektoninio lūžio pradžią	2931 val. 45min.	1 iš 9
2017.06.05 - 2017.06.07	Tai, ko D. Trumpas nepasakė Europai: tokių veiksmų nebuvo ištisus dešimtmečius	6766 val. 30min.	1 iš 9
2017.06.29 - 2017.07.01	Oficialioje E. Macrono nuotraukoje pastebėta įdomi detalė: to dar nebuvo padaręs nė vienas prezidentas	747 val. 22 min.	7 iš 9
2017.07.07 - 2017.07.09	12 dalykų, kuriuos jau spėjo sugadinti „Brexit“	1171 val. 45min.	7 iš 9

Šaltinis: sudaryta remiantis www.delfi.lt duomenis

Pagrindinis tyrimo šaltinis buvo naujienų portalo Delfi.lt skiltis „Europietis“. Per tris tyrimo mėnesius, joje pasirodė iš viso 127 straipsniai (straipsnių sąrašą žr. 8 Priedas). Kaip matome

žemiau pateiktoje 2 lentelėje, daugiausia šioje skiltyje naujienų buvo publikuota birželio mėnesį – 47. Galima sakyti, vidutiniškai po 1,6 straipsnius per dieną. Tarp jų mažiausiai pranešimų pasirodė gegužės mėnesį, tik 38. Kas yra ganėtinai keista, kadangi tai buvo pakankamai

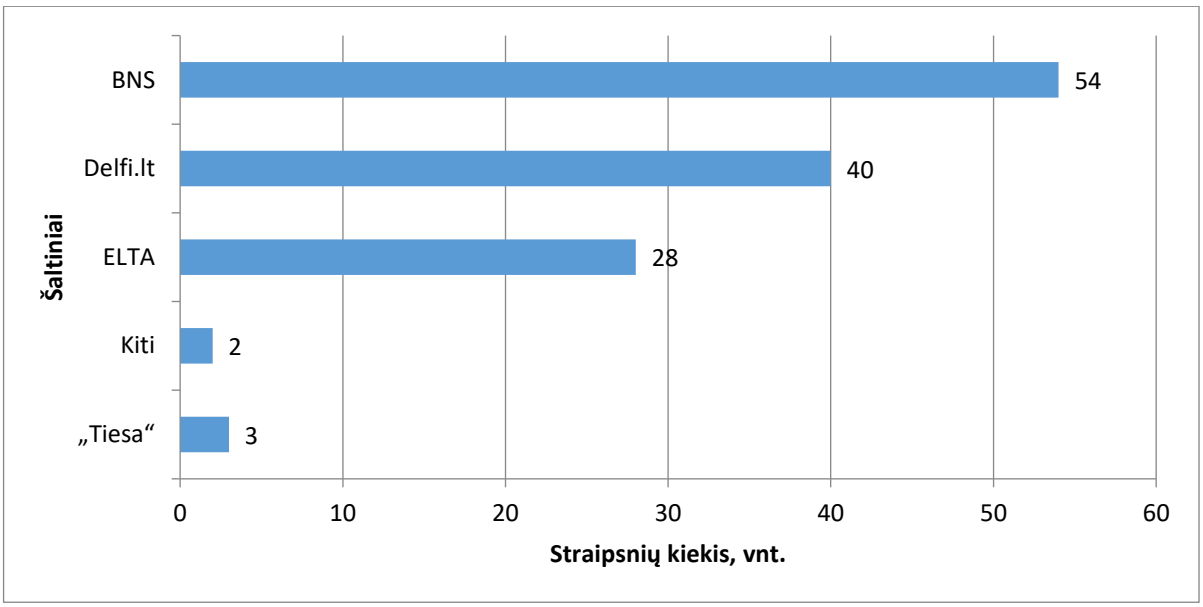
2 lentelė. **Straipsnių, komentarų ir reakcijų bendri suminiai skaičiai pagal mėnesius**

	Straipsnių skaičius	**Komentarų skaičius**	**Komentarų reakcijų skaičius**
Gegužė	38	636	9032
Birželis	47	1006	18088
Liepa	42	713	10342
Iš viso:	***127***	***2355***	***37462***

Šaltinis: sudaryta autorės

reikšmingas mėnesis. Gegužės 1 dieną buvo lygiai 13 metų, kai Lietuva tapo pilnateise ES nare. Buvo paskelbta Europos Komisijos naujausia ekonominė prognozė, numatanti Lietuvai ir ES stabilų augimą. Gegužės 9 diena švenčiama Europos diena, kuriai paminėti rengiamos įvairios diskusijos, renginiai, Europos egzaminas. Šie renginiai vyko visą mėnesį. Liepos mėnesį straipsnių skaičius peržengė 40-ties ribą ir buvo publikuoti 42 pranešimai. Iš pateiktos 2 lentelės matome, kad atitinkamai su straipsniu skaičiaus tendencija sutampa ir komentarų skaičiai. Taigi birželio mėnesį buvo sulauktas daugiausia komentarų, o gegužę mažiausiai. Ta pati tendencija išliko ir skaičiuojant kiek reakcijų susilaukė to mėnesio skaitytojų pasisakymai. Dar reikėtų nepamiršti, kaip minėta ankstesniame, 4.2. poskyryje, ne visi apie Europos Sąjungą straipsniai pateko į skiltį „Europietis“.

Paanalizavus straipsnius atidžiau, nesunku pastebėti, jog didžioji dalis straipsnių yra paimti iš kitų šaltinių. Kaip galima pastebėti, iš kitame puslapyje pateikto 6 paveikslo, daugiausia straipsnių buvo paimta iš naujienų agentūros BNS, tokie straipsniai sudarė 42.5 proc. visų straipsnių. Sekantis šaltinis, kuris užima antrą vietą pagal kiekį, yra pats portalas Delfi.lt. Jis kaip autorius arba vienas iš jų, įvardintas 40-tyje straipsnių, o tai sudaro 31.5 proc. visų straipsnių. Tačiau ne prie visų pranešimų buvo tiksliai nurodomas žurnalistas, kuris parengė jį ir tokių buvo didžioji dalis, net 21. Vienuolikoje straipsnių šalia Delfi.lt autorystės buvo minima kaip autorė

Šaltinis: sudaryta autorės žr. 1 Priede pateiktą lentelę

6 paveikslas. **Straipsnių kiekių pasiskirstymas pagal šaltinius**

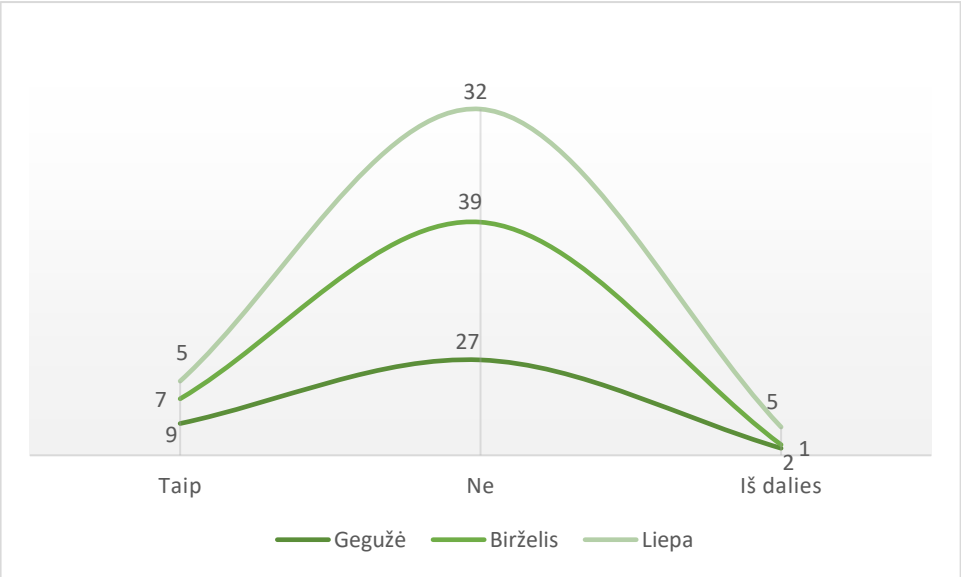
Aiste Meidute. 5-iuose pranešimuose įvardinti ir kiti autoriai: Valdemaras Šukšta, Europos Parlamento narys Petras Auštrevičius, Austėja Jonaitytė, Saulius Jakučionis, Eglė Gatelytė, Europos Komisijos nariai – Guntheris H. Oettingeris, Tiboras Navrascisius ir Marianne Thyssen bei kiti asmenys. Naujienų agentūra ELTA taip pat buvo viena iš šaltinių. Iš jos paimti pranešimai sudarė tik 22 procentus, kitaip sakant, publikuoti 28 pranešimai. Ir vos 3 pranešimai paimti iš naujienų portalo Tiesa.lt. Dar 2 straipsniai buvo paimti iš kitų šaltinių. Vienas Algirdo Acus, parengtas pagal LRT TV laidą „Savaitė“ ir kitas politikos aktualijų žurnalistės Dalios Plikūnės.

Toliau tęsiant straipsnių analizę atkreipiamas dėmesys ar tie straipsniai yra tiesiogiai susiję su Lietuva. Tam straipsniai buvo skirstomi į tris kategorijas:

1. Susiję su Lietuva – tai straipsniai, kuriuose buvo rašoma apie konkrečiai Lietuvą ar sprendimus turinčios tiesioginės įtakos jai. Pavyzdžiui, apie apklausas Lietuvoje, čia vykstančius renginius ir pan.
2. Iš dalies susiję su Lietuva – tai straipsniai, kuriuose kalbama apie kitas Europos Sąjungos valstybes ar sprendimus, ir tik trumpai užsiminant apie mūsų šalį. Pavyzdžiui, ji paminima tik įvardinant statistiką ar pasisakant Lietuvos europarlamentarams ir pan.
3. Nesusiję su Lietuva – tai straipsniai, kuriuose nėra minima visiškai Lietuva, nekomentuoja jokie Lietuvos europarlamentarai, nėra tiesioginių sąsajų. Pavyzdžiui, rašoma apie E. Macroną, sankcijas Rusijai, naują eurokomisarą ir pan.

Tai reikalinga tam, jog būtų galima palyginti ar yra tendencija, jog piliečiai labiau domisi ir komentuoja tuos straipsnius, kurie susiję su mūsų šalimi. Iš pateikto 7 paveikslo matome, jog

didžioji dalis straipsnių nebuvo niekaip susiję tiesiogiai su mūsų valstybe. Tokie pranešimai sudarė 77.17 proc. visų straipsnių. Tik 21 straipsnis buvo sietinas konkrečiai su Lietuva, o tai sudaro 16.54 procentinę dalį. Jie buvo apie renginius, Rail Baltica, į Lietuvą atvykusius ES

Šaltinis: sudaryta autorės žr. 2 Priede pateiktą lentelę

7 paveikslas. **Straipsnių kiekių pasiskirstymas pagal sąsają su Lietuva atskirais mėnesiais**

atstovus iš Europos Komisijos, Parlamento, grėsmes Lietuvai ir jos užduotis, lietuvių nuomonę ir apklausas, Lietuvos atstovus dirbančius Europos Parlamente ir kitus dalykus. Taip pat buvo ir tokių pranešimų, kurių negalima pridėti nei prie turinčių sąsaja, nei neturinčių. Iš 3 pateiktos lentelės matome, kad nors straipsnių, kurie būtų tiesiogiai susiję su Lietuva yra net daugiau nei 4.6 karto mažiau nei tų, kurie nėra, tačiau komentarų skaičius rodo, jog vis dėl to pasiteisina tendencija ir naujienų portalo Delfi.lt skaitytojai aktyviausiai reiškiasi būtent po tokiais pranešimais. Vidutiniškai vienas straipsnis sulaukia daugiau nei 52 komentarų. Tik iš dalies susiję straipsniai sulaukia šiek tiek mažesnio susidomėjimo, vidutiniškai vienam straipsniui tenka

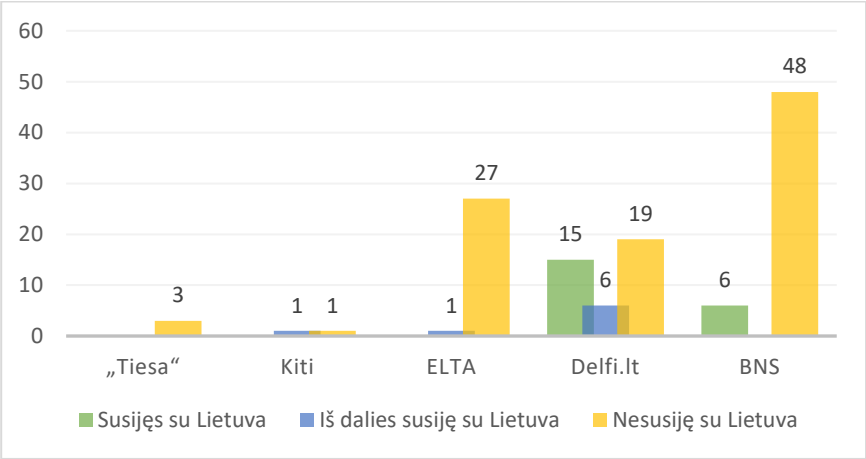
3 lentelė. **Vartotojų aktyvumas komentuojant straipsnius pagal jų sąsajas su Lietuva**

	Straipsnių skaičius	*Komentarų skaičius*	*Vidurkis*
Susiję tiesiogiai su Lietuva	21	1095	52.1
Nesusiję tiesiogiai su Lietuva	98	961	9.8
Iš dalies susiję su Lietuva	8	299	37.4

Šaltinis: sudaryta autorės

šiek tiek daugiau nei 37 skaitytojų replikos. Pažvelgus į straipsnių, kuriuose nėra jokios tiesioginės sąsajos su Lietuva, skaičius, matome, kad nors tokių straipsnių buvo didžioji dalis, tačiau aktyvumas po tokiais straipsniais yra akivaizdžiai mažesnis. Vienam tokiam pranešimui vidutiniškai tenka mažiau nei 10 komentarų.

Toliau pažvelgę į 8 paveikslą, kuriame vaizduojamas straipsnių šaltinių pasiskirstymas pagal straipsnio sąsaja su Lietuva, matome, kad tik iš BNS ir Delfi.lt buvo straipsniai susiję su Lietuva.

Šaltinis: sudaryta autorės žr. 3 Priede pateiktą lentelę

8 paveikslas. **Straipsnių šaltinių pasiskirstymas pagal straipsnio sąsają su Lietuva**

Iš jų daugiausia parašė portalas Delfi.lt – 15 tokių straipsnių ir 6 iš dalies susijusius su mūsų šalimi. Remiantis šiais skaičiavimais galima daryti prielaidą, jog iš tiesų lietuviai yra linkę daugiau diskutuoti po tais straipsniais, kurie yra „arčiausiai jų“ ir yra susiję tiesiogiai su jų šalimi, o tokių daugiausiai tokių parašė portalas Delfi.lt, kuriame ir buvo talpinami straipsniai.

4.4. Skilties „Europietis“ straipsnių komentarų turinio ir sulauktų reakcijų analizė

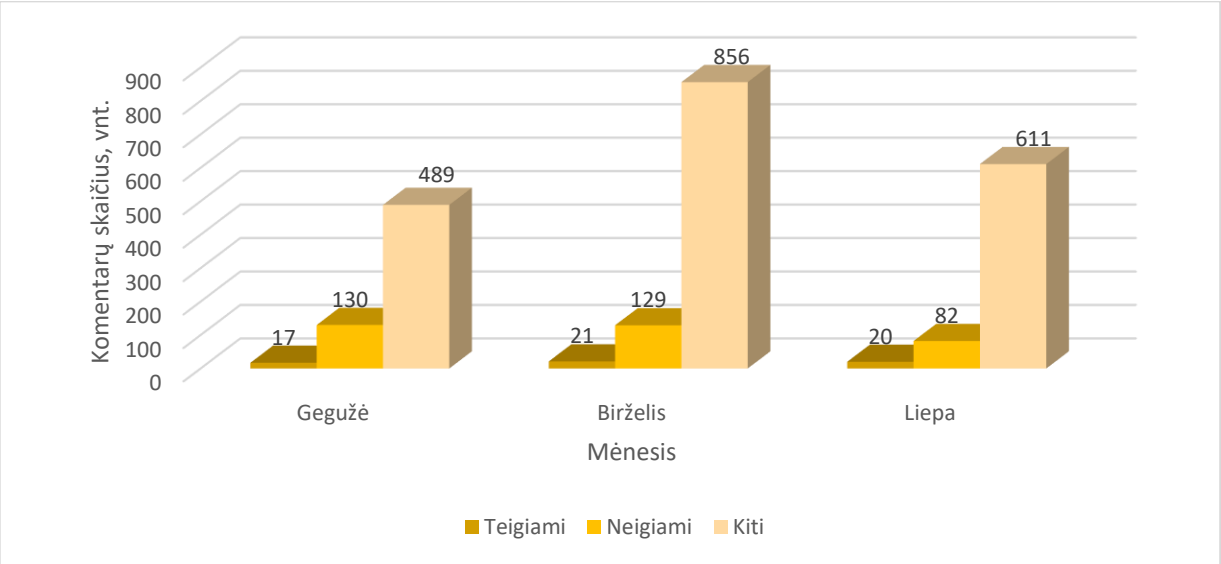
Tyrimo metu visi komentarai buvo skirstomi į tris kategorijas:

(1) Teigiami – tie, kuriuose matomas aiškus Europos Sąjungos palaikymas ir pozityvus vertinimas. Pavyzdžiui: *Kuo greičiau ir tampriau EU vienysis, tuo visiems (tiksliau, absoliučiai daugumai) bus geriau. Tik labai svarbu saugoti išorines EU sienas, ko šiuo metu iš esmės nėra, ir deja, dar nepakankamai tai vertinama ☹ Ateityje EU laukia gera ateitis, nežiūrint stiprių, priešiškai nusiteikusių jėgų. Tai ir Rusijos ardomoji veikla, lokalūs mafukai su savo nešvariais interesais (labiau būdinga rytų europinėms valstybėms), dalis nacionalistiškai nusiteikusių gyventojų (kvailumo faktorius) ir t.t.// Pozityvus, optimistinis straipsnis, 2017 06 18, 19:02, IP:5.2.152.110, www.delfi.lt*

(2) Neigiami – komentarai, turintys akivaizdų neigiamą požiūrį į Europos Sąjungą, jaučiamas nepasitenkinamas Lietuvos buvimu jos nare. Pavyzdžiui: *Tai tik dar 1 niekam nereikalinga biurokratine institucija,kurios darbas–kurti kvailiausius draudimus ir gadinti zmonems gyvenima // G, 2017 07 13, 20:30, IP:84.15.186.197, www.delfi.lt*

(3) Kiti – į šią kategoriją patenka visi komentarai, kurie neturi nei neigiamo, nei teigiamo atspalvio kalbant apie ES, o tiesiog papildantys straipsnius savo įžvalgomis, argumentais, išsakant savo poziciją. Taip pat tie, kurie visai nesusiję su Europos Sąjunga ar susiję tik su Lietuvos atstovais, esančiais Europos Parlamente, tačiau rašant apie juos kaip apie politikus Lietuvos kontekste. Pavyzdžiui: *visi kurie juodina paksa geriau tegul paklausia kubiliaus uz kiek jis pardave mazeikiu nafta. // algis, 2017.05.29, 12:31, IP:78.63.178.120, www.delfi.lt*

Atlikus komentarų analizę, iš 9 paveikslo, rezultatų matyti, jog daugiausia yra komentarų, kurie patenka į kategoriją „Kiti“. Didžiausias kiekis tokių buvo birželio mėnesį ir siekė 856, mažiausiai gegužę – 489, o liepą buvo maždaug viduriukas – 611 komentarai šioje kategorijoje. Teigiamų komentarų daugiausiai parašyta taip pat birželio mėnesį, tačiau kiti du,

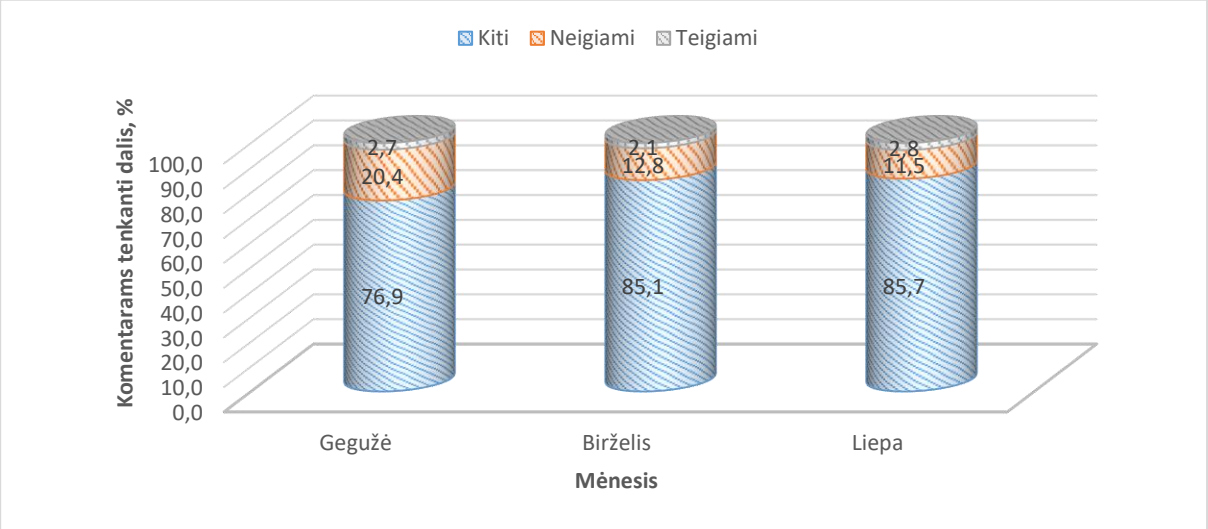

Šaltinis: sudaryta autorės žr. 4 Priede pateiktą lentelę

9 paveikslas. **Komentarų pasiskirstymas 2017 m. gegužės – liepos mėnesiais imtinai**

nagrinėjami mėnesiai, ne daug atsiliko tokių komentarų skaičiumi, gegužę buvo 4 komentarais mažiau, o liepą tik vienu. O neigiamų komentarų lyginant su teigiamais buvo ženkliai daugiau. Ir šioje kategorija gegužė buvo tas mėnuo, kai matomas didžiausias skaičius, jis siekė 130. Vos vienu komentaru mažiau buvo birželio mėnesį – 129 neigiamos replikos ir šiek tiek mažiau liepą – 82 komentarai.

Tačiau lyginant šiuos skaičius reikėtų nepamiršti, to, kad būtent birželį buvo daugiausiai publikuota straipsnių, nagrinėjamoje skiltyje, ir sulaukta daugiausiai komentarų. Tad tikslingiausia būtų panagrinėti šiuos skaičius kitu aspektu, kiek procentaliai jie sudaro tą mėnesį komentarų. Taigi iš 10 paveikslo, esančio kitame puslapyje, matyti, jog situacija yra kiek kitokia. Taigi skaičiuojant procentaliai kaip pasidalino komentarai skirtingose kategorijose, matome, jog didžiausią procentinę dalį teigiami komentarai užėmė liepos mėnesį, o mažiausią – birželio. Pažvelgus į kategoriją „Neigiami“, nesunku pastebėti, jog gegužės mėnesį ji buvo didžiausia ir užėmė 20.4 proc. dalį, o mažiausia liepą ir siekė 11.5 proc.. Visi kiti komentarai patenkantys į kategoriją „Kiti“, vyravo ir didžiausią dalį užėmė liepą, net 85.7 proc., nedaug atsiliko birželio mėnesį ir siekė 85.1 proc. ir galiausiai mažiausią dalį, lyginant su kitais dviem mėnesiais, turėjo liepą 76.9 proc.

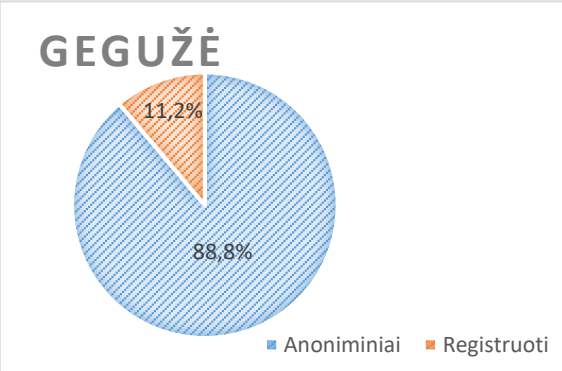
Šaltinis: sudaryta autorės žr. 5 Priede pateiktą lentelę

10 paveikslas. **Komentarų procentinis pasiskirstymas 2017 m. gegužės–liepos mėnesiais imtinai**

Taigi iš esmės situacija nesikeitė tik „Neigiami komentarai“ kategorijoje. Joje procentinė dalis nesiskyrė nuo komentarų skaičaus, vertinant juos vienetine išraiška. Taigi jei nežiūrėsime į paskutinę kategoriją – „Kiti“, o tik į teigiamų ir neigiamų komentarų, kurie ir atspindi tai kaip komentatoriai atsiliepia apie Europos Sąjungą, pastebėsime, jog vis dėl to neigiamai galvojančių yra daug didesnė dalis. Neigiamų komentarų yra net 6.7 kartų daugiau nei teigiamų. Tačiau reikėtų pažymėti, kad dažniausiai neigiami komentarai rašomi nepagrindžiant tokio požiūrio jokiais reikšmingais argumentais.

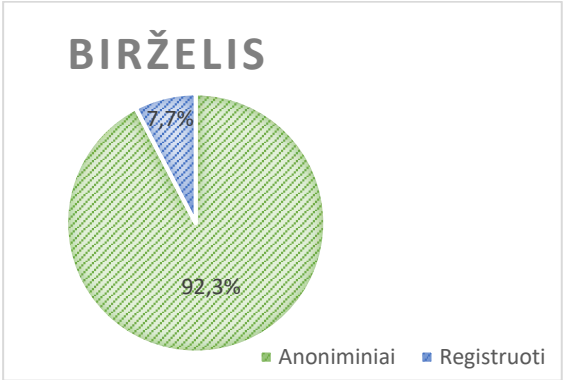
Visus komentarus dar galima išskirti į anoniminius ir registruotus. Žmonių, prisidengiančiu anonimiškumu, dalis yra akivaizdžiai didesnė. Pateiktuose 11, 12, 13 paveiksluose pastebime,

jog tik gegužės mėnesį registruotų komentarų procentinė dalis

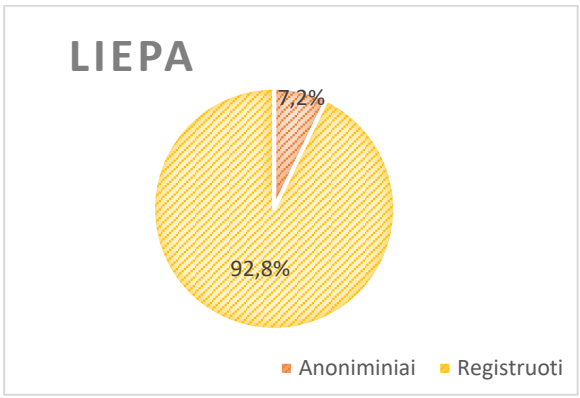
Šaltinis: sudaryta autorės žr. 6 Priede pateiktą lentelę

11 paveikslas. **Anoniminių ir registruotų komentarų procentinis pasiskirstymas gegužės mėnesį**

Šaltinis: sudaryta autorės žr. 6 Priede pateiktą lentelę

12 paveikslas. **Anoniminių ir registruotų komentarų procentinis pasiskirstymas birželio mėnesį**

Šaltinis: sudaryta autorės žr. 6 Priede pateiktą lentelę

13 paveikslas. **Anoniminių ir registruotų komentarų procentinis pasiskirstymas liepos mėnesį**

peržengė 10 ribą, kai tokių komentarų buvo 11.2 proc.. Birželį ir liepą ši dalis buvo šiek tiek daugiau nei 7 proc.. Visais mėnesiais didžioji dalis buvo parašyti, slepiant savo tapatybę. Tai rodo, jog žmonės nenori arba nedrįsta reikšti savo nuomonės viešai.

Dar vienas svarbus kriterijus pagal, kurį buvo tiriami komentarai – reakcijos, t.y. kaip komentarą vertina kiti straipsnio skaitytojai ir komentatoriai. Jos buvo skirstomos taip pat į trys kategorijas:

(1) Patinka – kai žmogus po komentaru paspaudžia „ “ mygtuką, išreikšdamas pritarimą komentarui.

(2) Nepatinka – kai žmogus po komentaru paspaudžia „ “ mygtuką, išreikšdamas nepritarimą komentarui.

(3) Kitos – tai kategorija, į kurią patenka visos kitos galimos emocijos (,,,), kurias naujienų portalas Delfi.lt sumuoja bendrai.

Pateiktoje 4 lentelėje duomenys rodo, iš viso kiek, kokių reakcijų susilaukia skirtingos komentarų kategorijos: „Teigiami“, „Neigiami“ bei „Kiti“. Pateikti skaičiai yra bendri visų tos kategorijos bei šalia paskaičiuoti vidurkiai, t.y. kiek vidutiniškai vienam komentarui tenka atitinkamos reakcijų komentarų. Pažvelgus į skaičius, akivaizdu, jog neigiami, Europos Sąjungos

4 lentelė. **Komentarų pagal kategorijas sulauktų reakcijų suminiai skaičiai ir vidurkiai**

	Teigiami		*Neigiami*		*Kiti*	
	Iš viso	*Vidutiniškai*	*Iš viso*	*Vidutiniškai*	*Iš viso*	*Vidutiniškai*
Patinka	613	10.6	5680	16.7	20559	10.5
Nepatinka	355	6.1	785	2.3	6960	3.6
Kitos	50	0.9	363	1.1	2097	1.1

Šaltinis: sudaryta autorės

atžvilgiu, komentarai sulaukia didesnio palaikymo, nei teigiami ar kiti komentarai. Jie vidutiniškai susilaukia po 16.7 palaikymo reakcijos. O teigiami ir kitokie komentarai po 10.6 ar 10.5 teigiamas reakcijas. Čia pasireiškia ir atvirkštinė tendencija nagrinėjant „Nepatinka“ reakcijas. Neigiami komentarai sulaukia mažiausiai nepritariamos reakcijos – vidutiniškai 2.3 reakcija, o teigiamos replikos susilaukia didžiausios nepalaikymo – vidutiniškai 6.1 reakcija. Kitos reakcijos išlieka maždaug vienodos visose komentarų kategorijose, neigiamų ir kitų yra vienodos, siekia 1.1, o teigiamos, šiek tiek mažiau – 0.9.

Pasitaiko komentatorių, kurie naudojasi suteikta galimybe vertinti parašytą nuomonę ir tarsi skatina kitus atkreipti dėmesį į išsakytą požiūrį ir įvertinti pritaria ar ne jo išsakytai nuomonei. Kaip pavyzdį galima pateikti tokį komentarą: *Visiška nesamonė! ES tik žalą atnešė Lietuvai, pažiūrėkit į kainas parduotuvėse! Ir ES jokios demokratijos! Briuselis šantažuoja Lenkiją, Vengriją, nes atsisako priimti pabėgėkius, tai baudom ir sankcijom grasina! Tai kokia čia demokratija??! Mes net nežinom kas ten tam Briuselyje dirba, tie žmonės nemoka nei Lietuviškai, nei nėra buvę Lietuvoj, nei žino Lietuvių mentalitetą, nei kokios čia problemos ir jie nurodinėja kaip mums gyventi!! Siūlau skelbti referendumądėl išstojimo iš Briuselio sąjungos es! Nato yra naudinga, bet ES visiškai ne! Kas sutinka su mano nuomone?// Lietuvis., 2017 05 30, 14:35, IP:79.133.255.117, www.delfi.lt* . Ir šis komentaras sulaukė net 40 paspaudimų patinka ir

5 nepatinka bei 2 kitos reakcijos. Tad pilietis gaudamas tokias reakcijas gali susidaryti sau įspūdį, jog labai daug žmonių galvoja taip kaip jis.

4.5. Straipsnių komentatorių IP adresų pasikartojimo ir dalyvavimo nelygybės taisyklės analizė

Tiriant komentarus svarbu įvertinti ir tai, kiek komentarų parašė galimai vienas žmogus. Prie kiekvieno skaitytojo komentaro, naujienų portale Delfi.lt, yra nurodomas IP adresas, iš kurio jis buvo parašytas (plačiau 4.2 poskyryje). IP adresas tai unikalus numeris, kuris identifikuoja vartotoją pagal jo naudojamą kompiuterinį tinklą ir internetą. Jis susideda iš keturių grupių skaitmenų, atskiriamų taškais.

Žemiau esančioje 5 lentelėje pateikti duomenys, kiek nagrinėjant registruotus komentarus buvo parašyta komentarų iš to paties IP adreso. Grafoje „Kiekis“ nurodoma, kiek buvo rasta sutampančių IP adresų parašiusių atitinkamą komentarų skaičių ir trečiojoje grafoje pateikta apskaičiuota tokių pasitaikančių atvejų procentinė dalis.

5 lentelė. **Registruotų komentarų IP adresų pasikartojimas**

Komentarų sk.	*Kiekis*	*Procentinė dalis*
1	75	37.69
2	24	24.12
3	9	13.57
4	6	12.06
5	3	7.54
10	1	5.03

Šaltinis: sudaryta autorės

Taigi dažniausiai pasitaikydavo atvejis, kai vienam IP adresui tekdavo vienas komentaras, antras pagal dažnumą atvejis, kai du parašomi komentarai, naudojant tą patį IP adresą. Toliau atitinkamai didėjant parašytų komentarų skaičius, mažėja atvejų, kai tai buvo padaryta iš to paties kompiuterinio tinklo. Tokiu pat principu pateikta ir anoniminių komentarų lentelė (6 lentelė), nurodanti kiek komentarų buvo parašyta iš to paties kompiuterinio tinklo. Čia tendencija išlieka ta pati daugiausia parašyta po vieną komentarą, o antrojoje vietoje atvejis, kai iš vieno IP adreso parašyti 2 komentarai. Toliau vėlgi didėjant komentarų skaičiui mažėja atvejų, kai būdavo parašyta iš to paties kompiuterinio tinklo. Panagrinėjus atskirai neigiamų, teigiamų bei kitų

komentarų IP adresus tendencija niekur nesikeitė. Čia tendencija išlieka ta pati daugiausia parašyta po vieną komentarą, o antrojoje vietoje atvejis, kai iš vieno IP adreso parašyti 2 komentarai. Toliau vėlgi didėjant komentarų skaičiui mažėja atvejų, kai būdavo parašyta iš to paties kompiuterinio tinklo. Panagrinėjus atskirai neigiamų, teigiamų bei kitų komentarų IP adresus tendencija niekur nesikeitė.

6 lentelė. **Anoniminių komentarų IP adresų pasikartojimas**

Komentarų sk.	*Kiekis*	*Procentinė dalis*
1	964	44.71
2	218	20.22
3	66	9.46
4	18	2.97
5	23	5.33
6	16	4.45
7	3	0.97
8	4	1.48
9	2	0.83
10	1	0.46
11	3	1.53
12	1	0.56
15	2	1.39
16	1	0.74
17	1	0.79
23	1	1.07
26	1	1.21
39	1	1.81

Šaltinis: sudaryta autorės

Didesnį, nei 1 parašytas komentaras iš vieno IP adreso, skaičių galėjo lemti įvairūs veiksniai tokie kaip kilusi diskusija, naujos mintys ir įžvalgos. Taip pat reikėtų neatmesti ir galimų bandymų sistemingai formuoti neigiamą nuomonę apie ES. Tiriant komentarus buvo galima įžvelgti tokius bandymus. Kaip pavyzdį galima pateiktu du komentarus:

(1) *Nepalaikau psiaudointegracijos. Teisingai elgiasi Lenkija, Vengrija ir kitos stubura turinčios šalys. Todėl skledžiantys melą apie tariamą palaikymą yra tiesiog niekingi falsifikatoriai. Laikantis įstatymųraidės apie tautos palaikymą ar nepalaikymą galima kalbėti tik po referendumų, kiti kalbėjimai tautos vardu yra mažų mažiausia demagogija.// Gintaras, 2017 05 30, 14:02, IP:193.219.12.71, www.Delfi.lt*

(2) *Stojimas į Nato buvo vienintelis teisingas žingsnis. O stojimas į ES ir euro įvedimasbuvo mums visiškai nereikalingi ir netgi žalingi veiksmai (be euro puikiai tvarkosi kaimynai lenkai, skandinavai, anglai, todėl nereikia pūdrinti smegianų, kad tai buvo neišvengiama). Kur dabar tie kur suokė, kad po euro įvedimo kainos nekils, lai paaiškina tautai kodėl taip nemirksėdami melavo. // Gintaras, 2017 05 30, 14:10, IP:193.219.12.71, www.Delfi.lt*

Viename komentare yra neigiamai atsiliepiama apie Europos Sąjungą, kitame prieštaraujama pateiktai informacijai apie palaikymą gilesnės integracijos. Taip pat kaip autoriai įsivardinę tuo pačiu vardu – Gintaras. Tačiau kur kas reikšmingesnis dalykas, tai, jog jie abu yra parašyti po tuo pačiu straipsniu, 8 minučių skirtumu, vienas po kito, t.y. tai nebuvo replika į kito asmens parašytą komentarą. Pirmasis parašytas 2017.05.30 14.02 val., o antrasis 2017.05.30 14.10 val.. Beviso to, dar šie komentarai buvo parašyti naudojant tą patį IP adresą. Verta paminėti, kad abu komentarai susilaukė panašios reakcijos, vieną palaiko 47 žmonės, kitą 43, o nepalaikymas sulaukė tiek vienas, tiek kitas iš 4 skaitytojų. Tad galima daryti prielaidą, jog galbūt tokiu būdu yra bandoma įteikti kitiems, jog Europos Sąjunga yra Lietuvai nereikalinga ir nereikia gilinti integracijos.

Atliekant šią analizę buvo pastebėta 19 atvejų, kai registruotų ir anoniminių komentarų IP adresai sutapo ir dažnu atveju po tuo pačiu straipsniu. Padarius išsamesnį tyrimą paaiškėjo, jog kardinalių nuomonių pasikeitimo nebuvo. Beveik visos situacijos buvo, kai nuomonė išreiškiama registruotu komentaru, o leidžiantis į diskusijas prisidengiama anonimiškumu, paslepiant tapatybę. Taip pat buvo atvejų, kai po vienais straipsniais rašoma registruotus, o po kitais straipsniais, iš to paties IP adreso, nuslepiant kas yra komentaro autorius. Taip pat nereikėtų kategoriškai teigti, jog sutampantys IP adresai reiškia, jog visus tuos komentarus parašė būtinai vienas žmogus, kadangi yra tikimybė, kad tai galėjo padaryti kitas žmogus, kuris naudojosi tuo pačiu kompiuteriniu tinklu ir internetu.

Remiantis interneto svetainės „http://lite.ip2location.com“ pateiktais duomenimis, Lietuvoje yra 2.962.681 IP adresai. O nagrinėjamu laikotarpiu buvo suskaičiuoti 1425 skirtingi IP adresai, iš kurių buvo parašyti komentarai. Taigi jei pažiūrėsime procentaliai, tai šie nagrinėjamų straipsnių komentarai buvo parašyti iš 0.05 proc. dalies visų IP adresų. O tai galėtų patvirtinti teoriją dėl dalyvavimo nelygybės (žiūrėti plačiau 2.4 poskyryje), jog tik labai maža dalis visuomenės dalyvauja virtualiose diskusijose.

4.6. Ekspertinio tyrimo „Europos Sąjungos temoms skiriamo dėmesio Lietuvos žiniasklaidoje ir skiltyje „Europietis“ piliečių komentarų tendencijos vertinimas“ rezultatų analizė

Gavus atlikto tyrimo rezultatus pastebėta, jog gauta tendencija neatitinka visuomenės nuomonių tyrimo rezultatų, kuriais remiantis lietuviai palaiko Europos Sąjungą ir Lietuvos narystę joje. Tam, jog būtų galima daryti išvadas apie susiklosčiusią situaciją buvo atliktas ekspertinis tyrimas „Europos Sąjungos temoms skiriamo dėmesio Lietuvos žiniasklaidoje ir skiltyje „Europietis“ piliečių komentarų tendencijos vertinimas“. Ekspertams buvo išsiųstas kvietimas dalyvauti tyrime (žr. 7 Priedas), kuriame patalpinta nuoroda, kurioje pateikiami 2 klausimai apie ekspertą (Vardas, Pavardė bei užimamos pareigos) ir 5 klausimai apie žiniasklaidos skiriamą dėmesį Europos Sąjungos temoms bei susidariusią neigiamų komentarų tendenciją.

Tyrime dalyvavo 5 ekspertai. Visi jie buvo pasirinkti atsižvelgus į darbo ir veiklos kryptis. Ekspertai Nr. 1 ir Nr. 4, nepanoro, jog jų duomenys būtų viešinami arba sutiko, tik, jog dalinai, t.y. pateikiant tik pareigas, o vardą pavardę žinant tik tyrėjui. Toliau apibendrinsiu pateiktus ekspertų rezultatus.

1. Ekspertas Nr. 1
2. Ekspertas Nr. 2 - Prof. dr. Gintaras Aleknonis, Vilniaus universiteto, Komunikacijos fakulteto dėstytojas.
3. Ekspertas Nr.3 - Asist. dr. Viktor Denisenko, Vilniaus universiteto, Komunikacijos fakulteto, Žurnalistikos instituto politinės komunikacijos katedros asistentas.
4. Ekspertas Nr. 4 – Psichologijos instituto lektorė, daktarė.
5. Ekspertas Nr. 5 – Lietuvos Respublikos (LR) Seimo Narys, Laurynas Kasčiūnas

Pirmuoju klausimu buvo bandoma išsiaiškinti kaip jie vertina nacionalinės ir regioninės žiniasklaidos dėmesį Europos Sąjungos temoms bei kaip mano kokią vietą informacijos sraute turėtų užimti būtent tokie pranešimai. Visi ekspertai sutiko su tuo, jog žiniasklaidos dėmesys yra per mažas ES temoms. Pasak, Viktor Denisenko, žiniasklaidos pateikiami straipsniai dar nepakankamai geri net ir tie, kurie publikuojami „tekstai apie ES dažniausiai stokoja gilumo, Sąjungos mechanizmų perpratimo. [...] Lietuvos gyventojai turi suprasti, jog Sąjunga nėra kokia nors abstrakcija, tačiau politinis kūnas, kurio dalimi mes visi esame“ (Denisenko). Tai parodo ir tai, jog tekstai dažniausiai pateikiami kaip trumpi spaudos pranešimai, nesistengiant sudominti skaitytoją. O profesorius Gintaras Aleknonis dar pastebėjo, jog vis dar yra neapsispręsta ar ši tematika yra „vidaus“ ar „užsienio“ politikos bei tai, jog didelė dalis pasirodžiusių straipsnių atrodo, kad yra „inicijuoti“ ne pačių žurnalistų. Tai vėl gi parodo, jog žiniasklaida nėra

suinteresuota aktualinti ES tematikos, tokią prielaidą galime daryti dar ir todėl, jog naujienų portalas Delfi.lt turėjo skiltį „Europietis“ tik projekto metu, kai gavo dalinį Europos Parlamento finansavimą, tačiau jam pasibaigus skiltis buvo panaikinta, vadinasi jie nesistengė toliau šviesti skaitytojų apie Europos Sąjungą. Taip pat ir LR Seimo narys Laurynas Kasčiūnas pastebi, jog „Dažniausiai informacija apie ES Lietuvos visuomenę pasiekia per ES investicijų ar projektų viešinimą. Taip dažniausiai yra numatyta tų projektų įgyvendinimo sąlygose. To neužtenka, nes formuoja labai materialistinį santykį su ES. Lietuvoje trūksta diskusijų apie Europą idėjiniame lygmenyje“ (Kasčiūnas). Taigi išryškėja ir dar vienas aspektas, jog Bendrija yra formuojama kaip finansinės naudos davėja, neišryškinant ir kitų jos teikiamų galimybių ir privalumų. Seimo nariui pritaria ir Psichologijos instituto lektorė, daktarė, teigdama, kad „regioninė žiniasklaida daugiausia fokusuojasi į įgyvendintų ES lėšomis projektų viešinimą“ (Ekspertė Nr. 4). Jos manymu naujienos apie Sąjungą turėtų būti antrojo vietoje – išk kart po svarbiausių nacionalinių naujienų.

Kitu klausimu bandyta išsiaiškinti kokios priežastys galėjo lemti Lietuvos visuomenės pakankamai pasyvų domėjimąsi ES tematikos straipsniais. Apibendrinant ekspertų atsakymus šiuo klausimu galima sakyti, jog tai galėjo lemti psichologiniai dalykai, nesuvokimas, kad Europos Sąjungos temos yra arčiau jų, nei jiems dabar atrodo. V. Denisenko teigimu „Psichologiškai Briuselis „yra toli“, o žmonės domina tai, kas yra arčiau jų kasdienybės“ (Denisenko), tai ir formuoja žmonių pasyvų įsitraukimą į Europos Sąjungos tematiką. Ekspertės Nr. 4 nuomone „skaitytojai nejaučia ryšio tarp ES temų apie sprendimus ir t.t.bei jų gyvenimo Lietuvoje. Manau, skaitytojams susidaro įspūdis, jog sprendimai taip ir lieka „kažkur Briuselyje“ “ (Ekspertas Nr. 4). O Aleknonis dar papildo, jog žiniasklaida nesugeba aktualinti tokių straipsnių ir skaitytojams jie dažniausiai būna tiesiog per „rimti“, o tokie pranešimai populiarumu labai nusileidžia pramoginiam turiniui. Ekspertas Nr. 1 mano, kad lietuviams svarbu tai kas tiesiogiai jiems teikia naudos „ES yra tolima ir sudėtinga piliečiui, kuris nesidomi. Iš apklausų akivaizdu, kad lietuviams rūpi Šengenas, laisvas darbo jėgos judėjimas ir pan., o ne siūlymai, pvz., reformuoti Europos Komisiją ar netgi Brexit“ (Ekspertas Nr.1). L. Kasčiūno nuomonė šiuo klausimu, taip pat neišsiskyrė. Pasak jo „ES sprendimų priėmimo procesas yra nutolęs nuo ES valstybių narių visuomenių. Ne visada yra aišku ir tai ar vienas bei kitas ES institucijų teisės aktas kaip nors gali paveikti praktinį žmogaus gyvenimą. Tuo turbūt ir galima aiškinti nedidelį dėmesį“ (Kasčiūnas). Taigi ekspertų atsakymai tik patvirtina, tai, jog mūsų piliečiai dar nesuvokia, kad Europos Sąjungos sprendimai turi įtakos ir reikšmės jų gyvenimams net jei jie to ir nepajaučia tiesiogiai.

Trečiuoju klausimu teiravausi kokia ekspertų nuomonė apie visuomenės nuomonės tyrimų rezultatų nesutapimą su tyrimo rezultatais, nagrinėjant piliečių komentarus. Čia ekspertų

vertinimai irgi daug neišsiskyrė. Pasak Ekspertas Nr. 1, komentarais nereikėtų tikėti, tai nereprezentatyvu. Anot L. Kasčiūno, juos rašo tik nedidelė mažuma, kuri neatspindi platesnių visuomenės sluoksnių požiūrio, todėl ir nereikėtų jų laikyti labai reikšmingais. Su abiem ekspertais sutiko ir profesorius Gintaras, kuris sakė, jog „visuomenės ir interneto komentatorių nuomonių sutapimas yra išimtis, o ne taisyklė“ (Aleknonis). O V. Denisenko dar papildė šias nuomones, jog šiais laikais, esant informaciniam karui, komentarų skiltys gali būti jam naudojamos ir nereikėtų tikėti visais parašytais komentarais, tai ne visada atspindi Lietuvos piliečių nuomonę, o jais tiesiog stengiamasi pasiekti tam tikrą informacijos poveikį. „Galima numanyti, jog visa tai turi įtakos komentarams apie ES, ypač atsižvelgiant į tai, jog Europos Sąjunga yra Kremliaus propagandos taikiklyje. ES diskreditavimas yra vienas iš ideologinio puolimo tikslų“ (Denisenko). Psichologijos instituto lektorė paminėjo aspektą, jog komentarus dažniausiai rašo tie, kurie yra iš principo nepatenkinti padėtimi, tad dėl to ir teigiamų komentarų yra mažiau. Taigi patenkinti, laimingi žmonės neskiria savo laiko komentarų rašymui, tuo atveju nusivylę ir nelaimingi tokiu būti „išsilieja“, dėl tai skaitytojų replikos yra emocijomis, o ne argumentais pagrįstos žinutės.

Taip pat prašiau pakomentuoti kokią, jų nuomone, įtaką turi komentarai po straipsniais, formuojant visuomenės nuomonę. Beveik visi ekspertai teigė, jog komentarai neturi didelės įtakos visuomenės nuomonės formavimui. Tai lemia tokios priežastys kaip, susidariusi prasta nuomonė apie komentarus, diskusijos grindžiamos ne argumentais, o emocijomis ir asmeniškumais ir pan. Politinės komunikacijos katedros asistento teigimu „Įtaka nėra didelė. Pačioje visuomenėje yra susiformavusi tam tikra nuomonė apie internetinius komentarus, kuri nėra itin teigiama“ (Denisenko). Anot Seimo nario „Poveikis nėra didelis. Bandymas populiarinti ar atvirkščiai – sukritikuoti vieną ar kitą projektą – į komentarus po straipsniais neinvestuočiau“ (Kasčiūnas). Komentarų skiltys nėra ta vieta kur galima ieškoti argumentų ar tikrų faktų, todėl bandymas formuoti nuomonę pasitelkiant juos yra nenaudingas. Tam pritaria ir daktarė, Psichologijos instituto lektorė, „skaitytojų nuomonė turi nedidelės įtakos visuomenės nuomonės formavimui. Didesnę įtaką turi apžvalgininkų (Tapino, Jakilaičio, Valatkos ir pan.) komentarai viešojoje erdvėje“ (Ekspertė Nr. 4). O Ekspertas Nr. 1, mano, jog „kažkodėl komentarus bandoma paversti „visuomenės balsu“, tam nesant jokių objektyvių priežasčių. Todėl komentarai tampa „trolių“ taikiniu ir informacinio karo priemone“ (Ekspertas Nr. 1).

Paskutiniu klausimu prašiau ekspertus pakomentuoti kaip galima būtų keisti neigiamų komentarų tendenciją. Respondentų atsakymai išsiskyrė – vieniems atrodė, jog keisti nieko nereikia, kiti svarstė kaip būtų galima tai išspręsti. Pasak G. Aleknonis, tai priklauso nuo požiūrio „Ar ją reikia keisti? Atsakymas priklausytų nuo Jūsų požiūrio į komentarus. Jeigu juos įsivaizduojame kaip neigiamų emocijų išvėdimo kanalą, tuomet keisti neverta“ (Aleknonis). Šis

atvejis tinka, jeigu komentarų nelaikysime kaip visuomenės, nors ir mažos dalies, nuomonės, tai tarsi būtų prilyginama „emocinei šiukšledėžei“. O Ekspertas Nr.1 teigia, kad reikėtų pereiti prie registruotų komentarų, kuriuos dar turėtų prieš publikavimą viešai perskaityti ir redaktorius. Tačiau tai sprendimas, kuris pasunkintų naujienų portalų darbą, kadangi straipsnių publikuojama daug, tai ir komentarų susilaukiama dar daugiau, dėl to būtų fiziškai labai sunku kiekvieną patikrinti. LR Seimo narys Kasčiūnas pritaria, kad reikia keisti komentavimo sistemą ir net įvardino kaip „Įvesti registraciją, riboti komentarų anonimiškumą, stiprinti filtravimo funkciją. Visa kita – ilgalaikio visuomenės švietimo ir kultūros politikos reikalai“ (Kasčiūnas). Tai vėl gi parodo, kad reikia piliečius daugiau šviesti ir skatinti domėtis ES tematika, nes tik komentavimo taisyklių keitimas situacijos neišspręstų. Tai patvirtina ir Psichologijos instituto lektorė, kuri mano, kad jei žmonės būtų daugiau informuoti apie tai kas vyksta, kaip tai paliečia juos ir kokia gaunama nauda, tai jau keistų neigiamų komentarų apie Europos Sąjungą tendenciją. Ekspertas Nr. 3, Viktor Denisenko, tai įvardina kaip sudėtingą uždavinį. „Galbūt komentarų kokybę (kaip ir tendencijas) galėtų pakeisti situacija, kai komentuoti leidžiama tik užsiregistravusiems vartotojams, kurių tapatybė būtų daugiau mažiau aiški“ (Denisenko). Taigi, apibendrinant, galima sakyti, jog viskas priklauso nuo požiūrio į komentarus, jeigu juos priimame kaip rimtus argumentus, tuomet galima sugriežtinti komentavimo taisykles, paliekant tik registruotus komentarus, jog žmonės negalėtų taip laisvai anonimiškumu prisidengę reikšti neapykantą ir nepagrįstą kritiką, ir dar labai svarbu šviesti visuomenę, skatinti jos sąmoningumą ir supratimą apie ES ir jos naudą Lietuvai.

Apibendrinant visus ekspertų atsakymus šiais klausimais galima sakyti, jog žiniasklaidos dėmesys yra per mažas skiriamas Europos Sąjungos tematikai ir jos aktualinimui, o Lietuvos piliečiams visa tai dar atrodo dar kaip užsienio politika, tačiau ne vidaus ir jų domėjimąsis įvykiais, jei nėra susiję tiesiogiai su Lietuva yra labai pasyvus. Tačiau neigiamų komentarų nereikėtų labai sureikšminti ir jie neatspindi visuomenės nuomonės bei taip pat ir neturi reikšmingos įtakos nuomonės formavimui. Tačiau norint keisti vyraujančią neigiamų komentarų tendenciją, reikia ne tik griežtinti komentavimo taisykles, bet ir šviesti piliečius apie ES.

IŠVADOS

1. Internetas nėra laikomas visaverte viešąja erdve. Tačiau jame pakankamai smarkiai įsitvirtinusi žiniasklaida, kuri yra neatsiejama kiekvieno šiuolaikinio žmogaus gyvenimo dalis ir turi įtakos visuomenės nuomonės formavimui. Todėl derėtų domėtis apie įvykius ir reiškinius kuo įvairesniuose šaltiniuose, jog būtų galima susidaryti tikslingesnę nuomonę apie tai, kadangi žiniasklaida linkus pateikti naujienas remiantis savo nuostatomis ir formuoti kas turėtų būti aktualu, o kas mažiau svarbu visuomenei. Nepaisant to, jog internetas turi iš ties daug panašumų su viešąja erdve, tačiau jame yra nemažai komentarų, pasižyminčių necenzūrinių, įžeidžiančių žodžių gausa, dažnai reiškiama nepagarba, yra tolerancijos trūkumas kitokioms pažiūroms, o tai jau prieštarauja viešosios erdvės sampratai, kurioje turėtų būti racionalios diskusijos vystymosi galimybė. Taip pat piliečių nuomonės išsakymas komentaruose neturi reikšmingos įtakos politikos sprendimams, į juos nėra atsižvelgiama kaip į rimtus argumentus, tačiau žiniasklaida juos gali naudoti kaip viešąja nuomonę, dėl to tikslinga į juos žvelgti rimčiau ir stengtis, kol jie nebūtų tik neapykantos ir nepagrįstos nuomonės išsakymas.

2. Internetinė žiniasklaida ne tik vis labiau įsitvirtina ir nurungia tradicinę žiniasklaidą, bet ir dėl savo specifiškumo turi galimybę daryti įtaką didelei visuomenės daliai, formuojant nuomonę. Ji suteikia piliečiams reikšti savo nuomonę po skelbiamais pranešimais, skatina diskusijas, tačiau dauguma tų skaitytojų, kurie naudojasi tokia galimybe prisidengia anonimiškumu, kuris sudarė palankę terpę neapykantos, nepagrįstos kritikos ir įžeidinėjimų skleidimui. Tokius komentarus lemia psichologiniai faktoriai ir žmogaus asmeninė patirtis. Taip pat svarbu tai, jog internetinėse diskusijose galioja dalyvavimo nelygybės taisyklės, kuri sako, jog 90 proc. komentarų parašo 1 proc. skaitytojų, todėl komentaruose išsakoma nuomonė negali atspindėti tikrosios viešosios nuomonės.

3. Europos Sąjungos susivienijimas yra itin reikšmingas dalykas, tai pirmoji tarptautinė Sąjunga, kai jungėsi tokios skirtingos valstybės. ES kūrimosi raidos etape, tai tapo reikšminga istoriškai dar ir dėl to, kad Europoje pirmą kartą buvo įsteigta tarptautinė organizacija ir jos institucijoms buvo suteikti viršvalstybiniai įgaliojimai. Remiantis atliktomis apklausomis, galima sakyti, kad didžioji dalis visuomenės palaiko Europos Sąjungą bei norėtų gilesnės integracijos į ją. Ir ši tendencija susiformavo ne pastaraisiais paskutiniais metais, tačiau vyrauja jau nuo pat stojimo į ją. Taigi Lietuvą galima įvardinti kaip vieną iš labiausiai vertinančių narystę Europos Sąjungoje valstybę. Todėl svarbus žiniasklaidos skiriamas dėmesys ES tematikai, šviečiant visuomenę bei formuojant jos požiūrį į Europos Sąjungą kaip vidinę, o ne išorinę politiką.

4. Atlikus naujienų portalo Delfi.lt, skilties „Europietis“ atvejo analizės tyrimą gavome tokias išvadas:

(1) Naujienų portalas Delfi.lt leidžia įsitraukti ir skaitytojams į naujienų kūrimą taip skatindamas daugialypę komunikaciją. Taigi įvertinus tai, jog žiniasklaida prisideda prie visuomenės nuomonės formavimo, galima daryti prielaidą, kad šis internetinis naujienų portalas gali turėti įtakos labai didelei visuomenės daliai formuojant požiūrį, o taip pat ir internetiniai šio portalo komentatoriai.

(2) Atlikus naujienų portalo Delfi.lt skilties „Europietis“ straipsnių ir komentarų analizę buvo pastebėta, kad skaitytojai aktyviausiai reiškiasi po straipsniais, kurie yra tiesiogiai susiję su Lietuva. Todėl žiniasklaida turėtų aktualinti net ir tas temas, kurios neturi tiesioginės sąsajas su Lietuva, bet yra svarbios Europos Sąjungai. Taip pat vyrauja neigiamų komentarų tendencija, kurie taip pat sulaukia ir didžiausio palaikymo iš kitų žmonių ir mažiausiai nepalaikymo. Nors reikėtų atkreipti dėmesį ir į tai, kad vis dėl to santykinai neigiamų komentarų nebuvo tiek daug, kiek komentarų kategorijoje „Kiti“, kurioje komentatoriai reiškė nuomones apie kitus nebūtinai su straipsniu susijusius dalykus. Todėl galima teigti, jog yra visiškai netikslinga remtis neigiamais komentarais kaip svariu argumentu apie ES.

(3) Atlikus IP adresų analizę pirmiausia buvo pastebėta, kad nors daugiausia komentarų parašoma vieną kartą iš vieno IP adreso, tačiau pasitaiko atvejų ir kai iš to paties adreso parašomas ne vienas komentaras, kartais stengiantis formuoti neigiamą nuomonę. Taip pat pastebėta 19 atvejų, kai vieni komentarai rašomi registruoti, o leidžiantis į diskusijas prisidengiama anonimiškumu, tačiau IP adresas būna tas pats. O detaliau panagrinėjus kiek skirtingų IP adresų buvo suskaičiuota nagrinėjamu laikotarpiu, paaiškėjo, kad 0.05 proc. lyginant su visos Lietuvos IP adresų skaičiumi, vadinasi tai sudaro tik labai mažą Lietuvos gyventojų dalį. Taigi, šis tyrimas parodė, kad diskusijose po straipsniais dalyvauja tik labai maža visuomenės dalis, kuri saugiausiai jaučiasi, išsakant savo nuomonę, slepiant tapatybę.

(4) Atlikus ekspertinį vertinimą ir remiantis ekspertų nuomone, galima daryti tokias išvadas, kad žiniasklaida skiria per mažai dėmesio Europos Sąjungos temoms, nors turi įtakos visuomenės nuomonės formavimui ir galėtų aktualinti šią tematiką visuomenės lygmeniu. Piliečiai vis dar aktyviau domisi temomis, kurios jiems atrodo, jog yra „arčiau jų“, dėl to domėjimąsis ES yra toks pasyvus. O neigiami komentarai apie Europos Sąjungą neturi didelės reikšmės ir greičiausiai dabar neturi įtakos visuomenės nuomonės formavimui.

REKOMENDACIJOS

1. Žiniasklaida turi keisti požiūrį į Europos Sąjungos tematiką. Taip pat kartu ir aktualinti ją visuomenei, jog ji suprastų jos reikšmę, jaustųsi visaverte ES dalimi ir iš pasyvaus domėjimosi tai taptų aktyviu, suprantant, kad tai vidinė, o ne išorinė politika.
2. Siekiant galimos informacinio karo įtakos formuojamos komentaruose, internetiniai naujienų portalai turėtų keisti straipsnių komentavimo ypatumus. Vertėtų įvesti tik registruotus komentarus, jog žmonės negalėtų prisidengdami anonimiškumu skleisti neapykantą, nepagrįstą kritiką ir įžeidinėti, tačiau prieš rašydami komentarą pagalvotų ar nori, jog ši replika atsidurtų po jo vardu ir pavarde. Tai ne tik prisidėtų prie tolerantiškesnės ir labiau mąstančios visuomenės, tačiau ir internetinius naujienų portalus labiau priartintų prie viešosios erdvės sampratos.

LITERATŪRA

1. Aleknonis, G. (2011). *Naujoji cenzūra*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
2. *Apie DELFI* (2017). Prieiga per internetą: https://www.delfi.lt/apie/.
3. Balčytienė, A. (2000). *Apie naujosios žiniasklaidos kuriamas iliuzijas*. Prieiga per internetą: http://www.zurnalai.vu.lt/sociologija-mintis-ir-veiksmas/article/view/7226.
4. Balčytienė, A. (2002). *Naujos technologijos ir žurnalistika*. Prieiga prie interneto: http://fcim.vdu.lt/e-media/ivit/darbai&dienos-2002.pdf.
5. Baločkaitė, R., Kavaliauskaitė, J., Nevinskaitė, L., Vinogradnaitė, I. (2009). *Kalbėjimas paraštėse: alternatyvios viešosios erdvės Lietuvoje*. Vilnius: Versus Aureus.
6. Barynienė, J., Daugėlienė, R., Greblikaitė, J., Jucevičienė R., Kriščiūnas, K., Paužaitė, Ž., Urbanavičius, L., Žitkus, L. (2016). *Europos integracijos procesai*. Kaunas: Technologija.
7. Bielinis, L. (2005). *Visuomenė, valdžia ir žiniasklaida: prieštaringa komunikacinė simbiozė*. Vilnius: Eugrimas.
8. Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*. Klaipėda: S. Jokužio leidykla–spaustuvė.
9. Chlivickas, E., Melnikas, B., Razauskas, T., Pipirienė, V. (2011). *Europos Sąjunga: plėtros procesai*. Vilnius: Technika.
10. Donskis, L. (2006). *Be pykčio. Vienerių metų minčių žemėlapis*. Vilnius: Versus Aureus.
11. Donskis, L. (2004). *Pilietinė visuomenė ir jos idėjos*. Vilnius: Versus Aureus.
12. Dzemyda, G., Kurasova, O., Žilinskas, J. (2008). *Daugiamačių duomenų vizualizavimo metodai: vadovėlis informatikos krypties doktorantams ir magistrantams*. Vilnius: Mokslo aidai.
13. Gaidys, V. (1999).*Visuomenės nuomonės tyrimai: teorija ir praktika*. Vilnius: Žara.
14. Germanavičiūtė, J. (2002). *Moters įvaizdžio kategorijų raiška Lietuvos dienraščiuose*. Prieiga per internetą: http://www.lsc.vu.lt/assets/leidiniai/indexb688.html?show_content_id=561.
15. Grigas, V. (2016). *Šiuolaikinės medijos ir informacija: požeminiai garažai Google karalystėje*. Vilnius: Akademinė leidykla.
16. Jasnauskaitė, B., Juraitė, K. (2011). Visuomenės informavimas ir nuomonės formavimas apie valdžios institucijų veiklą. *Filosofija. Socialogija, 22 (2), 77–85.*
17. Junel, L. (2009). *Masinės komunikacijos priemonių iššūkiai šiuolaikinei demokratijai* (magistro baigiamasis darbas). Prieiga per internetą: *https://vb.mruni.eu/object/elaba:1887273/1887273.pdf.*
18. Kardelis, K. (2016). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.

19. Kavoliūnaitė-Ragauskienė, E. (2014). Politikų ir visuomenės komunikavimas žiniasklaidos priemonėmis šeimos politikos srityje. *Teisės problemos, 1 (83), 88–124*.

20. Marcinkevičienė, R. (2010). *Kokia spaudos kalba – tokia ir visuomenė?*. Prieiga per internetą: http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2010-02-23-ruta-marcinkeviciene-kokia-spaudos-kalba-tokia-ir-visuomene/40878.

21. Martišius, S. A. (2014). *Statistikos metodai: Socialiniuose, ekonominiuose tyrimuose*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

22. Mikalauskienė, A., Skyrius, R., Zalieckaitė, L. (2008). *Informacijos ir komunikacijos technologijos*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

23. Nevinskaitė, L. (2011). *Šiuolaikinės medijos ir masinės komunikacijos teorijos*. Vilnius: Vilniaus universitetas.

24. Petronienė, G. (2013). *Apmąstymai apie internetinius komentarus.* Prieiga per internetą: http://www.psichologas.info/konfliktai/apmastymai-apie-internetinius-komentarus-2/.

25. Puodžiūnas, V. (2012). *Žiniasklaidos technologijos: kūrybos aspektai*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.

26. Redakcinė kolegija: Vidmantas Purlys...[et al.], (2014). *Lietuva Europos Sąjungoje: metraštis*. Vilnius: Eugrimas.

27. Rudzkienė, V. (2005). *Socialinė statistika*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.

28. Sabaliauskas, S., Žydžiūnaitė, V. (2017). *Kokybiniai tyrimai: principai ir metodai*. Vilnius: Vaga.

29. Spurga, S. (2012). *Demokratija ir pilietinė visuomenė nacionalinėse valstybėse ir Europos Sąjungoje: Vidurio ir Rytų Europos demokratizacija*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.

30. Starkevičiūtė, M., (2009 m.). *Atrasti savyje Europą*. Vilnius: Tyto alba.

31. Tidikis, R. (2003). *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.

32. Urbonas, V. (1997). *Žurnalistikos enciklopedija*. Vilnius: Pradai.

33. *Visuomenės nuomonės apklausa: Pasitikėjimas institucijomis* (2017). Prieiga per internetą: http://www.vilmorus.lt/index.php?mact=News,cntnt01,detail,0&cntnt01articleid=2&cntnt01returnid=20.

34. Vitkus, G. (2004). *Europos mozaika. 25 Europos Sąjungos valstybės*. Vilnius: Eugrimas.

35. Alexy, R. (2005). *Teisinio argumentavimo teorija*. Vilnius: Teisinės informacijos centras.

36. Baran, S. J. (2009). *Introduction to mass communication: media literacy and culture*. New York: McGraw–Hill.

37. Baran, S. J., Davis, D. K. (2009). *Mass communication theory: Foundations, Ferment, and Future*. London: Wadsworth Cengage Learning.

38. Castells, M. (2009). *Communication Power*. Oxford: Oxford University Press.

39. Crossley, N., Roberts, J. M. (2004). *After Habermas: new perspectives on the public sphere*. Oxford: Blackwell Publisher.

40. Dutta, S., Fraser, M. (2010). *Mano virtualieji aš: Kaip socialiniai tinklai keičia darbą, gyvenimą ir pasaulį*. Vilnius: Eugrimas.

41. Europos Parlamentas, (2017). *Eurobarometras 88.1*. Prieiga per internetą: http://www.europarl.europa.eu/external/html/parlemetre/parlemeter_2017_lt_lt.pdf.

42. Fiske, J. (1998). *Įvadas į komunikacijos studijas*. Vilnius: Baltos lankos.

43. Gorman, L., McLean, D. (2009). *Media and Society into the 21st Century: A Historical Introduction*. Malden (Mass.): Blackwell Publishing.

44. Habermas, J. (1991). *The Structural Transformation on the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*. Cambridge: The MIT Press.

45. Jensen, K. B. (2002). *A Handbook of Media and Communication Research: Qualitative and quantitative methodologies*. London and New York: Routledge.

46. Lilleker, D.G. (2006). *Key Concepts in Political Communication*. London: Thousand Oaks. New Delhi: SAGE Publications.

47. Nielsen, J. (2006). *The 90-9-1 Rule for Participation Inequality in Social Media and Online Communities*. Prieiga per internetą: https://www.nngroup.com/articles/participation-inequality/.

48. Potter, W. J. (2005). *Media Litaracy*. London: Sage Publications.

49. Webster, F. (2006). *Informacinės visuomenės teorijos*. Kaunas: Poligrafija ir informatika.

SANTRAUKA

Praėjus jau daugiau nei 13 metų po Lietuvos įstojimo į Europos Sąjungą (ES), pastebimas vis dar neaktyvus žiniasklaidos dėmesys šiai tematikai ir pasyvus žmonių domėjimasis ja. O norint paskatinti diskusijas labai svarbu ir tinkamai šviesti, ir informuoti žmones tam, jog būtų suvokta ES svarba ir reikšmė kiekvieno gyvenime. Šiais laikais tradicinės medijos keliasi į virtualią erdvę, kuri suteikia galimybę piliečiams aktyviai dalyvauti diskusijose ir naujienų kūrime. Todėl svarbu žinoti, kas rašo komentarus po straipsniais, ir kokia dalis visuomenės įsitraukia į tai. Ir jeigu tradicinėse medijose, kaip, pavyzdžiui, televizoriaus ekranuose ne taip ir dažnai galima išvysti diskusijų apie Europos Sąjungą, tai būtent internete, naujienų portaluose, po straipsniais jų galima rasti. Kaip minėjome, jos tik išimtinais atvejais yra konstruktyvios, tačiau tai ir parodo, jog galbūt žmonėms trūksta žinių, norint diskutuoti faktų kalba, o ne emocijomis ir savo asmenine patirtimi. Taip pat šiomis dienomis vykstant Didžiosios Britanijos pasitraukimo iš Europos Sąjungos procesui, reikalingas įvairiapusis visuomenės požiūrių į ES stebėjimas, norint išvengti panašaus scenarijaus mūsų šalyje.

Šio tyrimo tikslas ištirti, kaip Europos Sąjungos įvaizdį formuoja naujienų portalo Delfi.lt skilties „Europietis“ skaitytojai komentaruose. Jam atlikti pasirinktas kokybinis tyrimas, atvejo analizės strategija ir pasirinkti kokybės turinio analizės, ekspertinio tyrimo bei kiti metodai. Tyrimo rezultatai parodė, jog ES tematika nėra populiari tarp skaitytojų, kadangi mūsų piliečiai dar nesuvokia, kiek įtakos turi Europos Sąjungos sprendimai jiems. Taip pat vyrauja neigiamų komentarų tendencija, tačiau ji neturi didelės reikšmės visuomenės nuomonės formavime, nes galioja dalyvavimo nelygybės taisyklė, sakanti, kad labai maža dalis piliečių įsitraukia į internetines diskusijas. O norint keisti ją reikėtų sugriežtinti komentavimo po straipsniais taisykles, atsisakant anoniminio komentarų rašymo.

Raktiniai žodžiai: žiniasklaida, viešoji nuomonė, Europos Sąjunga, komentarai, Delfi.

SUMMARY

More than 13 years have passed since Lithuania joined the European Union (EU), however, the low interest of media and society for this topic can still be noticed. In order to promote discussions it is crucial to make people informed and aware of this particular subject, allowing benefits and importance of the EU to be fully comprehended. Nowadays traditional media channels become virtual and this virtual space gives possibilities to citizens participate actively, discuss and create news themselves. Therefore it is important to find out who is creating the content and which part of the society involves in it the most. If the amount of news and discussions related to the EU decreases in the traditional channels of media such as television, radio, it increases rapidly in the Internet where many comments and broad discussions can be found. As has been noted, very little of these discussions can be called constructive and that is the indicator showing that the knowledge of the topic is scarce. Most of the time emotions and personal experience tend to be the main arguments instead of the language of facts. It is of the utmost importance nowadays in the context of the Brexit – the mood and views of the society must be analysed and watched carefully in order to prevent the same scenario in our country.

Given these points, the main goal of this paper is to find out how the image of the EU is being created by the commentators of the news portal Delfi.lt section “Europietis“ (European). The qualitative research was made using the strategies of the case analysis, content analysis, etc. Findings indicate that the EU topic is not popular nor relevant for users of this news portal as citizens do not have the knowledge of the importance and impact of the EU and its decisions on their daily life. The tendency of negative comments was indicated as well although it is not of the great importance for influencing the public opinion as the rule of unequal participation is valid, showing that only the very limited part of society gets involved in online discussions. In order to change it the rules of commenting should be stricktened, banning the anonymous comments.

Key words: media, public opinion, the European Union, commenting, Delfi.

PRIEDAI

Straipsnių kiekių pasiskirstymas pagal šaltinius, 2017 m. gegužės–liepos mėnesiais (imtinai)	
Šaltinis	***Straipsnių kiekis***
Naujienų portalas „Tiesa“	3
Lietuvos naujienų agentūra ELTA	28
Naujienų portalas Delfi.lt	40
Baltijos valstybių aujienų agentūra BNS	54
Kiti	2

Straipsnių kiekių pasiskirstymas pagal sąsają su Lietuva atskirais mėnesiais			
	Susiję su Lietuva	***Nesusiję su Lietuva***	***Iš dalies susiję su Lietuva***
Gegužė	9	27	2
Birželis	7	39	1
Liepa	5	32	5

Straipsnių kiekių pasiskirstymas pagal sąsają su Lietuva			
	Susiję su Lietuva	***Iš dalies susiję su Lietuva***	***Nesusiję su Lietuva***
Naujienų portalas „Tiesa“			3
Lietuvos naujienų agentūra ELTA		1	27
Naujienų portalas Delfi.lt	15	6	19
Baltijos valstybių naujienų agentūra BNS	6		48
Kiti		1	1

Komentarų pasiskirstymas 2017 m. gegužės–liepos mėnesiais (imtinai) pagal kategorijas			
	Gegužė	***Birželis***	***Liepa***
Teigiami	17	21	20
Neigiami	130	129	82
Kiti	489	856	611

Komentarų procentinis pasiskirstymas 2017 m. gegužės–liepos mėnesiais imtinai			
	Gegužė	***Birželis***	***Liepa***
Kiti	76,9 %	85,1 %	85,7 %
Neigiami	20,4 %	12,8 %	11,5 %
Teigiami	2,7 %	2,1 %	2,8 %

Anoniminių ir registruotų komentarų procentinis pasiskirstymas 2017 m. gegužės–liepos mėnesiais imtinai			
	Gegužė	***Birželis***	***Liepa***
Anoniminiai	88,8 %	92,3 %	7,2 %
Registruoti	11,2 %	7,7 %	92,8 %

7 Priedas

Kvietimas ekspertams dalyvauti apklausoje ir apklausos pavyzdys

KVIETIMAS EKSPERTAMS DALYVAUTI TYRIME

Gerb. eksperte,

Esu 6 (šešto) kurso komunikacijos ir kūrybinių technologijų studentė ir rašau magistro darbą apie Europos Sąjungos įvaizdį naujienų portalo Delfi.lt straipsnių komentaruose.

Lietuva jau 13 metų yra Europos Sąjungos (ES) narė. Eurobarometro duomenys rodo, kad lietuviai narystę ES vertina teigiamai ir palaiko gilesnę integraciją. Norėdama patikrinti koks yra formuojamas Europos Sąjungos įvaizdis komentaruose, atlikau tyrimą: portalo Delfi.lt, skilties „Europietis“, straipsnių komentarų analizę. Tyrimo rezultatai parodė pakankamai ryškią tendenciją – neigiamų komentarų apie ES ir Lietuvos narystę šioje bendrijoje yra daugiau nei teigiamų. Taip pat neigiami komentarai susilaukia didesnio palaikymo. Tam, kad galėčiau vertinti ir daryti išvadas, kodėl susidarė tokia situacija, reikėtų sužinoti ekspertinę nuomonę.

Prašau Jus sudalyvauti ekspertų apklausoje pagal pateiktą klausimyną (iš viso 5 klausimai).

Dėkoju Jums už vertingą pasidalinimą savo pozicija. Jūsų nuomonė bus labai svarbi, formuojant magistro darbo tezes ir įžvalgas.

Šioje nuorodoje rasite klausimyną: www.manoapklausa.lt/apklausa/943867916/

Iš anksto dėkoju už Jūsų skirtą laiką.

Erika Jocytė,

Mykolo Romerio universiteto komunikacijos ir kūrybinių technologijų programos magistrantūros studentė

Apklausos pavyzdys:

Europos Sąjungos temoms skiriamo dėmesio Lietuvos žiniasklaidoje ir skiltyje „Europietis“ piliečių komentarų tendencijos vertinimas

Esu 6 (šešto) kurso komunikacijos ir kūrybinių technologijų studentė ir rašau magistro darbą apie Europos Sąjungos įvaizdį naujienų portalo Delfi.lt straipsnių komentaruose.

Lietuva jau 13 metų yra Europos Sąjungos (ES) narė. Eurobarometro duomenys rodo, kad lietuviai narystę ES vertina teigiamai ir palaiko gilesnę integraciją. Norėdama patikrinti koks yra formuojamas Europos Sąjungos įvaizdis komentaruose, atlikau tyrimą: portalo Delfi.lt, skilties „Europietis“, straipsnių komentarų analizę. Tyrimo rezultatai parodė pakankamai ryškią tendenciją – neigiamų komentarų apie ES ir Lietuvos narystę šioje bendrijoje yra daugiau nei teigiamų. Taip pat neigiami komentarai susilaukia didesnio palaikymo. Tam, kad galėčiau vertinti ir daryti išvadas, kodėl susidarė tokia situacija, reikėtų sužinoti ekspertinę nuomonę.

Įvesk savo duomenis:

Vardas, pavardė

Užimamos pareigos

1. Kaip vertinate Lietuvos nacionalinės ir regioninės žiniasklaidos skiriamą dėmesį Europos Sąjungos temoms? Kokią vietą informacijos sraute turėtų užimti informacija apie ES?

Atviras atsakymas

2. Kaip manote, kodėl ES temos apie priimamus sprendimus, poziciją įvairiais klausimais, valstybių narių įvykius sulaukia mažiausiai skaitytojų dėmesio? (daugiau dėmesio susilaukia tik tos publikacijos, kuriose minimi Lietuvos europarlamentarai)

Atviras atsakymas

3. Kaip Jums atrodo, kodėl oficialių apklausų duomenys akivaizdžiai skiriasi nuo matomos situacijos, vertinant skaitytojų komentarus?

Atviras atsakymas

4. Kaip manote, kokią įtaką visuomenės nuomonės formavimui turi skaitytojų komentarai po straipsniais?

Atviras atsakymas

5. Kaip reikėtų keisti neigiamų komentarų tendenciją?

Atviras atsakymas

8 Priedas

Nagrinėtų straipsnių sąrašas

Gegužės mėnesio straipsniai:

1. Iš Briuselio atvyko perspėti Lietuvos: „Rail Baltica“ finansavimas gali nutrūkti
2. Derybose su Turkijos prezidentu ES pabrėžė žmogaus teisių klausimą
3. Europos Sąjunga D. Trumpui: ginkite vakarietiškas vertybes, o ne savo interesus
4. ES narys: dėl „Rail Baltica“ projekto turime būti tvirti
5. P. Moscovici: euro zonai reikalingas bendras parlamentas ir biudžetas
6. ES dar metams pratęsė sankcijas Sirijos rėžimui
7. Jaunuoliams turi neįtikėtiną pasiūlymą: darai gerą darbą ir tau moka
8. A. Merkel: Europos diplomatinis vaidmuo turi didėti
9. Nyderlandų Senatas pritarė ES ir Ukrainos asociacijos sutarties ratifikavimui
10. Savaitgalį – gausybė renginių Europos dienai paminėti
11. Klaipėdai suteiktas 2018 metų Europos sporto miesto vardas
12. ES kritikuoja JAV nurėžus 640 mln. Dolerių JT agentūroms
13. ES pilietybę turinčių vaikų tėvai turi teisę gyventi Bendrijoje
14. Bulgarija naująja savo eurokomisare skiria EP narę M. Gabriel
15. Ukrainos piliečiai į ES keliaus be vizų
16. Naujos ES taisyklės palengvins aklųjų prieigą prie knygų
17. ES derybininkas M. Barnier nori išvengti „agresyvumo“ derybose dėl „Brexit“
18. F. Mogherini: ES toliau sėkmingai stiprina bendradarbiavimą gynybos srityje
19. Europos Parlamentas įšaldė 10 mln. eurų ES finansinę paramą Moldovai
20. Skaitmenine Europos ateitimi rūpinsis bulgarų atstovė
21. Lenkija migrantų bijo labiau nei ES sankcijų
22. D. Tuskas: ES nori apsaugos priemonių nuo Britanijos prekybos dempingo
23. Galimybė jaunimui: daugelio gyvenimas pasikeičia neatpažįstamai
24. Prancūzų ministras: „Brexit“ yra palanki proga ES finansų sektoriui
25. ES uždegė žalią šviesą M. Barnier pradėti „Brexit“ derybas
26. Įvardijo didžiausią grėsmę Lietuvai ir svarbiausią jos užduotį
27. EK nubaudė „Facebook“ už apgaulę perkant „WhatsApp“
28. Airijos premjeras: labai tikėtina, kad po „Brexit“ prašysime ES pagalbos
29. Naujos „Neflix“ ir „Spotify“ taisyklės patiks keliaujantiems vartotojams
30. Gėjų persekiojimas Čečėnijoje: EP ragina imtis skubaus tyrimo
31. Europos Parlamentas ragina įvertinti padėtį Vengrijoje

32. ES siunčia gerą žinią Ukrainos gyventojams
33. Briuselio užmojis nepatiks farmacininkams
34. ES raidos scenarijai: lietuviai palaiko glaudesnę bendrijos integraciją
35. Klausimas dėl R. Pakso neliečiamybės Europos Parlamento komitete atidėtas
36. Bunda dvi Europos tautos: jų lyderių ambicijos milžiniškos
37. Europos Parlamento komitetas spręs dėl R. Pakso neliečiamybės
38. EP komitetui siūloma naikinti R. Pakso neliečiamybę

Birželio mėnesio straipsniai:

1. „Brexit“ koordinatorius pareiškė, kad Didžioji Britanija dar galėtų persigalvoti
2. M. Barnier nori daugiau aiškumo apie ES piliečių situaciją po „Brexit“
3. A. Merkel: Kinija į Europą žiūri kaip į Azijos pusiasalį
4. A. Merkel: ES labiau nei bet kada pasiryžusi kovoti su klimato kaita
5. A. Merkel: ES ateitis svarbesnė nei „Brexit“ derybos
6. A. Merkel linkusi apsvarstyti E. Macrono siūlomas euro zonos reformas
7. Apklausa: du trečdaliai europiečių mano, kad derybose dėl „Brexit“ ES turėtų laikytis griežtos pozicijos
8. Dauguma ES narių palaiko idėją įkurti Bendrijos prokuratūrą
9. Buvęs Europos Parlamento pirmininkas: JAV, Rusijos ir Turkijos vadovai elgiasi kaip autokratai
10. Apklausė Europos elitą ir gyventojus – nuomonių skirtumai nustebino
11. ES oficialiai pratęsė ekonomines sankcijas Rusijai
12. ES perspėja: atidėjus „Brexit“ derybas, susitarimo gali ir nebūti
13. ES dar vieneriems metams pratęs Krymui sankcijas
14. EP komitetas ragina nutraukti derybas dėl Turkijos prisijungimo prie ES
15. EK vadovas: aš vis dar neturiu išmaniojo telefono
16. Dvigubi standartai: ar lietuviai permoka už potencialiai pigesnį produktą?
17. Estai turi paprastą būdą, kaip palengvinti tautiečių gyvenimą: lietuviams iki tokio lygio dar toli
18. stijoje lankysis EK nariai ir EVT pirmininkas
19. ES svarsto galimybę taikyti sankcijas už kibernetines atakas
20. ES lyderių dėmesys – terorizmui, ryšiams gynybos srityje, migracijai
21. ES ministrai remia klimato susitarimą, apgailestauja dėl D. Trumpo pasitraukimo
22. Europoje kuriasi svajonių komanda – sužibo viltis dėl geresnių laikų
23. Europos Komisija pasisakė dėl keptų bulvyčių

24. Europos Komisija skelbia kurianti gynybos fondą
25. Europos Parlamentas panaikino R. Pakso teisinę neliečiamybę
26. Europos Sąjunga pratęsė sankcijas Rusijai
27. Gyvenimas po „Brexit“: papasakojo, kas laukia ES piliečių
28. Graikija nesulaukė iš euro grupės, ko tikėjosi
29. Th. May pateiks planą kaip „apsaugoti“ ES piliečių teises po „Brexit“
30. Th. May sako imigrantams iš ES: mes norime, kas jūs liktumėte
31. Th. May „Brexit“ derybose pasiruošusi daryti nuolaidų ES piliečiams
32. Th. May garantuos Didžiojoje Britanijoje gyvenančių ES piliečių teises
33. J.C. Junckeris perspėja dėl pabėgėlių srautų į Europą, kuriuos sukels klimato kaita
34. J.C. Junckeris grasina imtis teisinių veiksmų prieš pabėgėlių nepriimančias ES nares
35. J.C. Junckeris: ES valstybės narės privalo stiprinti karinį bendradarbiavimą
36. Išaiškinta nemaloni tiesa: už europarlamentarų biurus–vaiduoklius žmonės moka neįtikėtinas sumas
37. Jaunystę siūlo susigrąžinti už 15 eurų
38. Lenkija, Čekija, Vengrija ir Slovakija ir toliau priešinasi ES pabėgėlių kvotoms
39. P. Auštrevičius: Europa ginsis ne tik kreidutėmis
40. Rusija nori pratęsti ES taikomas atsakomąsias sankcijas
41. Rail Baltica įtaka: profesijos, kurių reikės ateityje
42. Pristatyta „Erasmus+“ mobilioji programėlė: dalyvavimas bus dar paprastesnis
43. Mėlynėmis nusėta šiurpi realybė: kas penktas mano, kadmoterys „perdeda“
44. P. Porošenka džiaugiasi: ES žada pratęsti sankcijas Rusijai
45. P. Auštrevičius. Kodėl vis dar turime mokėti už skambučius iš vienos Europos į 3 lietuvas?
46. Pardavėjų savivalei ateina galas: neliks problemos, su kuria susiduria 70 proc. perkančiųjų internetu
47. „Brexit“ ministras: nėra jokių abejonių – mes paliekame ES

Liepos mėnesio straipsniai:

1. Europiečiai nori ne naujų, o ilgiau veikiančių senų prietaisų
2. J–C. Junckeris supyko: Europos Parlamentas yra labai juokingas
3. L. Andrikienė. Dvi jėgos, trokštančios sutriuškinti Europą bet kokia kaina
4. Kaip padaryti, kad moterys imtų uždirbti daugiau?
5. Kijevas ragina ES intensyvinti pastangas sugrąžinti Krymą Ukrainai
6. Baltijos šalių infrastruktūrai - 20 mln. eurų investicija

7. EP patvirtino naujosios Bulgarijos eurokomisarės kandidatūrą
8. ES svarsto, kuo užkaišyti biudžeto skylę po „Brexit“
9. ES: britų derybininko ankstyvas išvykimas iš „Braxit“ derybų nėra problema
10. Pasakė, iki kada gali tęstis „Brexit“ pereinamasis laikotarpis
11. Startuoja projektas „Nematyta“: į Vilniaus regioną studentai pažvelgė kitu kampu
12. Triesto viršūnių susitikime ES skatino Balkanų šalių vienybę
13. „Brexit“: Britanija žada „griebti jautį už ragų“
14. Žada užkirsti kelią dvigubiems maisto kokybės standarbams ES
15. Serbija nebenori laukti: reikalauja Briuselio nustatyti šalies įstojimo į ES datą
16. ES kovos su teroristinių grupuočių vykdoma nelegalia prekyba meno kūriniais
17. ES derybininkas M. Barnier atsikirto Britanijai dėl „Brexit“ sąskaitos
18. ES galutinai priėmė asociacijos sutartį su Ukraina
19. F. Timmermansas: Europa – taikos ir vertybių projektas
20. ES skaičiai: kiek turi gyventojų ir kur jų gimsta daugiausiai
21. Dovana Europai: ES pirmininkaujantys estai sukūrė informacijos sistemą „Presidency Gateway“
22. EP atstovai: pasiūlymas dėl „Brexit“ ES piliečiams yra nuviliantis
23. EP pritarė pirmajai ES ir Kubos bendrdarbiavimo sutarčiai
24. Dėl „Brexit“ nukentės ES šalyse gyvenantys britai
25. Didelės įmonės įspęstos į kampą: turės rodyti visus mokesčius
26. Moldovai - 100 mln. eurų parama
27. Britanija po „Brexit“ planuoja aktyviau veikti Azijoje
28. ES ketina didinti spaudimą Varšuvai
29. Trys Europos naujienų agentūros vienijasi ES duomenų projektui
30. ES kova su grėsmėmis: valstybės pradėjo aktyviau keistis informacija
31. ES ketina išplėsti sankcijas Rusijai dėl „Siemens“ turbinų transportavimo į Krymą
32. ES „Brexit“ derybininkas Barnier reikalauja Britanijos „paaiškinimų“
33. ES teismas pritarė migrantų deportavimui iš Austrijos ir Slovėnijos
34. D. Britanija pasiruošusi nuolaidoms dėl laisvo ES piliečių judėjimo po „Brexit“
35. Tiesia pagalbos ranką Ukrainai: europiečius pasieks dar daugiau ukrainietiškų produktų
36. Šoką sukėlęs „Brexit“ turėjo ir nelauktą teigiamą efektą
37. Lenkijos prezidentas atsisako aptarti su D. Tusku teisėsaugos reformą savo šalyje
38. A. Guoga: dabar išsitraukti lietuvišką pasą yra prabanga
39. B. Ropė: progresiniai mokesčiai sustiprintų Lietuvos visuomenę

40. Gatvėje užduotas klausimas apie Europos Parlamentą vilniečius pastatė į nepatogią padėtį
41. V. Blinkevičiūtė: kai kurie britų kolegos dėl „Brexit“ net verkia
42. Varšuva kaltina Europos Sąjungą šantažu dėl teismų reformos Lenkijoje